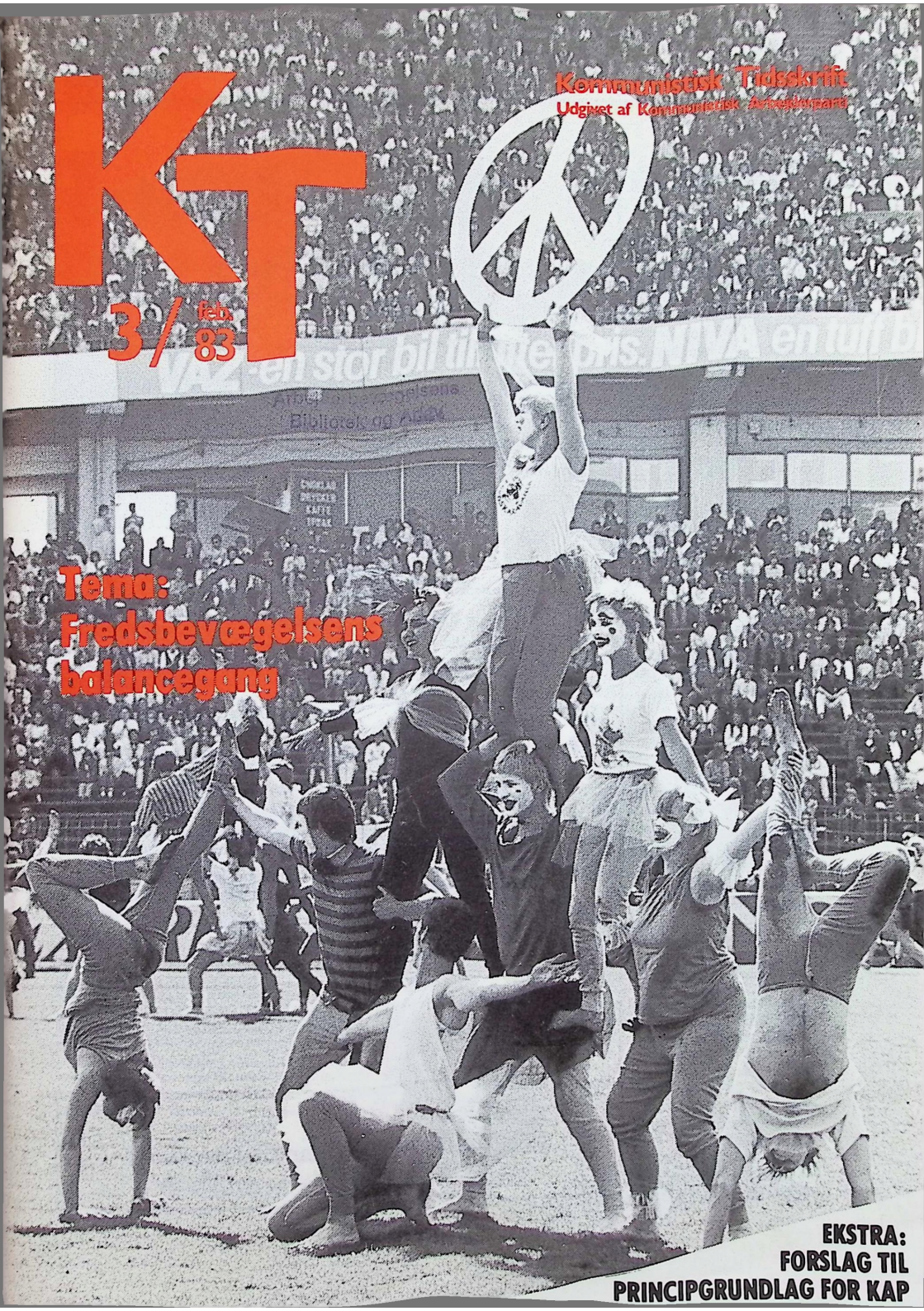

KT

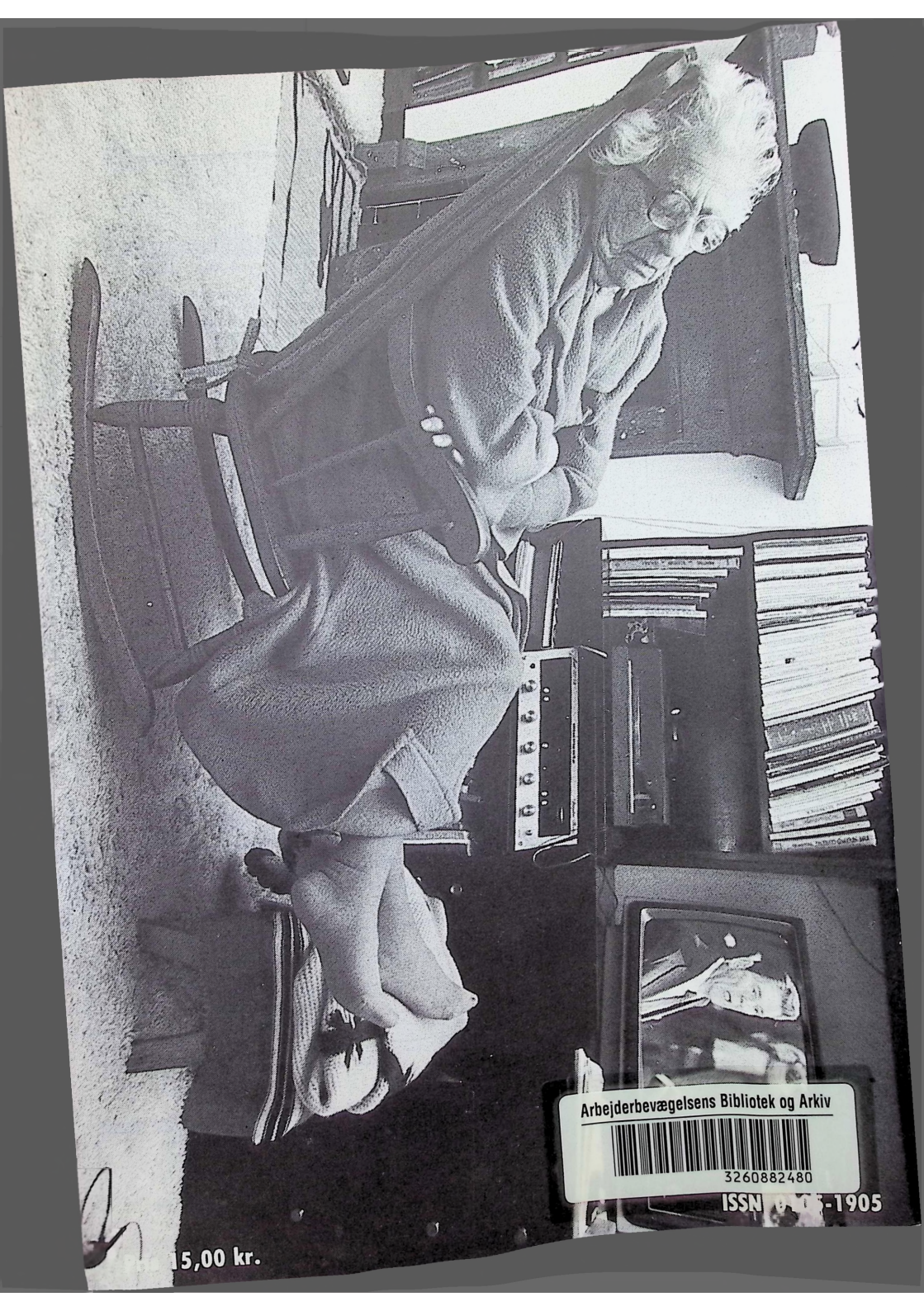
3 / feb. 83

Kommunistisk Tidsskrift
Udgivet af Kommunistisk Arbejderpart

Tema:
Fredsbevægelsens
balancegang

EKSTRA:
FORSLAG TIL
PRINCIPGRUNDLAG FOR KAP

Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv

3260882480

ISSN 0405-1905

5,00 kr.

KT

redigeres af et kollektiv.
Ansvarshavende redaktør
er Fleming Colstrup.
Udgives af Kommunistisk
Arbejderparti,
Studiestræde 24,
1455 København K.
Tlf. 01-14 42 66,
svarer på alle hverdage
fra kl. 13-16.
KT trykkes på Eksskolen.
Udkommer 8-10 gange
årligt. Pris i løssalg
kr. 15,-.
Abonnement
nr. 4-9 kr. 90,-
Indsæt
beløbet på giro
7 08 94 65, KT
Studiestræde 24, 1455 K.
Angiv de ønskede numre
under »meddelelser til
modtageren«.

KAP

Kommunistisk
Arbejderparti,
Studiestræde 24,
1455 København K.
Tlf. 01-15 21 33, svarer
alle hverdage fra 13-16.
KAP-Århus,
Røllikevej 19
8240 Risskov.
Tlf. 06-17 32 80.
Partiets øvrige lokalafde-
linger kan kontaktes via
kontoret i København.

»Den Røde Tråd«

Udkommer ca. 1 gang om
måneden med nyheder
om KAPs arbejde. Du kan
abonnere på »Tråden«
ved at indsende et beløb
på giro 3 25 83 27,
KAP, Studiestræde 24,
1455 K. Husk at skrive
»Den Røde Tråd« i
rubrikken med »medde-
lelser til modtageren«.
Pris kr. 30,- pr. halvår.

KT

I FEBRUAR 83

Tema: Fredsbevægelsens balancegang

Der er to imperialistiske supermagter	side 4
Andropovs tilbud til USA	side 10
Sovjet truer fredsbevægelserne	side 11
Brev fra den sovjetiske fredskomité til de uafhængige fredsbevægelser i vest	side 12
END-appellen	side 14
Kravene skal rettes til begge supermagter	side 15
Ensidige nedrustningsskridt — hvad er alternativet	side 21
Andropov — Ny stil i sovjetisk politik?	side 24
De yderste våben	side 26
Hvem er hvem i dansk fredsbevægelse	side 30

- Kan offentlig produktion redde samfundsekonomien?
— nej, men det er den eneste vej, hvis der
skal sættes ind overfor de problemer, krisen påfører
arbejderklassen
- Krisen ødelægger unionsplanerne — ti år efter vor indtræden
i EF går det skidt med de store visioner
- Skal vi have et nyt lønsystem — Regeringen har sløjft
taktreguleringen. Skal vi kræve den genindført eller... ..
- Debat: Er Sovjetunionen kapitalistisk? og to kritikere af
Svend Aage Madsens pjeces om krisen
- Så kold... — Puccinies opera »La Bohème«
har fået ny aktualitet
- Nyt fra KAP
- Alfa Foto i marts

EKSTRA:

Forslag til principgrundlag for KAP

— 16 siders tillæg. Hiv ud, gem — tag del i debatten!

Tema: Fredsbevægelsens balance gang

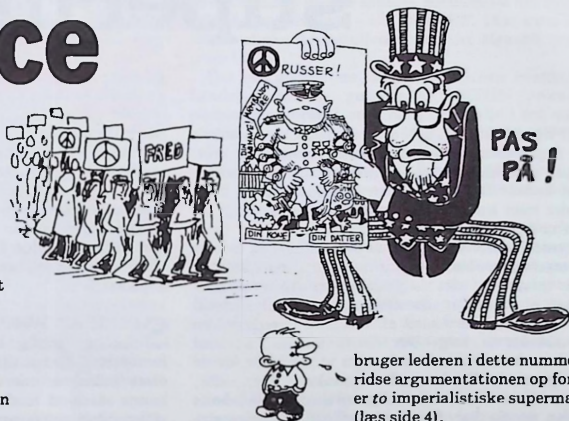
Den vestlige fredsbevægelse er blevet en magtfaktor. De politiske kræfter bejler til bevægelsens gunst — og supermagternes udspil skal ikke mindst ses i lyset af deres mulige indvirkning på opinionen i de vesteuropæiske lande.

Hovedstrømmen i bevægelsen er de organisationer som bygger på den berømte END-appel (se side 14). END-organisationerne fastholder at der skal rettes krav til både USA og Sovjet — supermagtsstropper og -raketter skal ud af Europa og militærpagterne opløses.

Men tilslutning til END-appellens forholdsvis løse formuleringer er ikke tilstrækkeligt. Bevægelsen bombarderes dagligt med både vestlig og østlig propaganda. Særligt tydeligt er det hvordan Sovjet søger at udnytte bevægelsen mod de amerikanske mellemstandanceraketter til at skaffe sig selv fordele i rivaliseringen med USA.

Vi gennemgår som eksempel Andropovs sidste tilbud til USA og påviser, hvordan også dette udspil skal legitimere fortsat oprustning (læs side 10).

Til dato har bevægelsen i vidt omfang holdt balancen. Og det vækker bekymring — ikke mindst i de højere snirkler i Kreml (læs brevet fra præsidenten for den sovjetiske fredskomité på side 12). Ja, man viger end ikke tilbage for at rette trusler mod den uafhængige bevægelse om at mobilisere »den ægte anti-krigsbevægelse« for at

isolere og ødelægge bevægelsens arbejde (læs artiklen side 11).

Selvom balancen altså er gennemført i et omfang som bekymrer de sovjetiske ledere er der fortsat store problemer. Et af dem er bevægelsens erklærede mål om at fremme »ensidige nedrustningsskridt«. Vi har bedt to kammerater om at kommentere problemerne: Fredsbevægelsen risikerer trods sine erklærede mål at komme til at tjene sovjetiske interesser hedder det i det ene indlæg (læs side 15) — »Hvad er alternativet?« lyder overskriften på det andet (læs side 21).

Problemerne med at fastholde balancen er nært sammenhængende med de motiver der tillægges supermagterne. Det er fortsat en udbredt opfattelse, at mens USA er en aggressiv imperialistisk magt, så er det andre motiver, der er drivkraft i den sovjetiske oprustning. Og selv om man langt fra ønsker at »frede« Sovjet, som vores hjemlige DKP og dets talrige frontorganisationer, så kan analyserne ikke undgå at få praktiske, politiske konsekvenser. Vi

bruger lederen i dette nummer til at ride argumentationen op for, at der er to imperialistiske supermagter (læs side 4).

Endelig ser vi i den udenrigspolitiske kommentar på mulige ændringer i sovjetisk politik som følge af magtskiftet efter Breznev's død (læs side 24), og vi gennemgår en række centrale begreber i fredsdebatten i en omtale af den svenske fredsforsker Wilhelm Agrells sidste bog, De yderste Våben (læs side 26).

Og så er der alle de ting, vi ikke skriver om. For blot at nævne et enkelt eksempel så har den amerikanske forsker Noam Chomsky leveret en interessant gennemgang af, hvordan kernevåbenarsenalerne er blevet brugt til politisk pression overfor lande i den tredje verden (han opregner 19 tilfælde op til 1975 og intet tyder på, at intensiteten er aftaget siden — og så er der endda kun tale om amerikanske tilfælde).

KAP skal i løbet af foråret tage stilling til en række væsentlige spørgsmål i vores fredspolitik. Vi håber at vi med dette tema har fremmet debatten — både i og udenfor KAPs rækker. Og KT's spalter står naturligvis åbne for nye indlæg.

Der er to imperialistiske supermagter

KAMPEN FOR FREDEN er både noget uhyre enkelt og noget ubestemmeligt. Fred er fraværet af krig. En simpel definition. Men på den anden side skabes krigen af freden. Derfor kan man ikke kæmpe for fred, medmindre man kæmper for en forandring af tingene, mens der er fred.

Det er netop dette, der er enhver fredskamps og enhver fredsbevægelses problem. Naturligvis kan man kæmpe (bemærk brugen af det krigeriske ord *kæmpe*) mod eksistensen af de midler, der føres krig med. I fredstid oplagres et varieret sortiment af redskaber, der kun kan bruges, når der er krig. Der findes mennesker, som gennem deres hele liv har et job, som vi må håbe, at de aldrig nogensinde får brug for i praksis: Generaler, officerer, soldater. Ja, forhåbentligt vil de dø stille i deres seng, uden at de har fået lejlighed til at bruge det håndværk, de er oplært i. Og som de er oplært i gennem leg, gennem store skuespil, gennem stadige øvelser. De er som boksere, der kun har mødt en boksebold.

Fredsbevægelsen kan arbejde for, at dette håndværk afskaffes. Den kan arbejde for, at disse håndværkeres redskaber tilintetgøres.

Og det har da også altid været fredsbevægelsens store samlingsmærke: Kampen mod våbnene, kampen mod oprustningen.

Så snart man er begyndt at gå videre, at diskutere, hvorfor der findes generaler og hære og våben, er den store enhed blevet splittet. Man kan kæmpe for nedrustning i både øst og vest. Under denne parole kan man gå sammen med Reagan og Andropov. De forsvarer sig jo mod hinandens oprustning, ønsker kun, at de selv kan nedruste, hvis de andre nedrunder. De har begge deres forsvarsministre. Ja, findes der noget land i verden, der har en angrebsminister?

Men når man stiller spørgsmålet: Hvorfor? Hvem har ansvaret? går de hver deres vej — og vi andre en helt tredje. Selv om det netop er ved de spørgsmål, vi når frem til det egentlige. For oprustningen har en årsag, en anden årsag end det forhold, at der også er andre, der opruster.

Nøjes man med at bekæmpe våbnene, fanges man let ind i en spiral-argumentation. Stiller den ene part så og så mange raketter op, fører det til, at den anden part også gør det — og så fortsætter oprustningen og krigen rykker nærmere.

Eller man kan vende spiral-argumentet om og sige: Grunden til, at den ene part stiller så og så mange raket-

ter op, er, at den anden part enten allerede har stillet så og så mange op eller i hvert fald er i færd med det eller har styrket sig på en anden måde, der gør lige netop de raketter nødvendige.

På den måde løsrives oprustningen fra oprustningens årsager. Men fortsat kan man enes om, at begge parter bør holde op. Uden at det slår tilbage på den politiske virkelighed, der er oprustningens og i værste fald krigens årsager.

SIDEN ANDEN VERDENSKRIG har fredskampen haft en særlig dimension, skabt af kernevåbnenes fremkomst. Denne dimension er ikke bare en følge af, at disse våben er så altedølgende. Hitlers banditter kunne såmænd med ganske almindelige konventionelle våben udslætte Warszawa ligeså effektivt, som den første a-bombe kunne smadre Hiroshima.

Så er der de genetiske følger. Strålingens betydning. Det forhold, at en atomkrig gør områder ubeboelige i lange tider og tilmed slår igennem i mange generationer. Denne særlige forkrøblende virkning af kernevåbnene giver dem da også en plads i militærhistorien som et særligt ondskabsfuldt våben.

Men den specielle dimension, kernevåbnenes fremkomst har skabt, er vel i første række forestillingen om, at man med en kernevåben-verdenskrig faktisk er i stand til at udrydde alt liv på kloden. Tanken om menneskeheden totale tilintetgørelse er ufattelig; den er et spring ud i intetheden, ud i noget, der er helt anderledes forfærdende end selv den mest ødelæggende, men trods alt begrænsede krig.

DETTE PERSPEKTIV ved kernevåbnenes eksistens gør det forståeligt, at netop kernevåbenoprustningen kan skabe så stort et røre. Titusind tanks gør trods alt mindre indtryk end det ene store helvedesbål.

Men netop fordi dette totaludryddelsens perspektiv findes, er det så meget desto mere nødvendigt at bekæmpe årsagerne til, at dette perspektiv overhovedet findes. Tanken om, at de lande, der har kernevåben, skulle holde op med at producere dem og tilmed ødelægge de lagre, de har, så der kun var konventionelle våben tilbage, er naiv. Kernevåbnenes eksistens kan ikke adskilles fra krigens eksistens, og krigens eksistens kan ikke adskilles fra årsagerne til dens eksistens. Og så længe disse årsager findes, så længe vil der findes

kernevåben, for krigens logik er, at den ene part vil gøre mest muligt for at besejre den anden.

Naturligvis kan vi sige til de »ansvarlige«, at I da må kunne forstå, at kloden kan springe i luften — og det kan man ikke ha'. Men deres svar er simpelt, omend det aldrig vil blive udtalt: Netop denne trussel er vort vigtigste våben mod dem, der vil gøre helvedet hedt for os.

For dem er faren for, at verden forsvinder, en garanti mod, at de selv forsvinder. Men er de truet? Er de store kernevåbenmagter truet? Er Sovjetunionen truet af USA? Truer Sovjetunionen USA?

Hver for sig vil de sige, at de er truet af den anden. Og begge parter har ret. Ud fra imperialismens logik — og det er imperialismen, det drejer sig om.

Men begynder vi at tale om imperialismen som roden til krigen, og til oprustningen før krigen, og går vi videre og kigger nærmere på imperialismens politiske og økonomiske forhold, får vi meget hurtigt en diskussion blandt dem, der kæmper for freden.

KAP har i visse kredse gjort sig upopulær ved at påpege, at Samarbejdskomiteen for Fred og Sikkerhed fremmer den ene imperialistiske supermagts interesser og derved i realiteten er med til at hæmme, ja direkte skade fredskampen.

Vores angreb på Komiteen har som baggrund, at DKP sidder fedt på den. Nu kan DKP holde et skjold frem og sige, at der jo også er andre end ikke'ere med i Komiteens arbejde. Det skal vi ikke nægte. Der har altid været 'andre' med i DKPs dækorganisationer. Jamen, er disse mennesker så naive? spørger dkp'erne os. Og forventer, at vi ikke kan lide at sige, at ærlige mennesker er naive. — Men det gør vi nu alligevel.

Og iøvrigt er lige præcis dette mundhuggeri uinteressant. For det væsentlige er, om en fredsbevægelse, der opfatter Sovjetunionen som en fredselkende magt, gavner kampen for freden eller ej. Vi tror gerne, at mange dkp'ere selv tror på, at Sovjetunionen er det største bolværk mod krigen. Og at Sovjetunionens politiske gerninger kan forklares ved, at de vestlige imperialister er så slehme, at så godt som ethvert middel er forsvarligt, når det drejer sig om at dæmme op for dem.

Ud fra denne logik kan man forsvare Sovjetunionens besættelse af Tjekkoslovakiet, dens indirekte besættelse af Polen, dens myrderier i Afghanistan.

EN TING ER, AT DKP bruger en sådan logik. En anden ting er, at andre dele af venstrefløjen, som ellers ikke sympatiserer med det sociale system i Sovjetunionen, også gør det. Og gør det ud fra følgende overvejelser, der også indebærer en bestemt opfattelse af, hvad imperialismen er for noget:

USA er kapitalismens hovedmagt. USA er imperialistisk i den helt traditionelle betydning, eftersom de amerikanske kapitalister bestandigt har brug for økonomisk ekspansion. De ønsker, eller rettere deres profitbehov kræver, at kolonier eller halvkolonier udplyndres for billige råstoffer, og at selv samme kolonier eller halvkolonier aftager kapitalisternes produkter. Desuden foregår der bestandigt en kapitaleksport, som skal forrente sig.

USA er således — stadig ifølge dele af venstrefløjen — et typisk imperialistisk land, og dets økonomiske imperialismen er underlaget for oprustningen og forsøg på at

beherske verden. Dertil kommer som væsentlig faktor, at det militært-industrielle kompleks er svulmet så meget op, at det dels har direkte indflydelse på de politiske beslutningstagere og dels er så integreret i hele økonomien, at en fjernelse af det vil betyde kaos.

Vi er ikke uenige i denne analyse, denne klassiske beskrivelse af imperialismen og dermed af USA.

Men uenigheden kommer, når dette billede af USA-imperialismen suppleres med billedet af Sovjetunionen. Sovjetunionen kan nok gøre forkerte og slehme ting, og Sovjetunionen er ikke et ægte socialistisk samfund, siger dele af venstrefløjen — fra VS til SF. Men man kan ikke sammenligne Sovjetunionen med det klassisk imperialistiske USA.

Det kan godt være, at Sovjetunionen gennem skæve handelsaftaler og gennem COMECON scorer nogle økonomiske fordele, men der findes ikke i det sovjetiske samfund med dets centrale styringsmekanismer og stats-ejede økonomi noget spontant profitbehov for at udplyndre kolonier eller eksportere kapital. Den russiske rubel er ikke meget værd i den store verden. Nej, dér er det dollar'en, der hersker.

Og — siger disse dele af venstrefløjen — når det drejer sig om det militært-industrielle kompleks' placering og betydning, kan man slet ikke sammenligne med USA. Tværtimod forholder det sig omvendt. Hvor USA's eksistens nærmest er afhængig af bevarelsen af dette kompleks, så er det for Sovjetunionen en klods om fødderne. Den sovjetiske økonomi lider under de store forsvarsudgifter.

Når Sovjetunionen alligevel opruster, skyldes det således, at det er tvunget til det. Det betyder ikke, siger denne del af venstrefløjen, at Sovjetunionen opfører sig pænt. Den erkender også, at Sovjet eventuelt gearer rigeligt op. Men i sidste ende skyldes dets overfald på Afghanistan og dets bestræbelser på at tæmme selvstændighedstendensen inden for sovjetblokken, at Sovjetunionen siden Anden Verdenskrig, ja, siden Oktoberrevolutionen uafbrudt har stået med ryggen mod muren over for en glubsk imperialistisk omverden.

Og konklusionen bliver, at Sovjetunionen ikke er en imperialistisk magt, og at hovedproblet er, at Sovjetunionen har revet sig løs fra det imperialistiske system. Det skaber dagens internationale modsætninger og krigstrussel. Godt nok er Sovjetunionen ind imellem med til at skærpe modsætningerne, men grundlæggende er den i defensiven.

H VEM KENDER IKKE disse standpunkter, der fremsættes af udmærkede mennesker, som gerne demonstrerer mod militærkuppet i Polen, og som tager afstand fra sovjetstyret med dets undertrykkelse af de demokratiske rettigheder og af arbejderklassen?

Men er disse standpunkter rigtige? Som sagt er vi enige i, at USA er imperialistisk, og eftersom imperialismen fører til aggression, så er imperialismens krigstruende og krigsudlæsende. Skal fredskampen opnå succes, må den derfor i sin konsekvens vende sig mod krigens årsag, imperialismen, og derfor mod USA-imperialismen og i allersidste instans mod imperialismens jordbund, kapitalismen.

Men hvordan da med forholdet til Sovjetunionen? Uanset graderne af afstanden fra det sovjetiske

samfundssystem, så indebærer den netop refererede opfattelse, at Sovjetunionen egentlig ikke er imperialistisk og ikke er ansvarlig for oprustningen og krigstruslen, at fredsbevægelsen med sindsro kan koncentrere sig om kampen mod den vestlige oprustning.

Naturligvis vil man ud fra denne opfattelse hævde, at Sovjetunionen også skal nedruste, men eftersom oprustningens årsager ligger vestovre, så bliver den sovjetiske nedrustning i virkeligheden en følgevirkning af en nedrustning, der starter i vest, tvunger igennem af fredsbevægelsen.

Dette standpunkt, som har stor udbredelse i den

omstændigheder, at man ikke opfatter Sovjetunionen som ligeså farlig endsige *farligere*. Og én ting er givet, at denne kamp mod egen imperialisme — om man vil det eller ej — bærer ved til såvel det åbne DKP-standpunkt, at det alene er fra Vest, truslen kommer, som til det tidligere refererede 'mellem-standpunkt', at den sovjetiske oprustning i sidste ende er affødt af en reaktion på den vestlige.

Nu er det ikke DKP-standpunktet i dets 'renhed', der er interessant. De store fraser om den helt igennem fredselkende, socialistiske Sovjetunion, som er fredens og folkenes sikreste bolværk, tror kun DKP'erne selv på.

Men DKP og sovjetledernes muligheder for at dominere eller i hvert fald kraftigt infiltrere fredsbevægelsen beror på, om 'mellem-standpunktet' har udbredelse, eftersom det i sidste ende er dette standpunkt, som bedst dækker for den sovjetiske imperialisme. For dette standpunkt slører for årsagerne til den sovjetiske oprustning, omend det ikke er ensidigt sovjetvenligt. Og dermed giver det grønt lys for, at man — i fred og ro, havde jeg nær sagt — i vesten kan koncentrere sig om kampen mod 'egne' oprustningspolitikere.

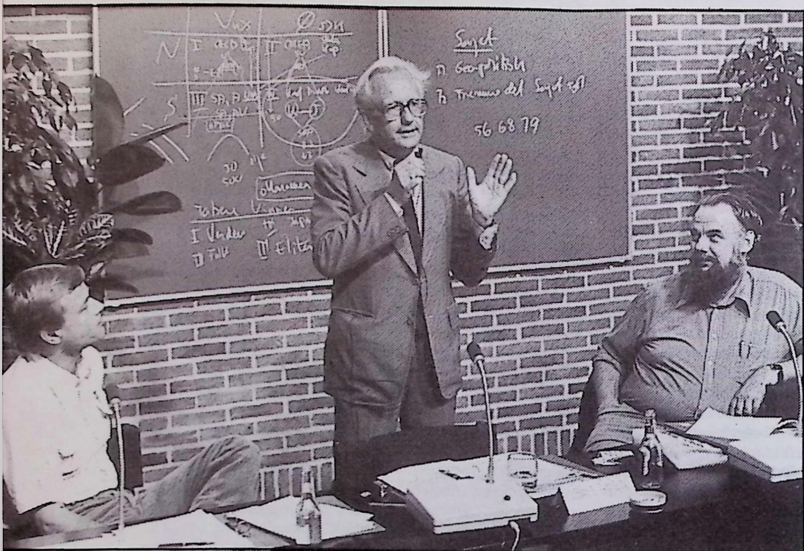
DEN SOVJETISKE politik over for fredsbevægelsen har netop 'mellemstandpunktet' som udgangspunkt. Initiativer som FN-beslutninger om ikke at være den, der først anvender kernevåben, som nytårs-spøgen med forslaget om en ikke-angrebsspagt

mellem NATO og Warszawa-pagten og diverse tilbud om nedskæringer af raketantal mv., har alle til formål at styrke 'mellem-standpunktet'.

Se, vi er imod kaprustningen, mens Reagan er en fæl høg, siger de sovjetiske ledere. Vi har oplevet Anden Verdenskrigs rædsler. Tror I, at vi vil have det gentaget, siger de også. Jo. Jo. Nogen gange må vi sige, at vi vil styrke vort forsvar, men det er kun fordi de andre truer med deres oprustning.

Og den vestlige fredsbevægelse, der er fuldt optaget af at bekæmpe Vestens oprustning, sluger måske ikke de sovjetiske spilfægtier, men den bruger ikke energien på at afsløre, at det er fup, og at spilfægtierne slører for faktisk skiftende forsøg på at bevare og udvide Sovjetunionens politiske styrkeposition.

Og hvorfor skulle energien da også rettes derhen, når man ud fra 'mellem-standpunktet' er overbevist om, at ondets rod i sidste instans ligger i imperialismen, og at imperialismen er en vestlig foreteelse og ikke en sovjetisk?

Fredsforskeren Johan Galtung afslørede på en SID-konference telefonnummeret, hvor der i givet fald kan rekvireres sovjetisk broderlig hjælp.

vestlige fredsbevægelse, ledsages så af det bekvemme synspunkt, at vi nu engang virker i vest og ikke i øst, at vi er konfronteret med NATO og vores egen NATO-regering og derfor må rette kravene om nedrustningsinitiativer til dem, vi er i stand til at presse.

Ud fra denne pragmatiske holdning behøver man ikke spekulere så meget over, om de fredsdemonstrationer, der finder sted i vest, også finder sted i øst. Man kan danne ring om rakettøjstøllingsbaser, uden at man forlanger, at der dannes tilsvarende ringe omkring østlige SS-20-ramper. (Og man kan tilmed fri sig for disse spekulationer ud fra sin viden om, at det jo heller ikke ville være muligt!)

HELE DENNE PRAGMATISKE indstilling, at vi skal bekæmpe vores krigsmagere dér, hvor vi nu engang bor og har politiske muligheder for at presse myndighederne, kan være nok så velmenende og tilsyneladende realistisk, men dens forudsætning er under alle

Og selv om 'mellem-standpunktet' ikke sluger de sovjetiske propagandaudspejling, så fører disse udspejling jo hele tiden til, at de vestlige politikere afviser dem. Man lægger mærke til afvisningerne, oplever dem som udtryk for vestlig imperialism og får ny afsky for de vestlige ledere og ny energi til at bekæmpe deres imperialistiske oprustningspolitik. For man har blikket rettet mod våbenene, mod konfliktens fremtrædelsesformer, og først og fremmest mod sine egne pappenheimere.

DET ER KLART, at en anderledes analyse af Sovjetunionen end den, mellemstandpunktet har — eller den, mange spontant har, som er 'opdraget' i venstrefløjens anti-USA-imperialistiske tradition — fører til en ret så radikal anden indfaldsvinkel til fredskampens opgaver.

Man kunne sætte det på spidsen og sige: En af de vigtigste opgaver for dansk fredsbevægelse omkring nytåret 1982-83 havde været at tage skarpt afstand fra den sløring af problemstillingen, som de sovjetiske ledere forsøgte sig med gennem forslaget om ikke-angrebsspagten mellem NATO og Warszawapagten, at tage skarpt afstand fra det sovjetiske fup-forslag om at reducere antallet af gammeldags raketter, at tage skarpt afstand fra det sovjetiske militærstrategisk bestemte forslag om, at alle lande skulle sige nej til at være de første, der brugte atomvåben, og tage skarpt afstand fra de danske socialdemokraters opportunistiske NATO-bevillingssværgning i efteråret 1982, som blev ledsaget af Anker Jørgensen'ske betragtninger over, at man skulle være forsigtig, fordi Sovjetunionen jo følte sig truet.

At påpege sådanne opgaver for dansk fredsbevægelse vil øjeblikkeligt blive opfattet som en støtte til den vestlige oprustning ud fra følgende logik: Vender man sig énsidigt mod østlige 'initiativer', går man Reagans ærinde; vender man sig derimod énsidigt mod vestlig oprustning, går man ikke Andropovs ærinde.

Igen er det 'mellemstandpunktet's udgangspunkt, at krigstruslen i realiteten alene kommer fra Vest, som skinner igennem, uanset om man er klar over det eller ikke.

MEN ER DET DA RIGTIGT, at Sovjetunionen er en imperialistisk magt, og at den endda kan være nok så krigstruende, selv om den økonomisk og politisk og militært teknologisk (målt efter et vægtstangsprincip) er underlegen?

Allerførst er det værd at erindre, at styrkeforholdet ikke er noget statisk, noget én gang for alle givet, men at styrkeforholdet altid er bestemt af en udviklingstendens. Ja, i selve styrkeforholdet indgår som forudsætning bestræbelser på at ændre det. De parter, der står over for hinanden, kan naturligvis overveje øjeblikkets styrkeforhold, således som generalerne for to hære gør det lige før et slag. Men i og med det øjeblikkelige styrkeforhold overvejes, tænker parterne straks på, hvordan det vil ændre sig eller kan ændres. Og i disse overvejelser indgår naturligvis, hvordan udviklingstendensen har været og vil være.

Afghanistan, 1979

Dernæst er det værd at erindre, at en i øjeblikket svagere part meget vel kan tænkes at ville kompensere for svagheden gennem offensive foranstaltninger, der tilspidser modsætningsforholdet til den anden part. Og endelig må man huske på, at en i øjeblikket svagere part er særlig følsom over for svækkelser inden for egen lejr og derfor mere tilbøjelig til at bruge hurtigt virkende, men stærkt udfordrende midler for at forhindre svækkelsen. Eksempler herpå er den sovjetiske besættelse af Tjekkoslovakiet og af Afghanistan, som lå inden for den sovjetiske 'sfære' i den forstnad, at regeringen i Kabul var sovjetvenlig, men i færd med at slippe ud af den sovjetiske kontrol.

Disse skakspilsagtige overvejelser er nødvendige. Men de forklarer kun noget om de agerende parter optræden i forhold til hinanden. Vi skal grave længere ned. For gør vi som 'mellem-standpunktet' og lader Sovjetunionen være en i sidste ende i hovedsagen 'uskyldig' truet magt, så vil de sovjetiske forsøg på at opveje en øjeblikkelig økono-

misk, politisk og militært teknisk underlegenhed kunne accepteres som et nødvendigt forsvar, der ikke øger, men mindsker krigsfaren. Det, der øger krigsfaren, er den vestlige imperialismes, som påtvinger Sovjetunionen handlinger, der ganske vist kan øge den internationale spænding, men som kun gør det, fordi den vestlige imperialismes tvang dem til disse handlinger.

Det er klart, at forsøg på at inddæmme Sovjetunionen og forsøg på at fortsætte oprustningen fra især USA-imperialismens side rent faktisk er med til at fremtvinge sovjetiske modforholdsregler. Men disse modforholdsregler kan ses på to måder. Enten som en krigsuvillig parts forsvar eller som et modstød fra en magt, der selv er imperialistisk, og som agter at forlænge sine modstød i en imperialistisk aggressionspolitik, der ikke er et hak bedre end modpartens, USAs.

Det gør fanden til forskel, om man vurderer den sovjetiske politik på den første eller den anden måde. Vi mener, at der er grund til at vurdere den på den sidstnævnte måde: som et led i en rivalisering med en imperialistisk modpart, der endnu synes økonomisk, politisk og militært overlegen, en modpart, som man ikke blot ønsker at holde stangen, men som man også ønsker at besejre, ikke nødvendigvis militært, men politisk, skridt for skridt.

Denne betragtning forudsætter, at Sovjetunionen vittetlig er en imperialistisk magt.

HAR SOVJETUNIONEN DA de kendetegn, der gør det berettiget at kalde den imperialistisk?

Hvis vi måler dens politik ud fra det traditionelle imperialismes-skema, som sagtens kan anvendes på USA, kommer man tilsyneladende til kort. Der findes ikke private monopoler, som stræber ud over de sovjetiske grænser. Der findes ingen kapitaleksport af betydning. Sovjetunionen er ikke på samme måde som USA underlagt konkurrencens tvang. Og endelig — som udgangspunkt for det hele: Er Sovjetunionen overhovedet et kapitalistisk samfund? For er den ikke det, så kan den heller ikke være imperialistisk.

Selv ikke de sf'ske eller vs'ske mellemstandpunkter, der nægter at tale om en sovjetisk imperialismes, påstår, at arbejderklassen har magten i Sovjetunionen. Men hvem har den så? Når dette spørgsmål bringes frem, bliver svaret ofte flakkende. Man taler løst om, at det er nogle 'bureaukrater' der har magten. Men udbytter disse bureaukrater den arbejderklasse, der ikke har magten?

Har nogle 'bureaukrater' magten, må det vel indebære, at de også sidder inde med den økonomiske magt. Ikke mindst i et samfund, hvor produktionsmidlerne er stats-ejede og økonomien central-dirigeret. Med andre ord: Disse 'bureaukrater', partitopledere, statsledere (i reglen de samme folk), virksomhedsledere, kollektivbrugledere disponerer over produktionsmidlerne over for en arbejderklasse, der ikke gør det, for den har jo ikke magten. Men hvordan skal denne arbejderklasse så eksistere? Den kan kun eksistere, hvis den sælger sin arbejdskraft til dem, der har den økonomiske og politiske magt. Og sælger man sin arbejdskraft til nogen, der disponerer over produktionsmidlerne, så er det vel rimeligt at kalde disse folk for kapitalister. De behersker merværdien, de udbytter købt arbejdskraft. At kalde dem 'bureaukrater' er misvisende, for betegnelsen 'bureaukrat' siger ikke noget om klasse-

forhold. Den siger blot, at der findes nogle papirnussende magtsyge personer inden for et samfunds hieraki.

Men er disse kapitalister i det sovjetiske samfund underlagt de samme love som kapitalisterne i vest? Skal de beholde deres magt og faktiske disposition over produktionsmidlerne, må de sikre sig, at der skabes et merprodukt, dvs. de må sikre sig profit. Hele deres økonomiske og politiske og også militære apparat og dermed deres egne positioner er baseret på den kapitalophobning som skabes af arbejderklassen.

FORSKELLEN FRA VESTENs kapitalisme er graden af statsligerørelse. Og næppe nogen vil vel hævde, at et vestligt samfund, hvis produktions- og finanssfære efterhånden er stærkt statsliggjort, er mindre kapitalistisk end et samfund, hvor den privatkapitalistiske sfære er mere dominerende?

Men det specifikke ved den sovjetiske statskapitalisme er den totale monopolisering, som behersker det økonomiske og det politiske liv. Og dette får også betydning for den sovjetiske imperialismes form. Når det sovjetiske monopolborgerskab stræber efter at konsolidere og yderligere befæste sine positioner hjemme som i udlandet, sker det på centralt statsligt initiativ gennem — om man så kan sige — énstrængede beslutninger. Naturligvis er der modsætninger og forskellige opfattelser af, hvad man skal gøre i snart den ene, snart den anden situation. Men disse modsætninger kommer ikke åbent frem.

Da Storbritannien sendte sin flåde til Malvinerne, var der stor debat om det i England. Når USA intervernerer i El Salvador, er der modsatte opfattelser af det, som rent faktisk kommer til udtryk. Men når Sovjetunionen besætter Tjekkosllovakiet og Afghanistan, rummer Pravda ikke indlæg fra medlemmer af Den Øverste Sovjet, som protesterer mod indgrebene.

Dette er ikke blot et spørgsmål om mere eller mindre ytringsfrihed, men et udtryk for, at det monolitiske præg, statskapitalismen har, muliggør massive handlinger, muliggør fremstød, som kun anfægtes af dem, det går ud over.

Den sovjetiske imperialismes kommer således til udtryk i monolitiske magtdemonstrationer og undertrykkelser, som ikke nødvendigvis i sig selv viser sig gennem et eller andet statsligt oliefirmas infiltreringen af et andet lands produktion. I stedet viser den sig gennem statslig ekspansiv magtudøvelse, der yderligere cementerer den økonomiske og politiske magtposition, som det sovjetiske monopolborgerskab har eller ønsker at få.

Det er således muligt, ja, sandsynligt, at Afghanistan-ventyret mere er en omkostning end en gevinst. Men deri adskiller det sig ikke fra vestimperialistiske eventyr. Vietnam var også mere en omkostning end en gevinst. Men i begge tilfælde kommer det imperialistiske element til udtryk i, at sådanne aktioner indgår i en samlet bestræbelse på at styrke og i givet fald forøge det imperialistiske moderlands positioner, ikke alene over for en international rival, men også med henblik på at vedligeholde den dynamiske proces, der er forudsætningen for, at de økonomiske og politiske magthavere kan sikre sig magten.

OG NÅR VI TALER OM 'omkostninger', er vi tilbage til én af 'mellemstandpunktet's påstande: at mens

det militær-industrielle kompleks' eksistens er en forudsætning for, at det amerikanske samfund ikke går i stykker, så er det selvsamme kompleks blot en byrde for Sovjetunionen.

Først må det siges, at der ikke er en automatisk sammenhæng mellem kapitalismens oprustning og kapitalismens kriser. Denne automatik-forklaring opstod i forbindelse med oprustningen forud for Anden Verdenskrig. Dengang sagde man, at det var oprustningen, der 'løste' den store internationale krise, som hærgede kapitalismen i begyndelsen af 1930'erne.

Det skal ikke nægtes, at oprustningen bidrog til denne 'løsning', men det vil være en vulgær økonomisk forenkling, hvis man derudfra drager den generelle slutning, at oprustning altid er et af de væsentligste 'midler' mod kriser.

Et eksempel er den anstrengelse af den amerikanske økonomi, som den langvarige Indokina-krig førte med sig, og som i den grad slugte penge, at købekraften kom til at svigte andre dele af økonomien og dermed fremkaldte krisefænomener.

Men naturligvis er det rigtigt, at såfremt man fra den ene dag til den anden, ja, blot inden for en kortere årrække kastede alle våben i havet og lukkede alle virksomheder, der indgår i det militær-industrielle kompleks, så ville den amerikanske økonomi rammes af kaos.

Men det vil faktisk også ske for Sovjetunionens vedkommende. Hvem tror, at den mægtige centraliserede sovjetiske maskine, der i forvejen har store vanskeligheder med at få hjulene til at løbe ordentlig rundt, ville være i stand til at kapere den kolossale omstilling, en fjernelse af det militær-industrielle kompleks ville indebære? Og hvordan mon den stærke militære fraktion inden for det sovjetiske monopolborgerskab ville reagere? Ja, kom det dertil, at de sovjetiske ledere blev presset til effektive nedrustningsskridt, er det så ikke nærliggende at forestille sig, at militæret ville svare igen med et kup? Og mulighederne for et sådant kup er nok så store inden for det sovjetiske fåmandsvælde som inden for det amerikanske regeringsapparat.

Disse betragtninger over sovjetisk kapitalisme og imperialismen kan naturligvis og bør naturligvis udbygges yderligere. Formålet med at tage dem op her, er at vise, at den monolitiske sovjetiske kapitalisme har brug for og er tvunget til at udfordre og tilbagetrænge sin store vestlige amerikanske rival, såfremt det sovjetiske monopolborgerskab ikke alene vil bevare magten, men også 'følge med' i den dynamiske udvikling, som finder sted i en verden, hvor ikke alene en rival presser på, men hvor først og fremmest folkene i og uden for den sovjetiske

indflydelsessfære søger at frigøre sig fra supermagtsdominans.

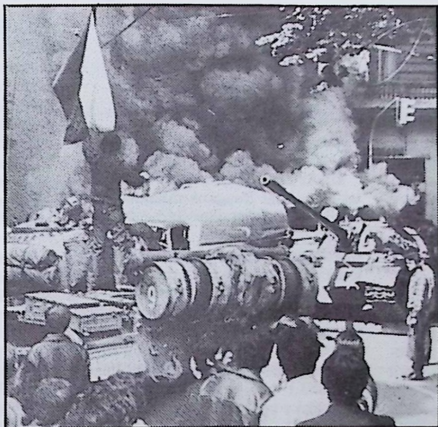
NETOP FOLKENES MODSTAND mod imperialismen, der faktisk har givet såvel USA som Sovjetunionen alvorlige problemer, nødvendiggør, at den fremfærende, hidtidige andenrangssupermagt, Sovjetunionen, i snart den ene, snart den anden skærpede situation handler hurtigt og effektivt.

Men for at få råderum for sådanne handlinger, må den dels sikre sit eget 'bagland' — f.eks. i Polen og i forholdet til Kina — og dels koncentrere sig om at udnytte mod-

sætningen mellem Europa og USA og mellem de europæiske lande til at splitte den farligste og samtidig vigtigste front, Vesteuropa.

Og dermed kan disse betragtninger over den sovjetiske imperialismes sættes i relation til kampen for freden. For såfremt fredsbevægelsen i dens nødvendige kamp mod USA-imperialismen og den vestlige oprustning når sådanne resultater, at Vesteuropa bliver et ingenmandsland, vil fredsbevægelsen have svækket sin egen målsætning: kampen for freden.

For den sovjetiske imperialismes del-og-hersk taktik overfor Vesteuropa har som formål styrkelsen af det sovjetiske borgerskabs positioner, ikke alene ved at svække den vestlige ind-

Prag, 21. august 1968.

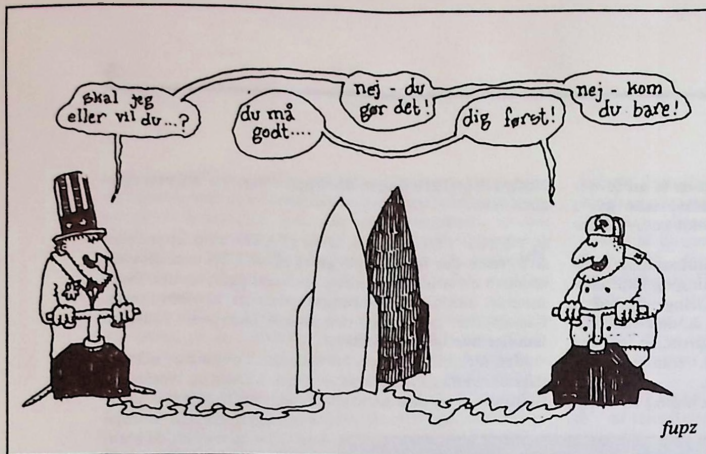
flydelse på de østeuropæiske folk, der hellere end gerne ville være 'vesteuropæere', men også ved at gøre Vesteuropa forsvarsløst over for den sovjetiske monolit. Og det er ikke et spørgsmål om at tælle våben, men i første række et spørgsmål om de politiske pressionsmuligheder, Sovjetunionen i så fald vil opnå.

Lykkes en sådan splittelsestaktik for Sovjetunionen og får den fredsbevægelsen til uafvidende om misbruget til at fremme denne taktik, vil krigen være rykket nærmere af to grunde:

Dels fordi Sovjetunionen vil være styrket politisk og militært — og dels fordi USA som følge af denne styrkelse af modparten vil kunne finde på at reagere med hysteriske modstød.

Derfor er det et livsspørgsmål for den vesteuropæiske fredsbevægelse, at den nu og i de kommende år klart og utvetydigt og uden angst for billige sovjetiske og dklp'ske argumenter om, at man går Reagans ærinde, skærper kampen mod den sovjetiske imperialismes ved at stille ligeså offensive krav til den sovjetiske regering som til vores 'egen' og dens amerikanske allierede.

Benito Scocozza

Sakset fra NtA's kampagneavis.

Andropovs tilbud til USA

Kort før jul offentliggjorde den nye sovjetiske leder, Jurij Andropov, et tilbud til USA i forhandlingerne i Geneve, gående ud på at Sovjet er villig til at fjerne halvdelen af sine mellemdistanceraketter i Europa mod at USA undlader at opstille de 572 atomraketter. Et forslag, der betyder at man skrotter alle SS4 og SS5'erne (der selv ifølge sovjetiske militærtalsmænd er forældede) samt en reduktion af SS20-raketterne fra 330 til 250. Der vil ifølge forslaget så være 100 SS20 rettet mod Kina og 150 mod Europa.

De 330 SS20'ere Sovjet har opstillet er kendetegnet ved at have en stor aktionsradius (5000 km.), de er mirvede, dvs. har mere end ét spræghoved pr. raket (og det er det man tæller og sammenligner), de er meget hurtige og præcise. Endvidere er de svære at få ram på, da de er mobile. Det sidste gør det også overkommeligt forejeren at flytte rundt på dem — både i freds- og krigstid.

USAs politik

Grundet de nævnte fakta har USA totalt afvist Andropovs udspil. USAs officielle begrundelser for at afvise udspillet er:

- at man reelt kun fjerner i forvejen forældede SS4 og SS5'ere,
- at Sovjet fortsat vil være i besiddelse af overvægten på mellemdistanceområdet (da Sovjet forventer at USA undlader at opstille de 572 atomraketter i Europa, som modvældelse),
- at forslaget ikke siger noget om, hvorvidt SS20'erne blot flyttes bag

Ural-bjergkæden, hvorfra de fortsat vil kunne operere over hele Europa.

USAs forhandlingsudspil til Sovjet har været Reagans såkaldte »nul-løsningsforslag«, der indebærer at Sovjet fjerner alle sine mellemdistanceraketter mod at NATO undlader at opstille de 572 atomraketter i Europa.

Et sådant forslag betyder, at USA fortsat kan operere fra sine mange Poseidon-ubåde i Atlanten, og ifølge pålidelige fredsforskere kan én Poseidon-ubåd udskifte 30 mellemstore sovjetiske byer. Sovjets begrundelse for at afvise Reagans forslag har været:

- at USA bevarer overvægt med U-bådene,
- at forslaget ikke indbefatter de franske og engelske mellemdistanceraketter, ubåde og bombefly.

Velkendt taktik

Tidligere har vi set et udspil fra Bresnev — et tilbud om at reducere SS20'erne til et antal på 300, hvis man gjorde noget lignende på den anden side. Dette udspil kom bemærkelsesværdigt kort efter at Sovjet havde rundet de 300 SS20'ere — hvorimod det ville betyde, at USA ikke ville have en eneste landbaseret atomraket i Europa (Frankrigs og Englands udgør tilsammen 300).

Andropovs udspil er udtryk for samme taktik. Det fredselskende land pynter sit image i en periode, hvor NATO er splittet på raket-spørgsmålet, og hvor fredsbevægelserne i Vesteuropa er ved at køre i stilling til det afgørende slag om

opstillingen af de første krydsermissiler på Sicilien og i England og de første Pershing i Vestsjælland. Fredsbevægelsen vil være åben men sårbar i en sådan situation — ikke mindst i Danmark, hvor Sovjet som alle er bekendt med har sine talspersoner i Samarbejdskomiteen.

Men Sovjet har netop med held prøveaffyret de fire første SS-NX-20, der er placeret på u-både. Disse raketter (der med en rækkevidde på 9000 km. er langdistanceraketter) indgår ikke i forhandlingerne om reduktioner. Dermed har Sovjet faktisk blot vundet en fordel ved at nedtage et antal SS20'ere. Raketterne, der allerede skulle være klar til ibrugtagning i løbet af 1983, er at sammenligne med de amerikanske MX'ere — der imidlertid endnu kun er på bevillingsstadiet.

Endvidere har Sovjet SS22 på bedding. En ny raket, der er udtænkt som erstatning for SS20, hvis disse ved de fælles amerikansk-sovjetiske nedrustningsforhandlinger skulle glide ud.

SS22 modsvarer de 572 amerikan-

ske mellemdistanceraketter der er tænkt placeret i Europa fra slutningen af 1983. De kan også bruges ved kommende fredsudvalg.

Sovjetisk udstationering

Det bemærkelsesværdige ved denne raketttype er, at den kun har en rækkevidde på 1000 km. og derfor må placeres meget tæt på Vestsjælland. Oplysninger fra det vesttyske forsvarsministerium bekræfter, at Sovjet har oplagret kemiske våben i DDR, og at der er forskellige atomvåbenlagre under opbygning i DDR.

Selv om der fjernes 80 SS20'ere og samtlige SS4 og SS5'ere er de så godt som erstattet — og det endda ved samtidig at få nye systemer ind der er i overensstemmelse med den teknologiske udviklings niveau.

Det nye våbensystem er, som de 572 er for USA, også politiske våben. Ved at få placeret våbnene helt fremme i de forreste Warszawapagt-lande sikrer man sig at landene forbliver loyale.

Jørn Juul Sørensen
Aktiv i Nej Til Atomvåben

Sovjetiske trusler mod den uafhængige fredsbevægelse

■ END-organisationerne splitter, underminerer og demobiliserer fredsbevægelsen.

■ Organisationerne retfærdiggør USA og NATOs aggressive, militaristiske politik.

■ Hvis organisationerne fastholder deres politik vil vi mobilisere den virkelige antikrigsbevægelse for at isolere og ødelægge organisationernes arbejde.

— Juri Shukov, præsident for den sovjetiske fredskomite, fast kommentator i Pravda, anset som talerør for politbureauet.

Ovenstående udtalelser fra et medlem af den absolutte inderkreds i Kreml antyder en vis desperation i den sovjetiske politik overfor den uafhængige vestlige fredsbevægelse.

Siden bevægelsens start har Sovjet med alle midler søgt at omklamre den: Delegationer i hundredevis har besøgt Sovjet — ingen lejlighed er blevet forsumt til at prise fredsbevægelserne som udtryk for den sande folkelige mening i Vesteuropa — og Sovjets egne diplomatiske udspil har været nøje afstemt med udviklingen i den vestlige opinion.

Anledningen

Anledningen til de usædvanligt skarpe sovjetiske toner er forberedelserne til END-organisationernes internationale konference i Berlin til maj. Sovjetiske repræsentanter har på adskillige møder søgt at presse arrangørerne til at lade de sovjetiske og øvrige østlige officielle fredskomiteer være medarrangører af konferencen.

Arrangørerne har på deres side fastholdt, at det forberedende arbejde måtte forestås af organisationer som har tilsluttet sig END-apellens formuleringer. Og dermed har de østlige organisationer selvsagt udelukket sig selv.

Sovjet beklager sig over at

■ arrangørerne inviterer repræsentanter for den uofficielle fredsbevægelse i øst (hånlige omtalt som folk, der har forladt deres eget

land og ikke repræsenterer nogen som helst),

■ de østlige organisationer diskrimineres,

■ man fremmer koldkrigstoner og antisovjetisme,

■ man nægter at erkende Sovjets fredselskende natur og at erkende at den sovjetiske politik alene tjener fredens sag,

■ man splitter, underminerer og demobiliserer fredsbevægelsen,

■ man retfærdiggør USAs og NATOs aggressive, militaristiske politik,

■ man ønsker at diskutere »det tyske spørgsmål« — helt i strid med Helsinki-aftalernes ånd (der som bekendt cementerer Tysklands deling).

Som konsekvens af, at det ikke var muligt at komme overens, da repræsentanter for forberedelsesgruppen i oktober besøgte Moskva, truer Sovjet nu med at »mobilisere den virkelige anti-krigsbevægelse mod END-organisationerne og at isolere og ødelægge Berlin-konferencen«. (Citeret efter en pressemeddelelse fra R. Steinke, som var en af arrangørgruppens repræsentanter på mødet i Moskva i oktober).

Og her skal vi måske referere endnu en af de sovjetiske beklagelser i Yuri Zhukovs brev: Arrangørerne siges at planlægge endnu et arrangement i Berlin i juni '83 i anledning af 30-årsdagen for »det kontrarevolutionære kup«, som fandt sted i

Østberlin i juni '53 (normalt omtalt som »arbejderopstand«, men det er som bekendt de sejrende, som skriver historien).

Zhukov beklager sig over denne »indblanding i DDRs indre forhold«. Hvad kalder man det egentligt, når Sovjet åbent truer med at mobilisere sine vestlige satellitter for at knuse en folkelig bevægelse, man ikke finder behag i?

Splittelses-taktik

Sovjet har helt klart skærpet tonen overfor den uafhængige vestlige fredsbevægelse. Men man spiller på flere heste. Taktikken er ikke i første omgang at søge at ødelægge den uafhængige bevægelse, men at rette skytset mod de mest konsekvente tilhængere af den uafhængige politik og at udnytte de indre uenigheder i bevægelsen til at skabe splittelse og vinde bevægelsen for et pro-Moskva-synspunkt.

Og for til sidst at vende tilbage til Danmark, så har vi måske også her den egentlige forklaring på, at DKP pludselig har fået kolossal interesse for KAPs synspunkter i fredsarbejdet (for 'ikke-indviede' skal det siges, at DKP har ført sig frem med en lang række indlæg først og fremmest i dagbladet Information i den sidste tid).

Vi er vidne til en stedfortræder-krig i bedste Komintern-tradition: Målet for angrebene er reelt den progressive del af fredsbevægelsen, repræsenteret af organisationen Nej Til Atomvåben, men angrebet føres ikke åbent frem, med risiko for at blotlægge DKPs virkelige motiver og risikere yderligere isolering af Moskva-linjen. I stedet rettes angrebet mod KAP, som man anser for en mere overkommelig mundfuld og som i DKPs øjne repræsenterer den helt åbenlyse forrykte anti-sovjetisme.

Tja, vi får se om det lykkes. Vi skal inverteret gøre vores til at forsvare de uafhængige farver bedst muligt.

Læs den fulde ordlyd af Yuri Zhukovs brev på de følgende sider.

Den fulde ordlyd af Juri Shukows brev til de vestlige fredsbevægelser

Den sovjetiske komité til
forsvar for freden

Moskva, den 2. december 1982

Kære venner!

Det er idag vigtigere end nogensinde, at de forskellige freds kræfter indgår i en dialog med hinanden og arbejder henimod en bedre gensidig forståelse. Derfor vil vi i al oprigtighed meddele jer nogle af vore overvejelser med hensyn til den videre udvikling af fredskampen. Det er den alarmerende internationale udvikling, der har givet os anledning hertil.

Doktrinen om et »korstog« mod Sovjetunionen og andre socialistiske lande, der ligger til grund for den nuværende amerikanske regerings politiske kurs, er ikke blot årsagen til en total politisk, ideologisk og økonomisk konfrontation. USA's og NATO's ledende talsmænd bekender sig åbent til deres planer om en atomkrig.

På trods af de løbende drøftelser om rustningsbegrensning er den praktiske forberedelse i Europa af opstillingen af en ny generation af amerikanske atomraketter i gang. Der findes temmelig entydige tegn på, at antallet af Pershing 2 og krydsermissiler, der skal stationeres, skal være 3 eller endog 4 gange så stort som fastsat i NATO's dobbeltbeslutning fra 1979. Og ikke nok med det: USA vil også stationere Pershing 2 og krydsermissiler med atomsprængladninger i Israel.

Da opstillingen af de amerikanske raketter i Vesteuropa skal begynde i 1983, vil dette år efter vor opfattelse blive en særlig ansvarsfuld og på en måde

afgørende periode i kampen mod denne fare for freden og for den europæiske sikkerhed. Det er ikke kun os, der tænker sådan. Stadig flere mennesker i øst som i vest erkender klart, at man kun kan dæmme op for denne farlige udvikling, hvis alle, som anser freden for noget dyrebart, skridter til fælles og forenet handling. Fredsbevægelsen opnår overalt en så omfattende og repræsentativ karakter, at den udvikler sig til en væsentlig faktor i udenrigspolitikken, som alle politiske partier og alle regeringer må tage i betragtning.

Samtidig må man ikke overse, at freds kræfternes modstandere har sat deres aktivitet voldsomt i vejret. De gør sig umage for at neutralisere og villede fredsbevægelsen og lede dens medlemmer i en forkert retning.

Indtil nu har fredsbevægelserne i øst som i vest — uanset hvilken strømning, bevægelse eller tendens de repræsenterer — altid set bort fra ideologiske forskelle, når det drejede sig om at gå ind for fred og afrustning i en fælles og sluttet front. Det er ikke svært at forestille sig, hvor meget enhedsaktionerne ville miste af deres virkning, hvis det inden for fredsbevægelserne skulle komme til splittelse og stridigheder på grund af disse forskelle.

I denne sammenhæng forekommer visse diskussioner os at give anledning til bekymring; diskussioner som er sat i gang af nogle personer og grupper. De har i sidste instans til hensigt at splitte fredsbevægelsen i hele verden med det formål at omdanne fredsbevægelsernes organer til en skueplads for åben ideologisk polemik og for at erstatte den vigtigste opgave af alle, den opgave der forener alle mennesker — at forhindre en atomkrig — med en strid om spørgsmål,

der ikke har noget til fælles med denne opgave.

I denne forbindelse vil vi gerne viderebringe vore indtryk fra »Konventet for atomnedrustning i Europa«, der blev afholdt i Bruxelles i juli dette år på initiativ af Bertrand Russel Fredsfonden og den såkaldte »Bevægelse for atomnedrustning i Europa« (END, o.a.). Arrangørerne forsikrede, at konventet havde som mål »at forene brede kræfter og lag, der hører til massernes fredsbevægelse, på grundlag af en omfattende diskussion; denne diskussion skulle udgøre en forudsætning for et frugtbart samarbejde«. En sådan opfattelse af samarbejdet mellem freds kræfterne kan man i sig selv kun hilse velkommen. Men forløbet og resultaterne af konventet i Bruxelles viste, at dets virkelige mål ikke var at forene, men at splitte fredsbevægelsen.

Før konventet diskuterede initiativtagerne længe og udførligt, om de skulle invitere repræsentanter fra de samfundsmæssige organisationer i de socialistiske lande. Til sidst sejrede det standpunkt, at man ved udvælgelsen af de deltagere, der skulle indbydes, ikke skulle give de virkelige massebevægelser af freds kræfter fra de socialistiske lande ret til at deltage, men derimod en gruppe af personer, som har forladt disse lande, som intet har til fælles med fredskampen og som ikke repræsenterer nogen som helst. Til gengæld er de meget aktive med at udbrede bagvaskelser og løgne om inden- og udenrigspolitikken i deres forhenværende hjemlande. Som en undtagelse gav man adgang til enkelte repræsentanter fra Jugoslavien, Rumænien og Ungarn.

Dette har medført, at denne kongres, som det var meningen skulle omfatte hele Europa, ud-

artede til et vesteuropæisk foretagende. Dermed gav man grønt lys for en udvikling, der peger mod en spaltning af fredsbevægelsen i Europa.

Dette udløste forbløffelse og protester hos mange deltagere i konventet. Hvem kan virkelig for alvor tro, at en succesrig kamp for at konsolidere freden og sikkerheden i Europa er mulig uden de millioner af mennesker, der lever i de socialistiske lande på vort kontinent? Uanset hvad konventets arrangører måtte finde på at fremføre, så står det fast, at de forsøger at isolere de virkelige massebevægelser af freds kræfter i de socialistiske lande og at gøre nogle enkeltpersoner til deres forbundsfæller, som ikke arbejder for afspænding og nedrustning, men som beflitter sig på at svække den socialistiske orden.

Som bekendt var nedrustning i Europa konventets motto. Det er også velkendt, at Sovjetunionen som den eneste atommagt officielt har udtalt sig til fordel for fjernelsen af samtlige kerneråbne fra det europæiske kontinent. De sovjetiske samfundsmæssige organisationer, ligesom alle oprigtige freds kræfter, er udlændt glæder sig naturligvis over og støtter dette standpunkt. Nu er der imidlertid dukket folk op, der vil stemple disse organisationer som »officielle« og »afhængige«, fordi de støtter deres regerings freds politik.

Vi, som også mange andre, ser os nødsaget til at spørge: Hvad vil disse mennesker egentlig? Vil de likvidere kerneråbne, eller vil de likvidere den fælles og omfattende antikrigsbevægelse, som man jo hverken i øst eller vest tilslutter sig på grund af en »regerings fjendtlig« eller »regerings tro« holdning, men på grund af dens antiimperialistiske

og antimilitaristiske karakter?

Det forekommer os temmelig uhyggeligt, at man under dække af at kæmpe for freden forsøger at trække deltagerne i fredsbevægelsen ind i en regulær kold krig mod offentligheden i de socialistiske lande, og at man forsøger at føre dem ind i en blindgyde med antisovjetiske og antikommunistiske paroler. En sådan adfærd lader sig på ingen måde retfærdiggøre af erklæringer fra konventets arrangører om, at de vil forblive »neutrale« over for begge »supermagter«, og at de vil holde den samme distance til begges udenrigspolitik.

Som bekendt er forberedelserne til det 2. konvent i Vestberlin i maj 1983 for tiden i fuld gang. Vi havde tillid til, at arrangørerne efter en grundig analyse af alle negative træk ved mødet i Bruxelles denne gang ville gribe sagen an på en anden måde: mere demokratisk, politisk mere afbalanceret og mere ansvarligt. I så fald ville de sovjetiske »samfundsmæssige organisationer, der tager deres udgangspunkt i, at alle fredskræfter grundlæggende ønsker at samarbejde med hinanden, være rede til at deltage i forberedelsen og gennemførelsen af denne kongres. Netop derfor hilste vi med tilfredshed forslaget om, at der skulle afholdes rådslagninger med Arbejdsgruppen for et kernevåbenfrit Europa i Vestberlin, som er umiddelbart ansvarlig for forberedelsen af det 2. konvent.

Vi håbede oprigtigt, at man i løbet af disse møder kunne finde et gensidigt acceptabelt grundlag for samarbejdet, således at der på konventet kunne komme en ægte dialog mellem fredskræfterne ikke blot i vest, men også i øst. Kontakterne med arrangørerne af konventet har imidlertid bekræftet vore værste anelser med hensyn til konventets karakter og orientering.

Vore samtaler i Moskva i oktober 1982 med repræsentanterne for Arbejdsgruppen for et kernevåbenfrit Europa i Vestberlin: J. Graalfs, W. Grundwald, T. Schweisfurth og R. Steinke gav os yderligere beviser for, at man bevidst forsøger at aflede den fredselskende offentlighed opmærksomhed fra hovedkilden til den dødelige fare, der truer de europæiske folk — planerne om at stationere en ny generation af atomraketter i Europa i 1983. Det blev klart, at inddragelsen af kampen for et kernevåbenfrit Europa er rent formel, og at den er en indrømmelse til den virkelige massebevægelse af krigs-

modstandere, som protesterer mod stationeringen af de nye amerikanske raketter.

Det forekommer os ikke syndeligt lovende, at arrangørerne af kongressen i Vestberlin har til hensigt at fremkalde en bevægelse på tværs af blokkene, som proklamerer, at »begge blokke, især USA og Sovjetunionen, er lige ansvarlige«. De viger helt bevidst uden om en konkret analyse af de enkelte staters politik, og de ser stort på den kendsgerning, at Warszawapagten organisation flere gange officielt har stillet forslag om opløsning af begge blokke, medens de ansvarlige i NATO ikke har villet høre tale om noget sådant.

Af en eller anden grund tilsårer de ledende personligheder i Russell-fredsforbundet og i Bevægelsen for atomnedrustning i Europa endnu en vigtig kendsgerning. I den velkendte appel om atomnedrustning i Europa fra den 28. april 1980, der tjente som konventets politiske grundlag, har ophavs mændene til appellen gjort begge sider, dvs. øst som vest, lige ansvarlige for spændingen og samtidig opfordret USA og Sovjetunionen til at fjerne alle atomvåben fra Europa. Sovjetunionen skulle blandt andet indstille produktionen af sine SS-20 mellemdistanceraketter, og USA skulle tage afstand fra sin beslutning om at stationere krydsermissiler og Pershing 2 i Vesteuropa. Desuden blev begge stormagter opfordret til at ratificere SALT II.

Siden da har der aftegnet sig et temmeligt klart billede af henholdsvis den sovjetiske og amerikanske holdning til disse krav. Som en ægte udløsning har Sovjetunionen foreslået at fjerne alle mellemdistanceraketter og taktiske atomvåben fra Europa. Den har standset opstillingen af mellemdistanceraketter, der er rettet mod mål i Europa, og er endda skredet til en ensidig reduktion af disse våben. Sovjetunionen har beständig gjort sig til talsmand for ratificering og ikrafttræden af SALT II. Og endelig har Sovjetunionen taget et historisk initiativ: Den har påtaget sig forpligtelsen til ikke at være den første til at benytte kernevåben.

USA har imidlertid indtaget den modsatte holdning til alle disse spørgsmål, en holdning der lader hânt om fredsbevægelsens krav. De ansvarlige i Russell-fonden og i Bevægelsen for atomnedrustning i Europa lader, som om de ikke ved noget om alt dette, og de klyngr sig til deres

forestilling om »lige ansvar«. Vi er fast overbevist om, at denne forestilling tjener til at desorganisere, svække og undergrave fredsbevægelsen og har til formål at retfærdiggøre USA's og NATO's aggressive og militaristiske politik.

Det viste sig, at organisatorerne af konventet ville sætte det såkaldte »tyske spørgsmål« på dagsordenen for på denne måde at rejse tvivl om ukrænkeligheden af de europæiske efterkrigsgrænser og krænke ånd og bogstav i Helsinki-slutakten. Sådanne politiske manøvrer kan vi kun vurdere som et forsøg på at reducere de velkendte kontraster mellem Vesttyskland og dets naboer og Vestberlins status.

Det er heller ikke noget tilfælde, at arbejdsgruppen planlægger at afholde et seminar i Vestberlin i juni næste år i anledning af 30-årsdagen for det mislykkede kontrarevolutionære kup i DDR i 1953. Det drejer sig her helt åbenlyst om indblanding i DDR's indre anliggender og om et i grunden provokatorisk forsøg på at påtvinge fredsbevægelsen et problem, som ikke har noget omhelt med bevægelsen for et kernevåbenfrit Europa at gøre, og som genoplivrer revanchistiske stemninger.

Vi kan heller ikke på nogen måde acceptere den antidemokratiske holdning, som arrangørerne af konventet i Vestberlin indtager med hensyn til forberedelsen af dette møde. Man har meddelt os, at det kun er repræsentanter for de bevægelser, der bekender sig til den omtalte appel, som må deltage i forberedelseskomiteens arbejde. Det er imidlertid velkendt, at denne appel indeholder bestemmelser, der er uacceptable både for os og for mange andre fredsorganisationer. Ydermere er flere bestemmelser i appellen allerede foreledede af de ovenfor nævnte grunde. Ved at klamre sig til den ovenfor nævnte klausul gør organisatorerne sig utilsærede anstrengelser for at bruge den som redskab til et selektivt valg af de personer og organisationer, der kan komme til konventet.

Hvad angår spørgsmålet om den mulige deltagelse af fredskomiteerne fra de socialistiske lande i konventet, har repræsentanterne for arbejdsgruppen i Vestberlin undvigende meddelt, at denne sag ikke kunne løses praktisk i forbindelseskomiteens regi. Jamen, hvordan vil de så fremme dialogen mellem øst og vest på konventet? De har til hensigt — det har de ladet os

forstå — at rette personlige indbydelser efter eget valg til nogle personligheder fra de socialistiske lande »som privatpersoner«, således at disse kun får stillet observatørstatus i udsigt. Dette er for os et bevis for, at arrangørerne af konventet simpelthen er bange for at møde virkelig modstand, og at de derfor vil udelukke de legitime repræsentanter for offentligheden i Sovjetunionen og de andre socialistiske lande. På denne måde vil de lettere kunne bedrive deres antisocialistiske propaganda.

Vi kan heller ikke erklære os indforståede med, at praktisk talt alle spørgsmål vedrørende forberedelsen og gennemførelsen af konventet er blevet overdraget til en lille gruppe (K. Coates, L. Castellina, B. Lambert og J. Graalfs), medens alle andre til nød kan fungere som statistier.

Det er vor overbevisning, at den politiske orientering og de forberedelsesmetoder for konventet, som dets organisatorer har til hensigt at gennemføre, udelukker en europæisk dialog, der virkelig kunne have udsigt til at give resultater. Det er en sådan dialog, der ville kunne fremme fredskræfternes fælles samvirken, og som fredskræfterne så brændende har brug for i den nuværende usikre internationale situation. Arrangørernes holdning kan derimod kun opmuntre »koldkrigerne« til at så spild blandt krigsmodstanderne i Europa med det formål at standse deres fremmarch. Det er en selvfølge, at vi ikke vil være med i dette lidet tiltalende foretagende.

Vi anser det for at være på sin plads, at vi fremlægger vor stilling helt åbent for at undgå eventuelle misforståelser og spekulationer. Vore kontakter har vist, at talrige samfundsmæssige organisationer og talrige personligheder i Øst- og Vesteuropa indtager identiske eller lignende standpunkter med hensyn til konventet.

Vi vil nu som før uophørligt arbejde for yderligere at styrke den gensidige forståelse og den fælles handling mellem offentligheden i øst og i vest for at bringe vort fælles mål — at forhindre en atomkrig og fjerne alle slags atomvåben fra vort kontinent — nærmere.

Med højagtelse
(sign.)

Juri Shukov
Præsident for den sovjetiske
komité til forsvar for freden.

END -appellen ■

ET ATOMVÅBENFRIT EUROPA

END-appellen blev lanceret d. 28. april '80 ved en pressekonference i fem europæiske hovedstæder. Initiativtageren var det britiske Bertrand Russell Peace Foundation, og appellen blev fra starten støttet af 61 parlamentsmedlemmer fra Labourpartiet, 2 fra Wales og en fra hhv. Skotland og Ulster. Appellen er siden blevet tiltrådt af en lang række fremtrædende enkeltpersoner og fredsorganisationer, så den idag er det fælles udgangspunkt for det internationale samarbejde mellem de uafhængige fredsbevægelser i vest.

Vi står ved begyndelse af det farligste årti i menneskehedens historie. En tredje verdenskrig er ikke kun mulig, men stadig mere sandsynlig. Økonomiske og sociale vanskeligheder i de højtudviklede industrilande, krise, militarisme og krig i den tredje verden er med til at skabe den politiske spænding, som er drivkraften i et afsindigt våbenkapløb. I Europa, det vigtigste geografiske område for Øst-Vest-konfrontationen, opstår der nye typer af stadig mere dødbringerende atomvåben.

I mindst 25 år har såvel Atlant- som Warszawapagtenes stridskræfter hver især haft tilstrækkelige mængder af atomvåben til at kunne udslette deres modstandere og samtidig true selve grundlaget for civilisationen. Men med hvert år, der er gået, har konkurrencen omkring atomvåben øget deres antal og dermed også sandsynligheden for et evt. atødelæggende uheld eller en fejlbedømmelse.

I takt med, at hver side søger at bevise, at den er indstillet på at bruge atomvåben for at forhindre, at de anvendes af modparten, konstrueres nye, mere »anvendelige« atomvåben og man får tanken om en »begrænset« atomkrig til at lyde mere troværdig. Dette sker i en sådan grad, at denne paradoksale proces med ubenhjælpelig logik kun kan føre til den faktiske anvendelse af atomvåben.

Ingen af stormagterne er nu moralsk i stand til at påvirke mindre lande til at afstå fra erhvervelsen af atomvåben. Den voksende udbredelse af atomreaktorer og væksten af den industri, der installerer dem, forstærker sandsynligheden for en global udbredelse af atomvåben, hvorved farerne for gensidige angreb med disse våben mangedobles.

I årenes løb har den offentlige mening presset på for at opnå atomnedrustning og afspænding mellem de rivaliserende militærblokke. Denne proces er slået fejl. En voksende del af de globale ressourcer bruges til våben, selv om gensidig udslettelse allerede for længst er sikret. Den økonomiske byrde bidrager både i Øst og Vest til en foregelse af den sociale og politiske spænding og sætter en ond cirkel i gang, hvor våbenkapløbet næres af den manglende stabilitet i verdensøkonomien og omvendt — et dødeligt vekselspil.

Vi svæver nu i en stor fare. Generationer er blevet født i skyggen af atomkrig og er blevet vant til truslen. Bekymring er blevet afløst af apati. I en verden, der konstant lever under en trussel, har angsten spredt sig gennem begge halvdele af det europæiske kontinent. Militærets og den interne sikkerhedstjenestes magtbeføjelser udbygges, der lægges hindringer i vejen for den frie udveksling af tanker og personer, og selvstændigt tænkende menneskers borgerlige rettigheder trues både i Vest og Øst.

Vi ønsker ikke at fordele skylden mellem de politiske og militære ledere i Øst og Vest. Skylden hviler tungt på begge parter. Begge parter har indtaget en truende holdning og begået aggressive handlinger i forskellige dele af verden.

Det ligger i vore egne hænder at ændre dette. Vi må handle i fællesskab for at befri hele det europæiske område, fra Polen til Portugal, fra atomvåben, luft- og ubådsbaser og for alle institutioner, der beskæftiger sig med forskning i eller fremstilling af atomvåben. Vi beder de to supermagter om at tilbagetrække alle atomvåben fra europæisk territorium. Især beder vi Sovjet-

unionen om at standse produktionen af SS-20-mellem-distanceraketterne og vi beder USA om ikke at iværksætte beslutningen om at udvikle krydsermissiler og Pershing II-missiler til stationering i Vesteuropa. Vi råder også indtrængende til at ratificere SALT II som et nødvendigt skridt hen imod genoptagelsen af seriøse forhandlinger om en almen og fuldstændig nedrustning.

Samtidig må vi forsvare og udvide retten for alle borgere i Øst og Vest til at deltage i den fælles bevægelse og i meningsudvekslinger af enhver art.

Vi anmoder indtrængende vore venner i Europa, hvilken tro eller overbevisning de end måtte have, om at overveje, på hvilken måde vi kan arbejde sammen hen imod disse mål. Vi forestiller os en kampagne, der omfatter hele Europa, med en bred meningsudveksling, i hvilken repræsentanter for forskellige nationer og opfattelser rådfører sig med hinanden og koordinerer deres aktiviteter, og i hvilken mindre formelle meningsudvekslinger finder sted mellem universiteter, menigheder, kvindeorganisationer, fagforeninger, ungdomsorganisationer, erhvervsgrupper og enkeltpersoner for at fremme det fælles mål: at befri hele Europa fra atomvåben.

Vi må begynde at handle på en måde, som om et forenet og fredeligt Europa allerede eksisterede. Vi må lære at være loyale, ikke over for »Øst« eller »Vest«, men overfor hinanden, og vi må se bort fra de forbud og begrænsninger, som nationale stater pålægger os.

Det vil være de enkelte, nationale befolkningers ansvar at agitere for forvisningen af atomvåben og baser fra europæisk jord og territoriale farvande og at bestemme over deres egne

midler og strategi vedrørende deres eget territorium. Disse vil være forskellige fra det ene land til det andet og vi mener ikke, at der kun findes én strategi, der duer. Men det må være en del af en bevægelse, der omfatter hele kontinentet og hvor en bred meningsudveksling finder sted.

Både i Øst og Vest må vi modstå ethvert forsøg fra statsmændenes side på at manipulere denne bevægelse til egen fordel. Vi tilbyder hverken NATO eller Warszawa-pagten nogen fordele. Vort mål er at befri Europa fra konfrontation, at gennemtvinge afspænding mellem USA og Sovjetunionen og til sidst at opløse begge stormagters alliancer.

Ved at henvende os til vore venner i Europa vender vi ikke ryggen til verden. Ved at arbejde for fred i Europa arbejder vi for verdensfreden. To gange i dette århundrede har Europa svigtet sin rolle i civilisationens tjeneste ved at være ophav til en verdenskrig. Denne gang må vi betale vor gæld til verden ved at skabe fred.

Denne appel vil være virksom, hvis den ikke følges op af besluttsom og opfindsom handling, så flere mennesker vindes til støtte for den. Vi er nødt til at rejse en uimodståelig pressionsbevægelse for et Europa, der er frit for atomvåben.

Vi ønsker ikke at foregribe den rådslagning, der finder sted, og de beslutninger, der træffes af de mange organisationer, der allerede gør deres indflydelse gældende for nedrustning og fred. Men situationen kræver hurtig handling. Farerne vokser stadig. Vi beder om Deres støtte for at nå det fælles mål og vi skal med glæde tage imod både Deres hjælp og Deres gode råd.

Af: PETER SØNDERGAARD

Den nye fredsbevægelse startede for alvor med NATOs offentliggørelse af planerne om udstationering af de 572 amerikanske mellemdistanceraketter i Europa. De 572 raketter var anledningen, men allerede fra starten var der besindige mennesker i spidsen for bevægelsen som konstaterede at rustningskapløbet havde to parter. END-apellen (kan læses andetsteds i dette nr. af KT) der har dannet udgangspunkt for den nye fredsbevægelse, slår fast at der skal rettes krav til både NATO og Warszawa-pagten (WAPA). Overfor denne erkendelse stod Sovjets venner i de vestlige 'kommunistpartier' med deres opfattelse af USA som den aggressive imperialistiske magt overfor et defensivt fredselskende Sovjet.

Mens Sovjet-linien har haft ganske stor indflydelse i Danmark, har den på europæisk plan haft ringe muligheder: Samtlige betydende vesteuropæiske bevægelser har som udgangspunkt, at der også skal stilles krav til Sovjet, — at Sovjet må dele både skyld og ansvar med USA når debatten drejer sig om årsagerne til oprustningen.

Jeg skal ikke her gøre mere ud af Sovjet-liniens argumenter, men istedet se ganske kort på argumenterne blandt fortalere for den uafhængige fredsbevægelse.

KRAVENE SKAL RETTES TIL BEGGE SUPERMAGTER

■ ■ Den uafhængige fredsbevægelse kræver, at regeringerne i øst som i vest tager ensidige nedrustningsskridt. Bevægelsen vender sig mod oprustning på begge sider af jerntæppet — men hvad bliver den realpolitiske konsekvens af at kræve ensidige nedrustningsskridt?

Konklusionen på det følgende indlæg er, at fredsbevægelsen risikerer at gå Sovjets ærinde, hvis man fortsat overlader det til en tænkt uafhængig østlig fredsbevægelse at rejse krav overfor den sovjetiske regering. Resultatet bliver en ensidig svækkelse af NATO-blokken uden et slagkraftigt alternativ, som kan afholde Sovjet fra at forsøge sig med politisk afpresning i ly af kernevåbenarsenalet.

Sovjets motiver

Selv om der er enighed om at Sovjet har et medansvar for rustningskapløbet, så er der langt fra enighed om hvilke motiver der betinger Sovjets deltagelse i forberedelserne til at udslætte menneskeheden. Jeg skal langt fra give mig ud for at have sat mig grundigt ind i argumenterne, men som jeg har forstået dem, findes ihvertfald følgende tre betydningsfulde analyse-modeller:

a) Oprustningen er et resultat af en

simpel aktion/reaktions-model. Man kan selvfølgelig skændes om hvem der tog det første skridt, men da spiralen først var igang fulgte den sin egen indre dynamik. Hvert skridt på den ene side følges nødvendigvis af et på den anden, for at opretholde balancen — og helst bringe sig selv et skridt foran. Modellen kan ikke helt skilles fra den næste forklaringsmodel:

b) Udgangspunktet for situationen idag, er den kolde krig som den fremstod umiddelbart efter 2. ver-

den skrig. Oprustningen startede som en bevidst politisk prioritering hvor hver af jerntæppets sider søgte at skaffe sig en førerstilling.

Oprustningen skabte både i USA og Sovjet et bureaukrati og et militært-industrielt kompleks, som sammen med rustningens egen dynamik efterhånden tog magten fra de politiske beslutningstagere.

Jeg skal være den første til at indrømme, at denne fremstilling er uforskammet kort, men meningen er heller ikke at give en udtømmende redegørelse, men alene at pege på at selvom de to forklaringsmåder har betydelige forskelle, så har de dog det fælles træk, at de tager som udgangspunkt at det aktuelle rustningskapløb er ude af de politiske beslutningstageres magt, og så at side følger sin egen indre dynamik.

Et andet træk er at holdningerne lægger megen vægt på våbensystemernes betydning for hvor skærpet faren for krig er. Selv om dette forhold langt fra er uvæsentligt (uanset hvilken overordnet forklaringsramme man går ud fra) så får det en særlig betydning når udgangspunktet er, at et evt. krigsudbrud er unddraget rationelle politiske hensyn.

(Uden at gå nærmere ind på dette forhold, så er ét eksempel, at de nye mellemdistanceraketter når frem til deres mål så hurtigt at beslutningen om et modangreb – eller et forebyggende angreb for den sags skyld – skal tages så hurtigt, at der simpelthen ikke er tid til at sammenkalde den politiske ledelse).

Imperialistisk logik

c) Og så er der altså os – KAP og andre marxister – som fastholder at krigen er fortsættelsen af politik med andre midler – også selvom midlerne er mere raffinerede og skræmmende end nogensinde.

Vort udgangspunkt er at oprustningen finder sted for at give de to supermagter det bedst mulige udgangspunkt for at sikre sig det absolutte hegemoni på den andens bekostning. Uanset hvor vanvittige og altædeliggende våbnene er, så er de udviklet ud fra en ganske bestemt imperialistisk logik og med et klart politisk/militært formål: Den part som sikrer sig et afgørende forspring, kan diktere den anden sine betingel-

ser for ikke at tage dem i anvendelse.

Kampen for freden må med andre ord rettes mod begge de to supermagter. Målet er en svækkelse af begge supermagter – en svækkelse som betyder at ingen af dem får skabt en position hvor de føler sig stærke nok til at starte det endelige opgør med rivalen.

Denne målsætning medfører imidlertid samtidig en anden betingelse: Svækkelsen skal nødvendigvis være gensidig. En ensidig svækkelse af enten USA eller Sovjet vil betyde en tilsvarende relativ styrkelse af modparten – en styrkelse, som man må frygte kan føre til en konklusion om at nu er tiden inde til at slå til og få ombytet sin militære styrke til politiske/økonomiske gevinster.

»Terrorbalancen«

Jeg skal ikke benægte, at også folk med andre forklaringsrammer har øjnene åbne for betydningen af den relative jævnbyrdighed mellem supermagterne. »Terrorbalancen« er op gennem årene blevet brugt til at legitimere oprustningen på begge sider af jerntæppet, men også for ikke-marxister i fredsarbejdet er det åbenlyst, at balancen samtidig har en krigsforebyggende effekt.

Perspektivet for kampen bliver imidlertid forskelligt afhængigt af om man ser rustningsspiralen som resultatet af en egen indre dynamik, eller som konsekvens af en bevidst imperialistisk politik. Fortalere for det første perspektiv ser ofte det primære mål som at få stoppet »spiralen« – altså at en af siderne må tage det første skridt for at få sat en stopper for automatikken i oprustningsspiralen.

Denne forklaringsmåde er efter min opfattelse baggrunden for den uafhængige europæiske bevægelses målsætning om at der skal stilles krav til begge supermagter om at tage ensidige nedrustningsskridt.

Inden jeg går videre med en kritik af dette standpunkt, kan der måske være grund til at understrege de afgørende positive sider ved hvad jeg herefter vil kalde END-linien.

Progressiv bevægelse

Selvom man fastholder at vi i vest skal stille krav om ensidige nedrustningsskridt, rettet til NATO-regeringerne/USA, så er man langt

fra blind for de problemer der er for at rejse en tilsvarende bevægelse i øst. Målsætningen for bevægelsen er at skabe en uafhængig folkelig bevægelse i hele Europa som kan stoppe supermagterne. I den sammenhæng er det et helt afgørende punkt at støtte de uafhængige fredsgrupper i østlandene og man har stort set formået at holde sig fri af de bestandige og intensiverende omklamringsforsøg fra de statslige østlige fredskomiteers side.

Man forsvarer de østeuropæiske folks krav om demokratiske rettigheder, om målsætningen for hele bevægelsens arbejde kan formuleres som at få Europa løstrevet fra begge supermagters greb, – at få fremmede tropper ud af Europa, at få kernevåbnene væk fra hele Europa og at få opløst begge militærpagter. Samtidig er der efterhånden et omfattende arbejde igang med at undersøge eventuelle alternativer til det eksisterende kernevåbenforsvar.

På alle væsentlige områder altså en progressiv bevægelse som skal støttes. Men tilbage til det springende punkt om de ensidige nedrustningsskridt.

Vesteuropæisk dobbeltrolle

Lad os se lidt i krystalkuglen og forestille os en mulig fremtid, hvis bevægelsen fortsætter sin vækst og øger sin politiske indflydelse.

Allerede idag er det klart at den uafhængige fredsbevægelse i vest er en politisk magtfaktor som ingen vover at se bort fra. Tydeligst er det kommet til udtryk i de vesteuropæiske socialdemokratiets vaklen overfor den berømte NATO-dobbeltbeslutning, men alle politiske kræfter må idag tage fredsbevægelsens reaktion med i deres beregninger.

I forvejen befinder de vesteuropæiske lande sig i en dobbeltrolle. På den ene side ønsker man at frigøre sig fra amerikansk dominans – på den anden side er man fortsat økonomisk i lommen på USA, og man har baseret sin sikkerhedspolitik på den amerikanske atomparaply. Gennem det sidste årti har de europæiske ledere søgt at gennemføre en politik hvor man på samme tid politisk og økonomisk frigjorde sig fra USAs kvælende favntag og brugte USA til at holde den russiske bjørn på afstand.

sikkert peges på lignende tendenser i de øvrige østlande. Og også i Sovjet selv har forskellige grupper forsøgt at etablere sig ved siden af de statslige fredskomiteer.

Jeg skal heller ikke bestride, at disse grupper kan vokse i antal og efterhånden udvikle sig til en vis magtfaktor.

Imidlertid må det med begivenhederne i Polen i baghovedet stå klart, at disse bestræbelser har sine meget klare begrænsninger. Grænserne for et uafhængigt fredsarbejde i øst er sat af regimernes karakter og er for såvidt uafhængige af regimernes aktuelle politiske interesser.

Ser vi f.eks. på den behandling Sovjet gav den lille uafhængige fredsgruppe i sommers midt under fredsmarchen, så synes det indlysende, at den negative omtale Sovjet fik i vesten ved at arrestere gruppens medlemmer, på ingen måde kan stå mål med den skade en lille relativt isoleret gruppe intellektuelle kunne forvare. Og alligevel skyldes arrestationerne ikke bare bureaukratisk stupiditet (uagtet at også *den* findes i rigt mål i dagens Sovjetunion).

Forklaringen ligger i at de østeuropæiske samfund både set ud fra en objektiv betragtning og i egen selvforståelse er monolitiske samfund. Der eksisterer pr. definition ingen politiske uenigheder, ingen interessemodsigninger mellem borgere og landets politiske ledelse og statslige institutioner. Enhver uafhængig organisering antaster disse grundlæggende træk ved samfundsmødel og er pr. definition kontrarevolutionære — helt uafhængigt af hvilke politiske mål organiseringen sætter sig. Uafhængig organisering er i sig selv en trussel mod magten, og tillades noget sådant vil det automatisk tiltrække store menneskemasser — igen næsten uanset hvilket mål organiseringen har, simpelthen fordi der pludselig er et åndehul. Ud fra den samme logik er det næsten uundgåelig, at en selvstændig organisering omkring f.eks. fredsspørgsmålet vil udvikle sig til et forum for generel samfundsdebat og -kritik fordi organiseringen er det eneste forum man har.

Sådan fungerer kirkerne i f.eks. Østtyskland og Polen — og sådan fungerede Solidarnosc. Og bliver vi et øjeblik ved Solidarnosc, så er det også denne logik, som betød at

Solidarnosc nødvendigvis måtte knuses (eller styrte landets ledelse og afgørende omstrukturere det politiske system) — uanset hvilke politiske krav organisationen stillede.

Illusion

Det er med andre ord en illusion at tro, at der kan etableres en organiseret, uafhængig fredsbevægelse i øst af noget betydeligt omfang. Når der overhovedet eksisterer sådanne grupper idag, skyldes det alene at de har så liden udbredelse, og den skadelige omtale regimerne ville få i vesten ved helt at eliminere dem.

De stadige chikanerier, fængslinger, forhør osv. som lederne af disse grupper udsættes for, er ikke forsøg på at bremse grupperne (det kunne man hurtigt klare med anderledes probate midler), men netop en bevidst politik for *både* udadtil at kunne give udtryk for en vis pluralisme ved at grupperne dog eksisterer og hindre dem i at vokse.

Den eneste organiserede »opposition« som idag tillades i østlandene i større målestok er kirkerne. Magthaverne har aldrig kunnet få skovlen under religionens indflydelse i befolkningerne og har måttet acceptere kirkenes relative selvstændighed af frygt for befolkningernes reaktioner. Kirkerne fungerer idag som det eneste eksisterende åndehul i et totalt statsdirigeret politisk system og er således også det naturlige udgangspunkt for oppositionen omkring fredsspørgsmålet.

Samtidig er kirkernes ledelse meget vel klar over at der er grænser for hvor vidt man kan gå i sin kritik af den officielle politik. Det vil være en illusion at tro, at kirkerne i det lange løb er fredede. De stadige angreb i både sovjetisk og de øvrige østlandes presse på — igen næsten uanset hvilket mål organiseringen har, simpelthen fordi der pludselig er et åndehul. Ud fra den samme logik er det næsten uundgåelig, at en selvstændig organisering omkring f.eks. fredsspørgsmålet vil udvikle sig til et forum for generel samfundsdebat og -kritik fordi organiseringen er det eneste forum man har.

Sådan fungerer kirkerne i f.eks. Østtyskland og Polen — og sådan fungerede Solidarnosc. Og bliver vi et øjeblik ved Solidarnosc, så er det også denne logik, som betød at

Øst- og Vesteuropa er en illusion. Det betyder selvfølgelig ikke, at den vestlige fredsbevægelse skal opføre sig med at støtte meningsfæller i øst — tværtimod. Men det må få konsekvenser for bevægelsens strategi.

END-linjens målsætning om at stille krav til egne regeringer om ensidige nedrustningsskridt og samtidig støtte hinanden på tværs af landegrænserne, kan kun fungere i den vestlige halvdel af Europa — resultatet vil realpolitisk blive en svækkelse af NATO-blokken mens øst-blokken både kan fortsætte sin oprustning og nok så væsentlig, at det politiske sammenhold i WAPA vil være uanfægtet. Og hvad er så resultatet af en sådan udvikling?

Sovjetisk besættelse?

Vi får ofte stillet spørgsmålet om vi da tror at Sovjet straks vil kaste sig ud i et militært eventyr og besætte Vesteuropa, hvis NATO opløses mens WAPA består. Svaret er nej — men Sovjetunionen vil helt klart satse på at omsætte den militære styrkeposition en svækkelse af NATO vil betyde til politisk og økonomisk gevinst.

Og her kan vi så kort vende tilbage til, hvad der egentlig er det realpolitiske formål med den vanvittige oprustning.

Mit udgangspunkt er, at hverken USA eller Sovjet har ambitioner om militært at udslette modparten. Oprustningens realpolitiske formål er at holde modparten i skak og at udøve politisk pression (samt at gennemføre begrænsede militære operationer uden at den anden part »blander sig«, vel vidende at indblanding vil være ensbetydende med total konfrontation).

Der er for mig ingen tvivl om, at Sovjet øjeblikkeligt vil søge at udnytte en opløsning af NATO til at udvide sin indflydelse i Vesteuropa. Hvordan en sådan udvikling præcist vil tage form skal jeg være mig for at spå om, men det forekommer sandsynligt, at der vil være tale om en kombination af politisk og militær pression — politisk pres med kernevåbenarsenaler som truende skygge over »forhandlingerne« kombineret med begrænsede militære aktioner mod udvalgte områder, kunne være en sandsynlig udvikling.

Sovjets åbenlyse interesse i den

vestlige fredsbevægelse er altså ikke et spørgsmål om at lette »presset« på Sovjetunionen, men et led i bestræbelserne på at splitte Vesteuropa fra USA for at kunne høste gevinsten i form af udvidelse af sin interesse-sfære på et senere tidspunkt og skaffe sig det afgørende forspring i rivaliseringen med USA, om hvem der skal være verdens politibetjent nr. 1.

Intentioner og realpolitik

Set i dette lys bliver END-linjens strategi utilstrækkelig — ja værre endnu: Uanset de politiske intentioner og uanset de enkelte elementer i bevægelsens arbejde er klart progressive, så kan den endelige realpolitiske konsekvens blive en støtte til de sovjetiske aspirationer.

Nu er dette jo ikke nogen ny situation — sådan er vilkårene så at sige når vi har to supermagter, som indbyrdes strider om hegemoniet, samtidig med at folkene verden over slås med én af supermagterne. Nederlaget i Vietnam var en svækkelse af USA og en tilsvarende styrkelse af Sovjet — men derfor var det selvfølgelig ikke forkert at støtte vietnamesernes frihedskamp. Tilsvarende skal folkets kamp i El Salvador selvfølgelig støttes — også selvom en sejr for folket global-politisk set vil betyde en svækkelse af USA og en relativ styrkelse af Sovjet. Jeg er langt fra tilhænger af en firkantet »vægtstangs-teori« hvorefter USA ikke må generes uden at Sovjet generes tilsvarende — eller omvendt for den sags skyld.

Problemet stiller sig imidlertid anderledes når vi taler om udfaldet af kampen om Europa. Den af supermagterne, som sikrer sig hegemoniet i et samlet Europa, har sikret sig et helt afgørende forspring i striden om verdensherredømmet. Vinder Sovjet denne kamp vil det dels betyde en sort fremtid for de europæiske folk, dels at risikoen for at USA i desperation udløser den endelige konflikt være helt akut.

Spørgsmålet om ikke at lukke ulven ind ad bagdøren når tigern smides ud af fælden er aktuelt for alle folks frihedskamp (igen er Vietnam et særligt eksempel på konsekvenserne af ikke at være opmærksomme på det problem) men i tilfældet Vesteuropa har spørgs-

målet afgørende global og strategisk betydning.

Det helt afgørende spørgsmål for den uafhængige vestlige fredsbevægelse er hvordan man på én og samme tid kan fremme en frigørelse fra bindingerne til USA og undgå at en frigørelse fremmer Sovjets ambitioner.

Kravene skal være gensidige

Ser vi alene på rustningsspørgsmålet, så må svaret være at krav om nedrustning skal fremsættes samtidig til begge supermagter. Vi kan ikke overlade til en østlig fredsbevægelse uden de mest elementære demokratiske rettigheder, at rejse krav til den sovjetiske supermagt. Når kravet om Nej til de 572 raketter rejses, må der samtidig stilles krav til Sovjet om at fjerne de 300 SS20-raketter.

Tilhængere af at rette ensidige krav til USA (altså f.eks. at slås alene mod de 572 raketter) spørger os af og til om vi da tror at det vil vælte balancen mellem supermagterne, hvis de 572 raketter ikke udstationeres — om ikke en bred kamp mod de 572 raketter kan være starten på en bredere anlagt bevægelse: »Vi skal jo starte et sted, og hvad er mere naturligt end at starte med at fejre egen dør og undgå flere bombemål i Vesteuropa?«

Omkring balancen må det slås fast, at de 572 raketter naturligvis ikke i sig selv er afgørende. De har en militærstrategisk betydning — lige som SS20'erne har det — i forbindelse med strategien om at udkæmpe en begrænset kernevåbenkrig på europæisk territorium.

Men de 572 Cruise og Pershing-raketter kan erstattes af andre våben — og de kan placeres på amerikanske u-både eller... Midlerne er talrige. Våbenindustrien råder over de bedste hjerner og de rigeligste økonomiske midler, så mon dog ikke man finder på noget andet djævelskab, så den tekniske, militærstrategiske balance kan være intakt også uden de 572 raketter.

Problemet om balance er i langt højere grad politisk — hvilket beslutningen om at udstationere raketterne jo ellers også primært er.

Raketterne skal med djævlens vold og magt være landbaserede og place-

res i fem vesteuropæiske lande for at understrege landenes tilhørsforhold til NATO — integrere dem yderligere i USAs strategi i rivaliseringen med Sovjet. Ud fra samme filosofi er Sovjet i fuld gang med at udbygge sine anlæg i de østeuropæiske lande.

Naturligt nok er modstanden mod raketterne i lige så høj grad en politisk modstand mod denne integration og yderligere underordning under amerikanske interesser. Dette forhold er på samme tid bevægelsens styrke og dens grundlæggende problem.

Styrke, fordi en kamp som alene handler om at undgå bestemte våbentyper er dømt til bestandigt at løbe i hælene på militærindustriens nyudviklinger, uden nogensinde at få perspektiv eller styrke til at gennemtvinge forandringer som angriber oprustningens årsager.

Grundlæggende problem, fordi en ensidig svækkelse, eller ligefrem splittelse af NATO vil lægge Europa åbent for sovjetisk pression.

Politisk og militær balance

Når jeg lægger så stor vægt på kravet om balance i nedrustningskravene, er det ikke for at sikre en balance mellem supermagterne i et nærmere specificeret antal raketter, men fordi et tilsyneladende teknisk balancekrav — SS20'erne overfor Cruise og Pershing — vil være det håndgribelige udtryk for en politisk balance i bevægelsen, en bevidsthed om at Sovjet er en håndgribelig trussel mod Vesteuropa, — en trussel som der ikke bare skal snakkes om, men som der skal tages håndgribelig modforholdsregler overfor.

Den ideelle udvikling for fredsbevægelsen (og idealistiske, men det skal jeg vende tilbage til) er således at bevægelsen vokser i styrke og retter sine krav med en sådan styrke til begge supermagter, at de tvinges til en gensidig, balanceret nedrustning, konkret udtrykt i at de fjerner deres masseødelæggelsesvåben fra Europa, at de fjerner deres tropper og konventionelle våben fra Europa, at de to militærpagter opløses.

En sådan udvikling vil dels betyde at det generelle styrkeforhold mellem supermagterne løbende bevares, så ingen af dem opnår en overlegenhed som frister til at prøve lykken med en konfrontation, og den vil betyde at

begge supermagter svækkes afgørende og strategisk i et omfang, som betyder at de på længere sigt må opgive drømmen om verdensherredømmet — faren for ragnarok vil ikke være forsvundet (det sker ikke for imperialismen og kapitalismen som sådan er udryddet), men den vil være væsentligt reduceret.

Hvor idealistisk en sådan udvikling end må forekomme, så finder jeg det afgørende at fastholde dette *perspektiv* for fredsbevægelsen, — og at efterleve det i praksis ved at stille konkrete krav om gensidige nedrustningsskridt.

Supermagtsforhandlinger?

En af indvendingerne mod en sådan politik er, at den jo betyder at supermagterne skal mødes ved et forhandlingsbord og finde ud af, hvordan en sådan gensidighed gennemføres og kontrolleres. Og — tilføjes der — det er jo præcis den linje DKP står for, og som vi bekæmper med næb og klør i fredsbevægelsen.

For at tage det sidste først, så er grunden til at DKP støtter en supermagtsforhandling og gør det til fredsbevægelsens perspektiv, naturligvis at de samtidig arbejder for at bevægelsen ensidigt skal vende sig mod NATO/USA og at fredsbevægelsens arbejde således skal være et trumfkort for Sovjet i forhandlingerne — et kort, som kan betyde at Sovjet opnår betydelige fordele overfor USA og sikrer sig et forspring i oprustningen.

Fejlen er at de hidtidige fejlslagne nedrustningsforhandlinger (og DKPs støtte til nye) gøres til argumenter mod forhandlingens overhovedet.

Naturligvis er forhandlinger i sig selv intet værd — og naturligvis skal der strittes imod når mere naive sjæle i fredsarbejdet gør det til et mål i sig selv at få Sovjet og USA til at sætte sig til forhandlingsbordet.

Men når alt det er sagt, så forekommer det mig umodent at modsætte sig at et forhandlingsbord i Geneve bliver den formelle ramme om en gensidig nedrustning, som er fremtvinget af en folkelig kamp vendt mod begge supermagter. Den situation må vi jo leve med i mange sammenhænge — i mindre målestok kan man pege på at et fornuftigt overenskomstresultat naturligvis kun opnås gennem arbejderklassens

selvstændige kamp, men *den formelle ramme* vil være en forhandling mellem d'herrer Thorsen og Christensen (uanset at de hellere ville bruge forhandlingerne som skalke-skul for at skære endnu en rem af arbejderklassens hud).

Ideelt og idealistisk

Men tilbage til realismen i det perspektiv jeg før trak op for fredsbevægelsen. Jeg kaldte det både ideelt og idealistisk. Idealistisk fordi jeg dårligt kan forestille mig en virkelighed hvor det i praktisk politik vil være muligt at gennemtrumfe en sådan parallel udvikling.

OK, vi skal gøre hvad vi kan: Når det lykkes at få bremsede de 572 raketter, men Sovjet stadig kun vil fjerne et par forældede SS4 og SS5-raketter til gengæld, så skal vi kræve handels sanktioner og meget andet slem for at tvinge dem til at fjerne hver og én af SS20'erne. Og hvem ved: Måske kan det så også ende med at lykkes; dermed vil fredsbevægelsen for alvor have vundet en sejr.

Men på det politiske plan ser det værre ud med mulighederne for at gennemtvunge gensidigheden. Mens oplysningen af NATO er en uadskillelig og integreret del af kampen mod raketterne, så ser det anderledes ud med en tilsvarende oplysning af WAPA. Vi kan gennemtvunge reelle nedrustningsskridt i øst gennem handelsboykot mv. men en reel oplysning af WAPA (og altså ikke bare en papiroplysning og en ceremoni i Kreml), må nødvendigvis være resultatet af en selvstændig kamp fra de østeuropæiske folks og staters side — og realismen i det forhold har jeg tidligere beskrevet.

Realpolitisk set kan vi altså til nød opnå en vis gensidighed i antallet af raketter som pilles ned på hver side af jerntæppet. Tilbage står, at Sovjet alligevel vil høste gevinsten ved at stå tilbage med en »enig« lejr, mens NATO-blokken vil være splittet op. Det giver Sovjet en mulighed for at øve den politiske pression med kernevåbenarsenalet som truende baggrund, som jeg trak op tidligere.

Alternativt forsvar

Fredsbevægelsens svar på denne udfordring må bestå i flere ting, men frem for alt består det i *alleredse* idag at gøre det klart at en sådan situation

kan og vil opstå hvis bevægelsen iøvrigt får succes. De vesteuropæiske folk skal så at sige rustes til at imødegå de trusler vi kan forudse må komme — og for at vende tilbage til spørgsmålet om gensidige eller ensidige nedrustningsskridt, så sker en sådan rustning idag bedst ved at tage truslen fra øst alvorligt og rette kravene til begge supermagter.

Det andet afgørende forhold for at modvirke sovjetisk pression er at sætte yderligere fart i den udvikling, som er igang indenfor fredsbevægelsen i retning af at finde alternativer til underlægningen under den amerikanske kernevåbenparaply. Sovjet skal vide, at uanset at USA er smidt ud af Europa, så vil det være en for stor mundfuld at forsøge sig med militære eventyr. Vi har i KAP opstillet en model for et folkeligt militærsvar som alternativ til NATO-forsvaret. En sådan model må realiseres både i Danmark og i de øvrige vesteuropæiske lande for at gøre det klart for Sovjet, at de aldrig vil have held til at øve politisk pression med truslen om militær magtanvendelse.

Analysen afgørende

Jeg erkender, at de fleste problemer i dette indlæg kun er yderst sporadisk berørt og at der er langt igen før vi kan komme med et fyldestgørende svar på de mange problemer kampen mod krigen rejser. Men jeg tror det er helt afgørende, at vi allerede nu gør en indsats for at imødegå END-linjens krav om »gensidig ensidighed«. I sin konsekvens vil denne linje betyde, at en ellers progressiv bevægelse kommer til at fremme ganske andre mål, end dem man har sat sig.

Og til allersidst vil jeg igen pege på, at der efter min opfattelse er en klar sammenhæng mellem END-linjens utilstrækkelighed og den analyse, der ligger til grund for linjen i spørgsmålet om hvilke faktorer, som driver kaprustningen fremad.

En indsats for at fremme kravet om gensidige nedrustningsskridt må kombineres med en øget indsats for at fremme forståelsen for at både USA og Sovjet er imperialistiske magter, som ønsker at dominere og bestemme vores fremtid. Og at det er denne imperialistiske natur, som tvinger begge supermagter ind i oprustningens dødbringende spiral.

Ensidige nedrustnings-skridt

— hvad er alternativet?

Af: JØRN JUUL SØRENSEN
Aktiv i Nej til Atomvåben

■ ■ De hidtidige nedrustningsforhandlinger mellem supermagterne har blot lagt ved på oprustningsbålet og har derved været en del af selve kaprustningen. Dette nødvendiggør at fredsbevægelsen finder andre veje for at få gang i nedrustningsprocessen.

Diskussionen om hvorledes der kan sættes en nedrustningsproces igang er uhyre vigtig for den europæiske fredsbevægelse. Diskussionen vil føre til en klar opsplitning af freds kræfterne, — i den del der hovedsageligt baserer sit arbejde og sine krav på, at supermagternes fredsintentioner er reelle, og den anden del, der først og fremmest baserer sit arbejde og sine krav på, at kun massemobilisering af befolkningerne kan presse supermagterne til reel nedrustning.

Udgangspunktet for kravet om *ensidige nedrustningsskridt*, som stilles af den europæiske del af fredsbevægelsen der tilslutter sig END (European Nuclear Disarmament, i Danmark Nej Til Atomvåben) er, at de hidtidige supermagtsforhandlinger SALT — START og INF indtil dato *ikke* har medført et eneste skridt i retning af reel nedrustning. Forhandlingerne må først og fremmest betragtes som et forum, hvor supermagterne kan «vise sine fredsintentioner» ved forskellige «fastfrys-

ningsforslag» og «nullesningsforslag», og dernæst et forum, hvor supermagterne gennem disse forslag forsøger at legitimere fortsat oprustning, så deres egne våbensystemer styrkes på den andens bekostning.

Reagans «nul-løsning»

Mens der i Rom, London, Amsterdam, Bonn og Paris var tusinder af fredsaktivister på gaderne i november '81, foreslog Reagan et «nul»-forslag der går ud på, at USA undlader at udstationere sine landbaserede mellemdistanceraketter (Pershing 2 og krydsermissilerne) hvis Sovjet afmonterer alle landbaserede mellemdistanceraketter, dvs. SS20, også dem, der peger mod Japan og Kina. Et forslag der vil give USA en klar overvægt på det strategiske område på grund af sin «raket på u-båd»-kapacitet.

USAs argumentation for det nye TNF-program (de 108 Pershing 2 og 464 landbaserede krydsermissiler) har været, at Sovjets opstilling af SS20-programmet har givet Sovjet overvægt i Europa.

Sovjets udspil ved disse forhandlinger var et forslag om at reducere atomstyrken til 300 systemer på hver side inden 1990. Forslaget blev stillet kort efter at Sovjet havde opstillet sine 300-320 SS20'ere. Dvs. at Sovjet stort set kunne beholde alle sine, mens der ikke blev plads til mange amerikanske raketter — da forslaget indbefattede de franske og engelske raketter.

Senest har Reagan bebudet, at der

Andrei Gromyko og Cyrus Vance under SALT-forhandlingerne i Genève, maj, '77
De hidtidige forhandlinger mellem supermagterne har ikke ført til et eneste reelt nedrustningsskridt.

skal opstilles 100 MX-raketter i en klynge i Wyoming i USA og Kreml har betegnet dette som et brud på SALT-aftalerne og vil derfor udbygge sine egne atomvåbenarsenaler.

Under al retorikken findes den dødsensalvorlige kendsgerning, at de mange såkaldte »fredsudspil« fra henholdsvis USA og Sovjets side skal dæmme op for den voksende fredsbevægelse — ved at handlingslamme den — mens begge supermagter forsøger at opnå »en regional counter-force-kapacitet« dvs. førsteslagsevne, der bygger på teorien om »en begrænset atomkrig«.

Hvilken balance

At supermagtsforhandlingerne ikke har ført til nogle positive resultater og at gradvise balancerede nedskæringer af kernevåbenarsenalerne er en illusion burde være indlysende.

■ Det er umuligt at nå til et balancegrundlag for nedrustningsforhandlinger, da »balance« mellem to supermagter der begge stræber efter verdensherredømme ikke findes.

■ Det er faktisk umuligt at opstille en balance, der kan blive grundlag for fælles accept. Våbensystemerne kan ikke umiddelbart sammenlignes — supermagternes indflydelse i Europa er forskellig — og de politiske strategier er forskellige, ligesom de militære er det.

■ Begge forsøger at opnå forøget styrkeposition forud for forhandlingerne. Dette fører til fortsat oprustning.

■ Fortsat oprustning er nødvendig for begge supermagter, hvis der fortsat skal holdes liv i fjendebillederne. Befolkningerne må endelig ikke tro, at de har samme interesser.

Desværre er det lykkedes at få befolkningerne til at tro på terrorbalancen, og at den i sig selv er garanti for sikkerhed og fred. Det er en kendsgerning, at terrorbalancen har haft en vis krigsforebyggende effekt — men netop nu er situationen ved at ændre sig kvalitativt idet begge supermagter satser på at udvikle atomvåbensystemer, der på grund af deres hurtighed og usynlighed ikke gør teorierne om »begrænset atomkrig« til ren utopi, men faktisk betyder at supermagterne er gået ind

i en fase hvor de nøje overvejer, hvornår en mulig sejr er indenfor rækkevidde.

Terrorbalancesynspunkterne har endvidere resulteret i at store dele af fredsbevægelserne fokuserer meget på supermagternes forskellige udspil. Dette har til en vis grad lagt en dæmper på aktiviteterne og medvirket til at fredsbevægelsen ofte bliver koblet på den ene eller den anden supermagts såkaldte fredsudspil. For mange kræfter er blevet brugt i diskussionen om antallet af raketter på begge sider, på trods af, at de hver især har nok sprænghoveder til at ødelægge hinandens områder — og for lidt er blevet brugt på en samlet kamp mod begge supermagters fortsatte oprustning — uanset at den ene måske har 100 sprænghoveder mere.

Ensidige nedrustningsskridt — vejen frem

Den nye fredsbevægelse har overfor dette problem stillet kravet om ensidige nedrustningsskridt.

■ Man kan på en og samme tid støtte initiativer og kampe der nationalt og regionalt vender sig mod sin respektive regerings- eller bloksystems oprustningspolitik eller medansvar for samme.

■ Man kan støtte kampen på tværs af jerntæppet om at blokkene skal opløses — for alliancefrie nationer i Europa.

■ Man kan kæde kampen for demokrati sammen med kampen for nedrustning.

■ Man kan støtte alle initiativer, der udspringer af lokalt arbejde — og som i sig selv er progressive — men bliver brugt af begge supermagter eller deres håndlangere i »balance«-propagandaen.

Ideen om at stille ensidige nedrustningskrav — betyder ikke at kampen bliver retten ensidigt mod USA og NATO. Den nye fredsbevægelse retter såvel sin kritik som sine krav mod begge bloksystemer. Men ved at stille ensidige nedrustningskrav undgår man at tage stilling til om det nu er rimeligt at Sovjet bevarer 275 SS20'ere mod at USA udlader at opstille de 108 Pershing 2-raketter.

Fredskampen er ikke udviklet til samme niveau i Europa. Hvis ikke man stiller ensidige nedrustnings-

krav, vil resultatet nemt kunne blive, at man kommer til at stoppe en bevægelse et sted i Europa af hensyn til »BALANCE«.

Danske krav

Fordelene ved at stille ensidige nedrustningskrav, er at fredsbevægelsen i Danmark uafhængigt af »balanceopvejninger« kan kræve:

■ at Danmark ikke bevilger én krone til opstillingen af de 572 nye atomraketter.

■ at Danmark selvstændigt kan tage initiativer til at omruste sit eget forsvar — selvom det vil betyde en svækkelse af blokken — NATO.

■ at Danmark, i alliance med de øvrige nordiske lande kan underskrive en aftale om at forblive ATOMFRIT område.

■ at Danmark kan træde ud af NATOs atomplanlægningssamarbejde som første skridt på vejen til at udtræde af det militære samarbejde.

Fredsbevægelserne i Europa, aktuelt i England og Italien, kan koncentrere sine kræfter om at forpurre opbygningen af baserne ved Greenham Common og ved Comiso på Sicilien.

Østeuropæiske krav

På den modsatte side af jerntæppet kan uafhængige fredsbevægelser fortsætte deres kamp og vi kan støtte dem i:

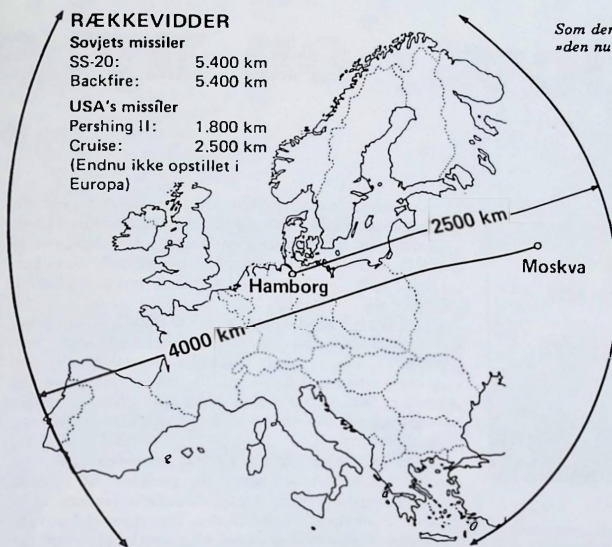
■ at kritisere Warszawapagtenes oprustningspolitik — herunder kræve at de påbegynder nedtagelse af SS20'ere uanset om det amerikanske raketprogram i Europa lykkes eller ej.

■ at kæmpe for afmilitarisering af de østeuropæiske landes samfundsstruktur.

■ at oprette ATOMFRI ZONE i Balkan-området.

Norden som A-frit område

Fredsbevægelsen i Norden har specielt beskæftiget sig med NORDEN SOM ATOMFRIT OMRÅDE. Dette er sket på mange niveauer — og langt fra alle ideer kan betragtes som konstruktive. Men kravet om at gøre Norden til atomfri zone er blevet meget populær — og har fundet vej til toppolitikkerne. Kravet er i sig selv ikke nogen garanti for ikke at få amerikanske eller sovjetiske atomvå-

*Som den danske forsvarskommando fremstiller
»den nuværende mangel på balance«.*

tiv, som f.eks. militærforsvaret, som en forudsætning for udmeldelse. Det bliver i kamp mod de pacifistiske kræfter i fredsbevægelsen — at få fredsbevægelsen til at erkende at vi ikke kan forsvare, at det rent faktisk indbyder den mest glubske supermagt, SOVJET, at lægge landet åbent — ikke mindst fordi Sovjet er USA overlegen med hensyn til de konventionelle styrker.

»Fange Sovjet på ordet«

Aktuelt er fredsbevægelsernes hovedkrav: *Nej til opstilling af NATOs 572 atomraketter*. Lykkes det for os at forpurre disse raketter, vil det betyde en kraftig svækkelse af USAs indflydelse i Europa og en svækkelse af NATO. Fredsbevægelsen vil have vundet første omgang. Den nye fredsbevægelse kan derefter fange SOVJET på ordet, om at det kun har rustet fordi USA gjorde det og for at opnå en balance — en afskrækkelse. Derved ville der være lagt op til den endelige afsløring af Sovjets »fredelige« hensigter. Det er hele det sovjetiske image der i så fald står på spil — og det vil ikke være utænkeligt at Sovjet ser sig nødsaget til at påbegynde nedrustning. Det er altså ikke en nødvendig forudsætning for sovjetisk nedrustning, at den uafhængige fredsbevægelse i Østeuropa bliver ligeså stærk som den i Vesteuropa.

Alternativet til ikke at få forhindret de amerikanske raketter for enhver pris — er at USAs og NATOs indflydelse i Europa vil være styrket og at vi er kommet endnu et skridt i retningen af at supermagterne opnår muligheden for et forstøt — og dermed er faren for at en atomkrig udløses øget.

Der vil således også være lagt op til en ny »runde« i oprustningsspiralen — fordi Sovjet er nødt til af hensyn til balancen at udbygge sit våbensystem tilsvarende — med SS20, SS21 og SS22-programmerne.

Det er således forbundet med en vis risiko at stille ensidighedskravet — der dog er det eneste våben fredsbevægelsen har i dag — men alternativet vil være fortsat oprustning.

Figur 18: De moderne sovjetiske eurostrategiske våbensystemer, SS-20 og Backfire, kan fra baser dybt inde i Sovjetunionen nå mål overalt i NATO-Europa. NATO har ikke for nærværende modstykke til disse våben og må derfor forlade sig på den amerikanske strategiske afskrækkelse. Den nuværende mangel på balance kunne således synes at indbyde til sovjetiske afprøvningsforsøg. NATO's beslutning om at modernisere sine langtrækkende taktisk-nukleare våben i Europa sideløbende med fornyede rustningskontrolinitiativer skal ses som et skridt henimod tilvejebringelse af balance på dette væsentlige punkt

ben i hovedet. Kravet kan realistisk set kun gennemføres ved at de nordiske landes regeringer underskriver en aftale. Ud fra ensidighedsprincippet vil man godt kunne støtte et sådant krav — selvom det aldrig kan indbefatte sovjetisk område og sovjetiske atomvåben der peger mod Norden. Dette kan kun sikres ved stormagtsgarantier.

Gennemføres kravet er det ensbetydende med at NATO er blevet svækket i Norge og Danmark — områder der er vigtige for USA og hvor de har aktuelle planer for placering af atomvåbendepoter.

Man kan således gøre op om man vil tage den risiko, at NATO bliver svækket i Norden for at støtte en

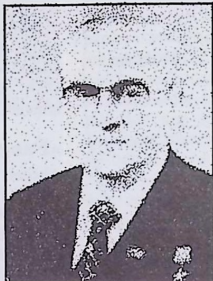
konkret kamp og til gengæld bevæge sig ét skridt i retning af politisk og militært samarbejde i Norden.

Ud af NATO

Det må være en naturlig del af det fredspolitiske arbejde — på et tidspunkt at stille kravet om dansk udtræden af NATOs militære samarbejde som et første skridt på vej mod total udmeldelse af NATO. Det er slet ikke utænkeligt at vindes første slag om de 572 atomraketter af fredsbevægelsen, vil der være lagt op til et støtte opgør med hele den militærpolitiske tankegang der hersker i NATO. Et sådant ensidigt krav, må vi støtte — men arbejde på at fredsbevægelsen opstiller et reelt alterna-

Andropov - en ny sti

Af: MORTEN MEISNER

SELV OM DET KAN synes ligegyldigt hvem man i Sovjetunionen beslutter sig for at tildele titlen af generalsekretær for Sovjetunionens Kommunistiske Parti — det kan jo alligevel kun blive et almindeligt menneske (og altid en han!) — så er det rent faktisk en god idé at holde antennerne ude når man skifter personer ud på den post.

Alle medlemmer af den herskende klasse i Sovjetunionen er ikke enige om alting. Men de er tvunget af det politiske system til at være medlem af det samme parti. Derfor vil kampen inden for den herskende klasse, stridigheder mellem landbrugets folk, svarindustriens og den lette industris repræsentanter, militærets dekorerede officerer og statsbureaukratiets ledere på hhv. centralt og regionalt niveau — alle disse modsætninger vil udspille sig inden for én og samme organisation: Sovjetunionens Kommunistiske Parti. Valg af ny partiformand vil derfor altid være resultatet af en magtkamp mellem disse forskellige fraktioner.

For den fraktion, som vinder dette magtspil er det næsten som at vinde den store gevinst i lotteriet at få valgt 'sin mand' til formandsposten. Ikke alene viser det at denne fraktion står stærkt i det interne magtforhold, men derudover opnår fraktionen med valget af sin mand til lederposten at denne fraktions politiske interesser bliver erklæret for hele landets interesse. For ligesåvel som det er de interne stridigheder som ligger bag ledelsesvalg, på samme måde indebærer traditionerne i det sovjetiske system, at den valgte leder formelt udråbes af et enigt parti. Den vindende fraktion får altså, ved at indtage formandsposten, samtidig *hele samfundets* mandat!

MEN I VIRKELIGHEDENS verden er det oftest uhyre vanskeligt at gennemskue hvem det egentlig er som løber af med posten. Det hænger dels sammen med at magtkampen i det sovjetiske parti er lukket land, dels

skyldes det at den valgte leder ofte vil være et kompromis mellem forskellige grupper i den herskende klasse. Derudover er et ledervalg i en bestemt periode styret af nogle bestemte hovedspørgsmål i den aktuelle situation, og omkring hvilke de forskellige fraktioner i partiet så vil gruppere sig.

Og hvilke hovedproblemer aftegner der sig så ved Breznev-æraens afslutning, og ved begyndelsen af Andropov-perioden? Selv om det er fremtiden der må vise hvilke valg den sovjetiske ledelse traf, da den besluttede sig for Andropov, så er der i den hidtidige udvikling nogle hovedproblemer som vi ved at den nye ledelse må forsøge at løse.

Indenrigspolitisk førte Breznev-perioden til den barokke situation i den sovjetiske økonomi, at medens landbruget stadig ikke kunne brødføde landets egen befolkning og medens industrien for store deles vedkommende stadig sakker bagud efter vestlig standard, så opnåede Sovjetunionen på det militært-industrielle område at blive USA en ligeværdig konkurrent.

DET ER IKKE DEN rene propaganda når Sovjet hævder, at det til enhver tid vil være i stand til militær-teknologisk at følge USA. Det har krævet uhyre store investeringer af økonomiske midler og af teknologisk know-how at opnå den stilling. Og der er naturligvis tale om at disse ressourcer derfor har været holdt tilbage fra evt. anvendelse inden for landbrug og industri i almindelighed. Når det har været muligt for Sovjet at udvikle én sektor af sin økonomi til dette høje niveau, så har det forudsat en samfundsmæssig disposition som på afgørende vis har knyttet landets økonomiske udvikling til den militære produktion. Ikke alene har det ført til en teknologisk ligestilling med USA, men det har også vist sig ved Sovjetunionens nyvundne status som verdens største våbeneksportør!

For Andropov bliver det et centralt spørgsmål om denne udvikling skal fortsætte, med de negative konsekvenser som det bl.a. fører med sig i den civile produktion. Man kunne fristes til at tro at det vil fortsætte sådan. Andropovs fortid i det hemmelige politi fornægter sig ikke når man hører om den aller seneste tids indsats for at øge produktionen i den civile industri. Danmarks Radios korrespondent i Moskva oplevede f.eks. fornyligt at civilklædte medlemmer af de sovjetiske politimyndigheder foretog stikprøve-kontrol af de mennesker, som stod i kø foran en af Moskvas forretninger, for at se om de havde 'lovlig' grund til ikke at være på arbejde.

MEN VIL ANDROPOV fortsætte den hidtidige sovjetiske udenrigspolitik? Det er en politik som i mangt og meget må tilfredsstille de militær-industrielle

1 i sovjetisk politik?

teknokrater: Våbnene bliver såvel solgt til andre lande som brugt af Sovjet selv. Der er intet — absolut intet — der tyder på at Sovjet skulle være ved at ændre kurs i sin udenrigspolitik.

Der har været tale om at der måske var en ændring på vej i Afghanistan. Mistanken har først og fremmest været næret af Andropovs samtaler med den pakistanske præsident Zia Ul-haq. Pakistan er ellers af russerne blevet betragtet som ikke alene USAs nære allierede, men også som en af hovedleverandørerne af våben til de 'morderbender' som bekæmper de 105.000 russiske soldater i Afghanistan. Når Andropov alligevel taler med Zia, så kan det skyldes et håb om at han kan skyde en kile ind mellem USA og Pakistan. Baggrunden skulle være, at medens USA ikke har nogen tvungen interesse i at løse Sovjetunionens afghanske helvede, så står Pakistan med tre millioner afghanske flygtninge!

Skulle Andropov søge at udnytte den forskel der måtte være i USAs og Pakistans interesser, så er det dog

tvivlsomt om det vil være muligt uden en egentlig sovjetisk opgivelse af Afghanistan som russisk kontrolområde. For heller ikke Pakistan vil være interesseret i en sådan løsning. Pakistans anden nabo, mod øst, er nemlig en nær ven af Sovjet: Indira Ghandis Indien.

MEN DE konkrete komplikationer ufortalt, så ved vi af erfaring, at det ofte har været lettere for Sovjetunionen at ændre politisk taktik netop i forbindelse med lederskifter. Derved opstod en oplagt mulighed for at skyde vanskelighederne over på forgænger, og dermed ikke anfægte den nye leders autoritet. Og et politisk taktik-skifte er ikke usandsynligt når man tænker på hvilke problemer der har skabt for Sovjetunionen at invadere Afghanistan, støtte besættelsen af Kampuchea og nedkæmpelsen af den eritreanske modstandsbevægelse. Sovjet har i de

seneste år den ene gang efter den anden måttet indkassere eklatante nederlag og fordømmelser i FN's generalforsamling. Og det har først og fremmest afspejlet Sovjets faldende stjerne i den tredje verden.

Den nye sovjetiske ledelses meget mere konkrete og politisk offensive måde at tackle rakett-problemet i Europa på kan være en forvarsel om at en sovjetisk 'charme-offensiv' er under vejs også i den tredje verden.

Og erfaringerne med den politiske udvikling i den tredje verden viser, at den politiske situation dér ofte er uhyre labil — den amerikanske ørn og den russiske bjørn skiftes ud som alliancepartnere med en overraskende smidighed. Sovjetunionens offensiv over for den amerikanske supermagtskollega kan derfor i den kommende tid meget sandsynligt vise sig at have flere og mere anvendelige strenge at spille på, nu da den sovjetiske ledelse har egne dårlige erfaringer med at bruge den åbne krigs metode.

DE YDERSTE VÅBEN

Opslags- og lærebog for fredsaktivister

Af: FLEMING COLSTRUP

■ ■ En slags anmeldelse af den svenske fredsforsker Wilhelm Agrells seneste bog om supermagternes kerne-våbenkaprustning.

Agrell gennemgår hele den atomare våbenudvikling lige fra ægteparret Curie i 1890'erne opdagede den radioaktive stråling, gennem supermagternes gengældelsesdoktriner med de enorme strategiske atomvåbenlagre og til de aktuelle mellemdistance-raketter.

Der gives en fyldig oversigt over sprænglegemer, fremføringsmidler og deres rædselsfulde virkninger. Desuden gennemgås de skiftende militære doktriner, som den våbenteknologiske udvikling fører med sig. Ved du hvad MIRV'ning er? Counter-force? Counter-value? MAD-doktrinen? osv. osv.

Ellers: Læs bogen for i det mindste at kunne følge med i mediernes verbale bombardementer med den type skyts. Jeg vil ikke referere alle disse facts, men til gengæld tage nogle af de problemstillinger frem, som Agrell har stillet op i bogen.

Det militære styrkeforhold mellem supermagterne

Bogen indeholder en række skemaer og tekst, som opregner militærpagternes atomarsenaler. Det gjorde mig nysgerrig efter at finde ud af, hvad Agrell mener om deres aktuelle styrkeforhold. Han vil ikke give noget svar, men siger, at »en undersøgelse af kernevåbnenes militære rolle er som Alices rejse i eventyrland, og i denne skinverden

kan man ikke være sikker på noget som helst.« Sikkert er det, at hver af supermagterne har tilstrækkelig sprængkraft til at fjerne menneske-

heden fra verdenskortet 30-40 gange. Sådan en konstatering kan ikke bruges til meget andet end at påpege, at een udryddelse må være fuldt tilstrækkelig, og at våbnene til de 39 andre derfor er spildte investeringer. Det har supermagterne også fundet ud af og er forlængst begyndt at satse på kvalitet istedet for kvantitet i våbenudviklingen.

Agrell fastslår også, at tabellen over sprængstyrke ikke siger meget om de militære styrkeforhold (se de to gengivne skemaer). »Det er derfor vigtigt allerede indledningsvis at understrege, at alle diskussioner om *talmæssig* styrkebalance er rent politiske og vedrører den nationale og militære statur.«

»Ændringen i antallet af kerne-

	antal spræghoveder	sprængstyrke mt*
USA	25.000 - 33.000	4.000 - 8.000
Sovjetunionen	11.000 - 15.000	7.000 - 11.000
Storbritannien	200 - 1.000	200 - 1.000
Kina	< 300	200 - 400
Frankrig	< 200	< 100

* nominelt, (se fig 7, s 43)

	USA		Sovjetunionen	
	1970	1980	1970	1980
Interkontinentale raketter (ICBM)	1.054	1.052	1.487	1.398
Ubådsbaserede raketter (SLBM)	656	576	248	950
Langdistance bombefly	512	348	156	156
Antal kernesprængladninger på strategiske våben	4.000	9.200	1.800	6.000

Kilde: SIPRIs årbog 1981 s. 21

sprængladninger, der næsten blev tredoblet i 70'erne antyder dog, hvad der er sket, — fra at satse på mængden af fremføringsmidler er man gået over til at satse på teknisk overlegne fremføringsmidler, først og fremmest raketter med flere sprænghoveder (såkaldte MIRV-sprænghoveder). Det er frem for alt dette forhold, der faktisk gør de benyttede tal så godt som uanvendelige til at fastslå, hvilken af supermagterne der muligvis har overtaget.»

»Ved hjælp af tilsyneladende troværdige tal er det derfor muligt at bevise næsten hvad som helst om den strategiske balance. Den, der ønsker at vise, at Sovjetunionen er overlegen, kan pege på antallet af fremføringsmidler og på sprængstyrken i sprænghovederne, mens den, der ønsker at vise, at USA er overlegen, kan pege på antallet af sprænghoveder og på deres præcision. Siden kan man så udelade at bortforklare de oplysninger, der ikke passer ind i ens billede.«

Men er det da helt umuligt at danne sig et billede af det militære styrkeforhold?

For det er vel vigtigt at kunne vurdere den del af krigsfaren, som en evt. ensidig militær overlegenhed ville udgøre.

Agrell stiller spørgsmålstegn ved, om der overhovedet er mening i at finde en nogenlunde retfærdig vurderingsmetode for den strategiske kernevåbenbalance, — »dvs. om overlegne ressourcer nu også betyder en militær overlegenhed, der kan bruges til noget.«

Kaprustningens formål

Agrell forklarer sit spørgsmålstegn med, at en strategisk kernevåbenkrig alligevel ingen sejrherre vil have, men kun ragnaroks tabere. Han siger også: »Både den amerikanske og den sovjetiske kernevåbendoktrin er væg og fuld af modsigelser. Hvordan skal man kunne blive enige om passende begrænsningsniveauer for en krig, når modstanderen overhovedet ikke er interesseret i at definere sådanne niveauer? Og hvordan skal en duel med strategiske kernevåben kunne indgå som et led i bestræbelserne efter en »endelig sejr« i en krig, hvis endelige resultat er total udslættelse? Årsagen til denne uklarhed er fremfor alt, at kernevåbnene har rejst tvivl

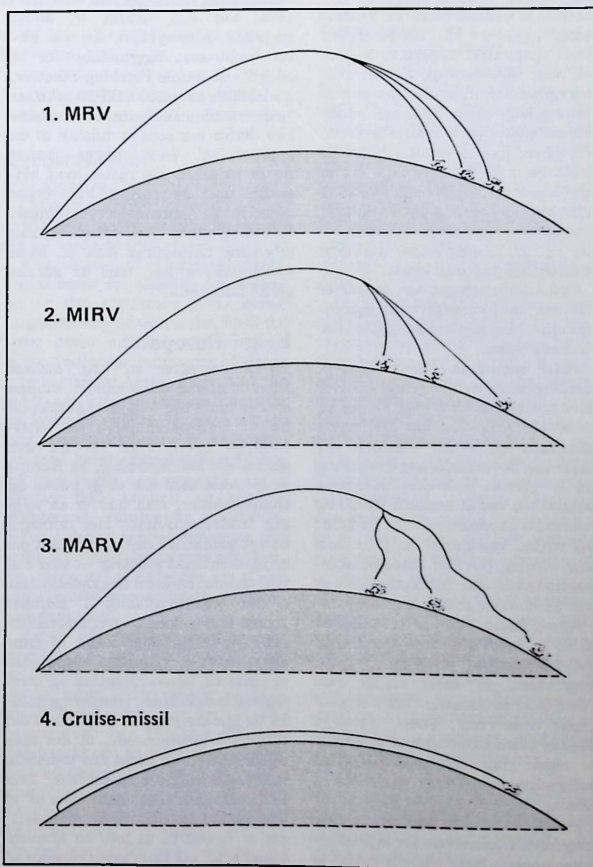
om rimeligheden af krig som et politisk instrument, og at den eneste nogenlunde anvendelige udvej — terrorbalancen — er fuld af militære urimeligheder og desuden på vej til at blive væltet over ende af rustningsudviklingen.«

Denne udvikling er jagten på førsteslagsevnen — dvs. evnen til at knuse alle modstanderens gengældelsesvåben i eet første slag. Og andet-slagsevnen, — evnen til at beskytte sig mod dette, — dvs. at man efter at være blevet angrebet stadig har midler til at svare igen med.

Agrell mener klart, at denne udvikling er stærk destabiliserende og forøger krigstruslen.

Men hvad skulle formålet for en af parterne være for at starte en krig?

Svaret på dette bliver næsten til en absurditet for Agrell. Søn sagt betragter han en vanskeligt kontrollerbar teknologisk udvikling som den vigtigste drivkraft i kaprustningen — den indre dynamik. Dertil kommer det velkendte militær-industrielle kompleks. De økonomiske drivkræfter ligger efter Agrells mening hovedsagelig indenfor disse rammer. Med hensyn til de politiske og ideologiske drivkræfter næjes Agrell med at tage udgangspunkt i supermagternes egen officielle selvforståelse: Den socialistiske blok mod

imperialismen / den frie verden mod de røde.

Bogen ser altså ikke kaprustningen på baggrund af to imperialistiske blokkes kamp om verdensherredømmet først og fremmest gennem magten over det højtudviklede Europa.

Helt skematisk opstiller Agrell tre hovedopfattelser af hvordan et kaprustningsforløb accelererer.

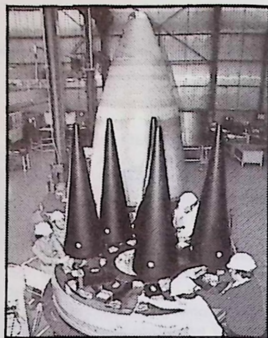
Alle tre er velkendte. Den første ser et rent aktions-reaktionsmønster, hvor parterne opruster på grund af generel frygt og mistillid til hinanden, hvor processen har form af en uendelig kædereaktion. Ifølge denne opfattelse er kaprustningen en stor misforståelse mellem parterne. Opfattelsen er udbredt inden for ledende politiske kredse i FN. Agrell afviser denne opfattelse. Ligeledes afviser han bl.a. Schlüters og Jørgen Jensens opfattelse af, at den ene truede part må følge med, fordi den anden ondskabsfulde part fører sig frem. Selv ligger han nærmest den tredje opfattelse, hvor det som sagt er den teknologiske udvikling og blokkens indre militær-industrielle kompleks, som skubber direkte på kaprustningen og på denne måde indirekte påvirker det politiske klima.

Agrell understreger her, at der er tale om to *parallelle* rustningsudviklinger. Han konkretiserer det bl.a. på denne måde:

»Den europæiske kernevåbenoprustning rejser to spørgsmål ud over selve spørgsmålet om risikoen for en kernevåbenkrig i Europa. Det første spørgsmål er, hvilke hensigter der ligger bag Sovjetunionens beslutning om at opruste sine eurostrategiske kernevåben ved at anskaffe SS-20 og mellemdistancebombeflyet Tu-22M. Det andet spørgsmål er i hvilken udstrækning NATOs mellemdistancekernevåben kan betragtes som et svar på den sovjetiske oprustning.«

Agrell mener ikke, at opstillingen af SS-20 raketterne har noget med NATOs konkrete program at gøre. Han siger, at såvel SS-20 som Tu-22M er et naturligt led i et program, som har været fastlagt allerede siden slutningen af tresserne — altså lang tid inden NATOs mellemdistanceraketter kom ind i billedet.

Fra NATOs side blev SS-20'erne brugt som begrundelse for at anskaffe neutronladninger allerede inden de

Her ses 5 af de 10 sprænghoveder der indeholdes i hver af de 100 MX langdistance-missiler Reagan ønsker opstillet i USA — hver ladning kan styres mod individuelle mål

amerikanske mellemdistanceraketter kom på tale i Europa. Den nye mellemdistanceraket Pershing 2 begyndte at blive udviklet allerede i 1969, så hvis ikke SS-20'erne var dukket op i de sovjetiske enheder i 1979, var det sikkert et andet sovjetisk våbensystem, der var blevet brugt som begrundelse for at udskifte de gamle Pershing-raketter.

»Både de sovjetiske SS-20 raketter og de amerikanske »eurokernevåben« kan derfor ses som et udslag af en kaprustning, hvor begge parter rustar parallelt. De rustar *mod* hinanden, men de reagerer kun meget generelt på hinandens rustninger. Hovedtrækkene i den våbentekniske udvikling bestemmes ikke af, hvad modstanderen gør, men af ganske andre faktorer.«

Krig i Europa?

Agrell betragter en krig mellem supermagterne udkæmpet i Europa som en mulighed — som sagt ikke ud fra at Europa er gelve det eftertragtede bytte, men ud fra den statistiske kendsgerning, at Europa er spækket med alle slags våben og troppenheder, som udøver en hyppig øvelsesaktivitet. Her forsøger han at gennemgå ræsonnementet om en konventionel storkrig — eller i al fald en konventionel begyndelsesfase af en supermagtskrig i Europa. Agrell finder ikke en ren konventionel krig mulig. En række af hans argumenter er følgende: »Mængden af taktiske, eurostrategiske og strategiske kernevåben, fremføringsmidler og hjælpesystemer er så stor i det tiltænkte kampområde, at der ikke vil være plads til andet end temmelig marginale militære operationer, hvis kernevåbenene ikke skal berøres af kamphandlingerne. Selv den part, der er istand til at føre en konventionel krig, må have kernevåben, med

sig overalt for at være på den sikre side.«

»Både Warszawapagten og NATO er udrustede og trænet til såvel konventionel krigsførelse som kernevåben-krigsførelse. Begge parter doktriner er også udformede således, at de indrømmer, at kampen føres enten med konventionelle midler eller med kernevåben og konventionelle midler. I den sovjetiske strategiske doktrin konstateres således, at »(en kommende storkrig) bliver en krig, hvor kernevåben vil være de vigtigste fremføringsmidler. Konventionelle kampmidler vil blive anvendt side om side med kernevåben. Under visse forhold kommer enheder til at kæmpe udelukkende med konventionelle våben.« »Teorien om, at en storkrig i Europa vil blive en konventionel krig bygger på en sammenblanding af to modstridende antagelser. På den ene side går man ud fra, at teorien om en begrænset krig kan fungere, men på den anden side antager man, at teorien kun gælder på det laveste niveau. En mere rimelig antagelse ville være: *Enten* fungerer teorien om en begrænset krig med kontrolleret optræning, *eller* også fungerer den ikke, og så vil kampforløbet allerede fra begyndelsen være præget af en ukontrolleret optræning.«

Agrell tror heller ikke på, at en kernevåbenkrig mellem supermagterne vil kunne begrænses til Europa. Han siger bl.a.:

»Problemet i forbindelse med en total europæisk kernevåbenkrig, hvor USA ikke direkte berøres, er igen Sovjetunionen. Af geografiske grunde er Sovjetunionen helt uinteresset i en udvikling som denne, fordi hele den europæiske del af landet med alle dets militære og civile mål vil blive berørt af en sådan krig. Det er derfor fuldkommen utænkeligt, at Sovjetunionen vil

Sovjets ubetinget bedst kendte U-båd hedder U-137 — her fotograferet på et svensk skær.

Agrell nævner strandingen som eksempel på hvor stor tillid man kan have til sovjetiske garantier for en nordisk kernevåbenfri zone.

lægge vægt på, at det er euro-strategiske og ikke strategiske amerikanske krydsermissiler, der sættes ind imod dem, og lige så usandsynligt at det kontinentale USA skal holdes uden for en sådan krig.

Rustningskontrol og nedrustning

Agrell er en besindig mand, så han bruger ikke ordet svindel om supermagternes såkaldte kontrol- og begrænsningsaftaler. Om den delvise prøvestopafteale i 1963 beskriver han, hvordan aftalen blev indgået hen over hovedet på den gruppe alliancefri lande, der krævede et fuldstændigt prøvestop som et skridt henimod kernevåbennedrustning. Forbudet mod forsøg i atmosfæren skulle først og fremmest udgøre en hindring for de nye kernevåbenmagter — supermagterne kunne selv uantastet fortsætte med at udvikle deres lagre. På den måde blev det mere en aftale mod forurening end en nedrustningsaftale.

Om SALT-forhandlingerne siger han, at de blev mulige og ønskelige (for supermagterne) ved, at kernevåbenkaprustningen efter 50'erne og 60'erne fra hovedsagelig at have været en kvantitativ kaprustning gik over til at blive en kvalitativ kaprustning, der gjaldt våbnenes ydeevne. En fortsat stærk kvantitativ udvikling ville blot have hæmmet den tekniske udvikling, og forhandlingerne fik derfor også en teknisk

rustningseffekt. De er altså en integreret del af selve kaprustningen.

Fredsarbejde

Når Agrell fuldstændig mangler tillid til supermagternes forhandlinger og initiativer, hvilke muligheder ser han da for reelle nedrustningsinitiativer?

Han skriver, at et kernevåbenstrategisk oprør fra allierede formodentlig er det stærkeste pres, supermagterne kan udsættes for, fordi det truer deres militære sikkerhedssystem. Inden for rammerne af denne strategi mener Agrell, at de nordiske lande bør fungere som en formidler og kontakt mellem lande i øst og vest, og han understreger, at protesten mod kernevåbenstrategierne rettes mod begge supermagter. Agrell nævner ikke konkret de allerede eksisterende europæiske fredsbevægelser i denne sammenhæng og går heller ikke ind i det enorme problem, det netop er at opbygge en stabil kontakt med oppositionelle fredsfolkere i øst.

Agrell går ind for Norden som atomvåbenfri zone som aktuelt krav og samlingspunkt i fredsarbejdet. Det har været lidt vanskeligt at finde ud af, hvorfor han gør det. F.eks. kommenterer han Sveriges officielle standpunkt om, at den bedste sikring mod atomangreb er at være uden atomvåben selv. Han siger: »I dette standpunkt er der nok et element af ønsketænkning.« Desuden nævner han den sovjetiske ubåd ved Karls-

krona som en hændelse, der ikke ligefrem styrker tilliden til de sovjetiske garantier over for en kernevåbenfri zone.

Agrell siger næsten direkte, at en zone slet ingen direkte betydning vil have for den militære sikkerhed. Så længe NATO's grundlæggende politiske og militære struktur bygger på principper: Een for alle — alle for een, vil et angreb på kernevåbenfri NATO-medlemmer desuden indebære, at krigen udvides til alle fronter.

»Først hvis Danmark og Norge forlader NATO helt og holdt, vil det være nødvendigt at tage hensyn til risikoen for en sovjetisk salami-teknik og eventuelt diskutere mulighederne for at modvirke denne risiko gennem oprettelsen af et nordisk forsvarsforbund.«

Mere aktuelt mener Agrell, at medlemmerne i en nordisk kernevåbenfri zone vil kunne gøre krav på at have en legitim interesse i kernevåbenspørgsmål, hvilket skulle kunne bryde det monopol, kernevåbenmagterne har haft siden begyndelsen af 60'erne. Agrell ser videre en zone i det perspektiv, at den kunne blive indledningen til et sikkerheds- og nedrustningspolitisk samarbejde mellem en række af de mindre lande i Europa.

Bogens forestilling om et udvidet europæisk sikkerheds- og nedrustningspolitisk samarbejde mod begge supermagter med eller uden zoner er ønskeligt og måske også tænkeligt. Men Agrell kommer ikke ind på de helt forskellige arbejdsbetingelser i øst og vest på grund af forskellene i de politiske systemer. Han kommer heller ikke ind på de forandringer i styrkeforholdet mellem blokkene, som kan og vil opstå i denne proces. Så i disse store og helt aktuelle spørgsmål har fredsfolkterne ikke meget at hente direkte i bogen.

Til gengæld er der meget at hente i Agrells anvendelse af sin store tekniske og historiske viden på spørgsmål som våbnenes og militærdoktrineres udvikling, tilliden til supermagternes forhandlinger og forslag, og konsekvenserne af ikke at deltage i et fredsarbejde, som retter sig mod begge supermagterne.

Bogen er udgivet af MELLEMFOLKELIGT SAMVIRKE i 1982. Den er på 176 sider og koster knapt 100,- kr. ISBN 87-7028-348-6.

Hvem er hvem

Aldrig Mere Krig
Thorsgade 79
2200 København N.
01 83 01 45

Dannet 1926, og arbejder udfra en ikke-voldelig livsindstilling. Lavede i 1959 den første »sid-ned-aktion« mod udlosning af atomraketter fra Århus Havn. Var med-initiativtager til atomkampagnen i 1960.

AMK er idag en meget lille gruppe — der har meldt sig ud af Samarbejds-komiteen. AMK går ind i debatten om de globale uligheder — og mener at de enorme ressourcer der bruges på for-

svar/raketter/militært teknologisk ud-
vikling medvirker kraftigt til disse
uligheders fortsatte eksisten. AMK
har bidraget med en pjece om
ikke-voldsforsvaret, der bygger på
civil modstand som lydighedsnægtel-
se, strejker og boykotter.

Jens Toft, SF, har gennem tiderne
været deres mest brugte talerør. Idag
går Jens Toft ind for et folkeligt milits-
forsvar.

Forsoningsforbundet
Kongstedvej 9 A
2700 Brønshøj
01 71 68 82

Dannet i 1913. Arbejder på at skabe
fred og social og økonomisk retfærdig-
hed i verden. En pacifistisk organisa-
tion, der med fredelige midler gør
opmærksom på årsagerne til disse
uligheder og uretfærdigheder.

Fra denne organisation er der
gennem tiderne udsprunget »Internat-
ional Liga for fred og frihed«, Mellem-
folkeligt Samvirke, OOA, det militær-
kritiske tidsskrift »Forsvar«.

**International Liga for
Fred og Frihed**
Købmagergade 69,1
1150 København K.
01 11 70 58

Organisationen der har rådgivende
status i FN, betragter sig selv om en
international organisation, der arbej-
der for international nedrustning og for
udvikling af de menneskelige rettig-
heder.

Har meldt sig ud af Samarbejds-
komiteen, på grund af dens struktur og
politiske opfattelser. Organisationen

har ca. 1600 medlemmer — fortrinsvis
kvinder. Organisationen er ofte med-
arrangør af demonstrationer og er ikke
bleg for at kritisere Sovjet — f.eks. da
en u-båd »forvildede« sig ind i den
svenske skærgård.

Organisationen kunne måske trænge
til fornyet blod — sagt i al venska-
belighed.

Kvinder for Fred
Dronningensgade 42, 4
1420 København K.

Startede i 1980 med en nordisk under-
skriftsindsamling for nedrustning.
500.000 kvindelige underskrifter blev i
juni 1980 overrakt FNs generalsekre-
tær, Kurt Waldheim.

Bevægelsen har tre hovedkrav: Ned-
rustning for en varig verdensfred,
Våbenmilliarderne til mad, Nej til krig.

Kvindebevægelsen består af ca.
1000 — og har specielt manifesteret sig
i forbindelse med den nordiske kvinde-
fredsmarch til Moskva sommeren
1982. Bodil Gråe, Danmark, og Eva
Nordland, Norge, er de mest frem-
trædende personligheder i bevægelsen.

Kvinderne blev stærkt kritiseret

under marchen til Sovjetunionen, for
at være naive fredselkere — der groft
blev udnyttet af myndighederne i
Sovjet og ikke mindst af medierne i
Østeuropa. Nogle af kvinderne fik sig
nogle alvorlige forskrækkelser under
opholdet, der var med til i den danske
presse at afsløre de sovjetiske freds-
hensigter.

Kvinderne var endvidere initiativta-
gere til Fredsmarchen København-
Paris, sommeren 1981.

Det forlyder, at Eva Nordland vil
samle en skare af kvinder på en slags
Noahs Ark, for til sommer at sejle til
USA.

Danmark Mod Krig
Tvind
6990 Ulfborg

Et Tvind-projekt, der ikke gør meget
væsen af sig. Arbejder på at afskaffe
den danske krigsmagt og for at

organisere en folkelig modstand mod
krig. Gruppen er meget NATO-fikse-
ret.

i dansk fredsbevægelse?

Hvem er hvem

31

**Samarbejdskomiteen
for
Fred og Sikkerhed
Gothersgade 8 C
København K.**

En hierarkisk opbygget paraplyorganisation, der blev oprettet i 1974 på sovjetisk initiativ på Verdensfredskonferencen i Moskva — og derfor dengang af efterretningskredse blev anset for at være en kommunistisk dækgorganisation, med meningspåvirkning, infiltration og spionage for øje.

Organisationen, hvis formand er Villum Hansen, er totalt DKP-orienteret og består bl.a. af personer fra de kollektivt indmeldte Dansk Typograf-Forbund, Landsforeningen Danmark-Sovjetunionen, Danmarks Demokratiske Kvindeforbund, BUPL plus 60 fagforeninger og et hav af fredsgrupper og fredskomiteer landet over. Organisationen nyder meget lidt respekt udenfor DKP-kredse på grund af sine tendenser til at »sætte sig« på fredsarbejdet og fordi der aldrig lyder ét kritisk ord om den sovjetiske oprustning derfra.

Organisationen har fået virkelig opblomstring i forbindelse med NATOs »dobbeltbeslutning« i 1979 om at

stationere 572 atomraketter i Europa med start fra slutningen af 1983.

Samarbejdskomiteen henstiller til supermagterne om at sætte sig til forhandlingsbordet, og træffe aftaler om afbalanceret gensidig nedrustning. Gør meget for konstant at fremholde de såkaldte fredsudspil der kommer fra sovjetisk side, og påpege at USA har været førende på oprustningsområdet og ikke er indstillet på reelle nedrustningsinitiativer — hvorfor forhandlingerne i Geneve ikke giver de store resultater.

Samarbejdskomiteen har i efteråret 1982 iværksat Landskampagnen »Stop Atomraketterne« (og dermed menes de amerikanske). Projektet er stortilet og støttes af bevægelsen DKP a/s. Parolerne »Dansk nej til atomraketterne«, »Stands atomoprustningen nu — både i øst og vest« og »Gør Norden til en atomvåbenfri zone« vidner om kampagnens ensidighed. Heller ikke i oplægget til Fredskonferencen nævnes sovjetiske våben med ét ord.

**Nej Til Atomvåben
Dronningensgade 14
1420 København K.
01 54 86 86**

En græsrodsbevægelse, startet i 1979, der idag har næsten 100 lokalgrupper knyttet til sig. Bevægelsen »NEJ TIL ATOMVÅBEN« er tilknyttet den europæiske END (European Nuclear Disarmament) — bevægelse er inspireret af E.P. Thomsen. NTA arbejder for reel nedrustning, igangsat af ensidige nedrustningsskridt fra Sovjets, USAs og Danmarks side uafhængigt af hinanden. NTA tror ikke på supermagternes fredsforhandlinger. De har kun ført til øget oprustning. NTA går ind for at de globale uligheder bekæmpes ved at bekæmpe kløften mellem supermagterne og mellem nord og syd. NTA pålægger først og fremmest USA og Sovjet ansvaret for at verden er så usikker at leve i. Supermagterne har med deres militære blokke opdelt Europa, og dermed skabt et farligt konfliktområde

der truer de europæiske befolkninger. Endvidere arbejder NTA på at opstille en alternativ sikkerhedspolitik.

NTA har i efteråret 1982 iværksat en 10-års kampagne for »at gøre Europa atomfrit«. Indholdet i kampagnen er mangeartet. Aktivt imødegå supermagternes officielle begrundelser for deres fortsatte oprustning, kritisere deres forslag til forhandlingerne i Geneve, kræve ensidige nedrustningsskridt af bl.a. den danske regering, åbent erklære sin støtte til de uafhængige fredsbevægelser i både øst og vest.

NTA er idag den største fredsgruppe i Danmark, og indtil nu det eneste kvalificerede bud på troværdigt fredsarbejde.

Det militærkritiske tidsskrift »Forsvar« — et seriøst og meget sagligt blad, føler sig tæt knyttet til NTA.

Andre

Ud over de nævnte findes endvidere: Kristne for Nedrustning, FN-forbundet, Freds- og forsvarspolitisk arbejdsgruppe (Frog, -fog, en gruppe tilknyttet Det Radikale Venstre), Danmarks Demokratiske Kvindeforbund

(se Samarbejdskomiteen) og det DKP-ml styrede Folkefronten mod Krig, Reaktion og Fascisme. Ingen af de sidste spiller nogen væsentlig rolle i fredsdebatten og fredsarbejdet.

Kan offentlig produktion redde samfundsøkonomien

Af: SVEND AAGE MADSEN

KUN DE MEST NAIVE regerings-tilhængere tror på, at der ligger et økonomisk opsving og venter forude. »Det er efterhånden åbenbart, at en forudsætning for et egentligt opsving er ret betydelige ændringer i den økonomiske politik«, hedder det fra en af Det Økonomiske Råd's vismænd ved årsskiftet. Hvordan vil en betydelig øget offentlig produktion spille ind i denne sammenhæng?

Som helhed står det mere og mere klart, at den borgerlige politik ikke kan skabe et opsving i økonomien. Faktisk er jo nu, at der i så godt som alle de økonomisk førende lande føres monetaristisk politik — og at der i USA og England har været det i flere år nu.

Den økonomiske »vismand«, Karsten Laursen, der klart har gjort sig til talsmand for monetaristiske synspunkter, udtrykker i en analyse ved årsskiftet 82/83 den borgerlige opfattelse af den økonomiske situation således:

»Den globale vækst kommer næppe over nulstregen for året som helhed, arbejdsløsheden har været kraftigt stigende, verdenshandelen har været faldende, protektionismen har grebet om sig, og en række lande har fået alvorlige problemer med at honorere deres internationale geldsforpligtelser. På denne baggrund er det en fattig trøst, at inflationen har været for nedadgående«.

»Det er svært at finde holdepunkter for optimisme med hensyn til udviklingen i 1983. Det er åbenbart, at en forudsætning for et egentligt opsving er ret betydelige ændringer i den økonomiske politik. Men det er ikke helt åbenbart, hvori sådanne ændringer kunne bestå.!!

(Weekendavisen 10.-16. dec. 1982)

Det er jo ærlig snak. Men alligevel fortsætter regeringen sin politik — bl.a. med det nye investeringsprogram, der har til formål at skabe »privatisering af arbejdet i offentlig regi« og at give yderligere støtte til det private erhvervsliv, mens det offentlige skæres yderligere ned.

Og befolkningens tilslutning til regeringen cementeres yderligere.

KRAVET OM »OFFENTLIG PRODUKTION« er ikke venstrefløjens mirakuløse modsvar på den

borgerlige flodbølge af opslutning fra arbejderklassen.

Men det er et helt centralt element i en aktuel modfront mod den økonomiske politik, der hersker inden for hele OECD-området.

Hvad kan offentlig produktion bruges til?

Vi må tage udgangspunkt i en kriseforståelse, der siger, at det fundamentale består i, at der i det kapitalistiske system findes nogle mekanismer, der forhindrer behov og produktionsmulighed i at kunne mødes.

Det vil sige: selvom behovene findes, og selvom arbejdskraften, råstofferne, teknologien og produktionskapaciteten også findes til at modsvare behovene, så produceres der mindre og mindre, målt i forhold til mulighederne. Målt i forhold til BNP ligger væksten efterhånden fast under nul.

Dele af baggrunden herfor er højkonjunkturs kraftige statsindgrebet og centraliseringen af økonomien, samt det højtudviklede og kapitalkrævende produktionsapparat.

DISSE ÆNDRINGER VAR imidlertid også en forudsætning for højkonjunkturen, og for at krisen ikke kom allerede i slutningen af 50'erne!

Den statslige indflydelse betyder, at den samlede produktion så at sige er en total-proces, hvori alle led — via den offentlige politiks kontrol over mere end 60 pct. af BNP — er integreret.

Og det dyre kapitalapparat betyder at profitten/rentabiliteten har en mindre og mindre margin i forhold til omsætningen. Dvs. at når kapitalapparatet (maskiner, bygninger, teknologi mv.) er dyrt og udgør en stadig stigende del af de samlede omkostninger, så betyder blot en lille nedgang i omsætningen, at man når ind til »benet« i virksomhedernes økonomi. Arbejderne kan man fyre og give nedgang i reallønnen, men kapitalapparatet skal forrentes.

Hvor man tidligere kunne tåle (og modgå) større nedgange i afsætningen og dermed omsætningen, så betyder nu f.eks. blot 5 pct.s nedgang, at det bliver vanskeligt at forrente produktionsudstyret.

Denne tendens — profitatens faldende tendens — er en generel tendens gennem kapitalismens udvikling, og ikke en direkte kriseårsag. Men den er en betingelse for, at afsætningens nedgang slår så voldsomt igennem når krisen først er der.

SAMMEN MED DEN totale integrering af produktionen og markedets udvikling betyder denne tendens, at økonomien er blevet særdeles sårbar grundlæggende set. Med den aktuelle nedgang i verdenshandelen og skærpelsen af den internationale konkurrence (jvf. GATT-mødet, der måtte erkende, at protektionismen er kommet tilbage for at blive), ser det ud til, at der ikke kan peges på nogen *generelle* tiltag i form af pengepolitik, rentepolitik, indkomstpoltik, investeringspolitik eller lignende, der kan vende udviklingen i økonomien.

Der er intet at hente i eksporten. Og enhver forøgelse af det private erhvervslivs investeringer vil med en naturlovs nødvendighed gå til rationalisering og erstating af arbejdskraft med ny teknologi inden for stort set samme produktionsmængde.

Privatisering af offentlige opgaver står centralt i krisepolitikken. Dagpleje frem for daginstitutioner er et skridt på vejen.

Skal der laves en kobling mellem behov og produktion inden for såvel den direkte »fremstillingsvirksomhed» som på social-, miljø-, sundheds-, forsknings- mv. områderne, så må det ske via det offentlige.

Det er kun muligt ad denne vej *dels* at skabe efterspørgsel og *dels* og *samtidig* at finansiere en produktion i forhold til denne efterspørgsel.

Og det er reelt kun muligt her — omend det også er særdeles vanskeligt — at få indflydelse på *indholdet* i produktionen/service. Både i forhold til en egentlig vareproduktion og til direkte offentlige ydelser.

Kun ved at *omgå* en række mekanismer i det kapitalistiske økonomiske systems pengepolitik, rentepolitik, bankvæsen, obligationsmarked, kreditforhold, osv. er det muligt at skabe produktion og afsætning. Og det kan kun ske via stat, amter og kommuner.

OFFENTLIG PRODUKTION i videste betydning skal ses som en vej til aktuelt at skaffe mere beskæftigelse og til at opfylde nogle behov.

Men dermed har man bestemt ikke forbedret samfundsekonomen. Tværtimod vil man sandsynligvis forværre den kapitalistiske, økonomiske »balance».

For det forhold, at lønnen både er omkostning og efterspørgsel for produktionen, betyder, at der må opnås en eller anden form for samlet balance — og den kan ikke opnås så længe, der ikke laves en samlet samfundsplanlægning for forbruget af det samlede samfundsmæssige produkt.

Og det kan der ikke i den kapitalistiske økonomi. Den kan man kun gradvis omforme til en socialistisk og dermed *behovsstyret planøkonomi* med socialistiske kræfter ved magten.

I den aktuelle situation vil en stærkt øget offentlig produktion rettet mod hjemmemarkedet betyde en øget indenlandsk købekraft, og som følge deraf vil der komme en kraftig vækst i inflation og betalingsbalanceunderskud.

Og disse vil øges yderligere af det lønpress, som vil komme som følge af den øgede beskæftigelse.

Ligeledes vil underskudet på statsbudgettet vokse kraftigt for at skaffe al den investering, der skal til for at sætte produktionen igang. Dette vil ikke umiddelbart kunne modvirkes af nedgangen i behovet for dagpenge, fordi en meget stor del af underskudet skyldes rentebetalingen på den allerede stiftede gæld.

MED EN STOR OFFENTLIG produktion vil man så at sige presse samfundet længere i retning af en samfundsmæssiggørelse, mens man samtidig bevarer alle de kapitalistiske mekanismer (bortset fra en vis offentlig konkurrencemodificering) med den private tilegnelse som problemets væsen.

Derfor må man sige, at mens kampen for den offentlige produktion er et centralt og uundværligt element i en socialistisk politiks økonomiske krav, så vil opfyldelsen heraf betyde en uddybning af den økonomiske krise.

Dermed er en sådan politik en pind til kapitalismens ligkiste — og slet ikke nogen redningsplanke for »samfundsekonomen».

10 år i EF: Krisen ødelægger unionsplanerne

Af: BUE NIELSEN

■ ■ På mange områder er det ikke gået EF som spået, da Danmark for 10 år siden blev medlem. De mange løfter om højere levestandard blev hurtigt gjort til skamme. Ud over de almindelige kapitalistiske fortrædeligheder fik madpriserne en ordentlig tand opad i de nye medlemslande England og Danmark, da prisniveauet skulle tilpasses EF's dyre landbrugspolitik. Men også EF-tilhængernes glade drømme om den store EF-union er blevet brutalt ødelagt af krisens økonomiske realiteter for kapitalisterne.

I året 1970 lagde EF's organer nogle politiske skinner, som de så frem til, at Vesteuropa skulle følge indtil 1980. Skinnerne blev beskrevet i forskellige såkaldte rapporter: Der var *Davignon-rapporten*, der sigtede på en samordning af udenrigspolitikken. Der var *Colonna-rapporten* om en fælles europæisk industripolitik med skatteharmoniseringer, aktiv fremme af avanceret teknologisk forskning, og støtte til skabelsen af storkoncerner på tværs af landegrænserne. Og der var *Werner-rapporten*, som forudså oprettelsen af en økonomisk-monetær union i 1980. Alle afgørende beslutninger i den økonomiske politik skulle træffes på EF-niveau. Der skulle være fælles valuta og fælles finanspolitik (dvs. fælles beslutninger om de store poster på statsbudgettet, og om størrelsen af underskud eller overskud).

Visionernes skæbne

Meget af dette er heldigvis ikke blevet til noget. Længst ser det ud til, at samordningen af udenrigspolitikken er nået, i det mindste formelt. Uffemanden rejser Mellemøsten tyndt på EF's vegne, ikke på Danmarks. Landene koordinerer deres holdninger i FN, skønt de ikke altid er de samme. Det nordiske samarbejde er nedtonet for Danmarks vedkommende osv. Men når større interesser er på spil, kniber det med sammenholdet. De øvrige EF-lande gjorde — til stor irritation for England — boykotten af Argentina

under Falklandskrigen tidsbegrænset, af frygt for de følger, en total opbakning af England kunne få for egne kapitalisters investeringer og profitter i Latinamerika.

En fælles industripolitik har aldrig set dagens lys. Der er kun foretaget få koncernsammenslutninger på tværs af grænserne. Dunlop (England) og Pirelli (Italien) inden for gummiindustrien, samt Hoesch (Tyskland) og Hoogovens (Holland) i stålindustrien er de betydeligste, og de er begge 10 år gamle. Selvfølgelig har der været mange opkøb af virksomheder i andre lande som led i den benhårde magt- og konkurrencekamp mellem de store europæiske monopolselskaber. Men dette har ikke ført til dannelsen af "europæiske" kon-

cerner. Monopolerne er fortsat knyttet til hver deres nationalstat: England, Tyskland, Frankrig, Italien osv. Også støtten til forskning og udvikling af ny teknologi er fortsat udpræget enkeltstatslige beslutninger.

Den økonomisk-monetære union

Den økonomisk-monetære union er også forblevet en fremtidsvision. Efter flere fiaskoer på valutaområdet lykkedes det i marts 1979 at etablere det Europæiske Monetære System (EMS). Landene i EMS har aftaler om at begrænse kursudsvingene mellem deres valutaer. Der skal også være enighed om det, hvis et eller flere lande ønsker at opskrive (revaluere) eller nedskrive (devaluere) sin valuta.

Men EMS er ikke særlig effektiv. England er slet ikke med. Italien har en særordning. Hyppige devalueringer og revalueringer har præget valutaerne, og dermed afløret, at den stabilitet, der er en forudsætning for en fælles valuta, simpelthen ikke er til stede. Men det må erkendes, at EMS-samarbejdet bevirker en suverænitetsafgivelse, idet kravet om

TABEL 1: Omsætningen i EF's 115 største industrikoncerner, fordelt på koncernernes hjemlande.

	1969	1980
England	37,5 %	27,6 %
Vesttyskland	24,0 %	26,2 %
Frankrig	16,2 %	20,6 %
Italien	7,4 %	8,8 %
Holland	11,9 %	13,5 %
Belgien-Luxembourg	3,0 %	3,3 %
I alt	100 %	100 %
I alt i mia. dollars	133,7	861,7

(kilde: tidsskriftet Fortune)

De nåede det lige! Schlüter og Uffemand i spidsen for EF-samarbejdet.

enighed ved valutakursændringer kan benyttes af de større lande til at forhindre de små i at bruge valutakursvåbnet til at erobre markeder i de store lande. F.eks. måtte den danske regering i foråret 1982 nøjes med en devaluering på 2 pct. af kronen, hvor den havde ønsket en 7 pct.s nedskrivning.

Samme politik, men nationalt bestemt

Heller ikke den generelle økonomiske politik er særlig harmoniseret. Det er de enkelte stater, der har det afgørende ord. Ganske vist er de vesteuropæiske landes økonomiske politik i store træk ens: Det drejer sig i denne krisetid om at få den hjemlige lønarbejderklasse til at betale for, at

kapitalistklassen, og specielt monopolkapitalen, kan erobre markedsandele i andre lande, og det vil i stort omfang sige i andre EF-lande. Men denne ensartethed udtrykker jo netop ingen central koordinering, men at hver enkelt stat søger at varetage den i staten herskende klasses interesser.

En fælles politik i EF er således på afgørende felter ikke blevet til noget. Men EF er dog ikke uden resultater.

Der er fortsat nogenlunde fri adgang til at investere kapitaler i andre EF-lande, hvad der har skærpet konkurrencen mellem monopolerne indbyrdes, og mellem disse og den mindre kapital.

Toldsatserne mellem landene er væk, og kun i ekstreme situationer indføres midlertidige importafgifter,

der blot er et andet ord for det samme. Men der bliver ofte lavet fiksfakserier, som når Frankrig reducerer importen af videoudstyr ved at lade det toldbehandle i et underbemandet toldkontor i en provinsflække.

Men denne fortsat nogenlunde fri bevægelighed for varer og kapital i EF er altså ikke blevet fulgt op af en fælles industriel og økonomisk politik, som hensigten var.

Den økonomiske krise

Det er værd at hæfte sig ved, at den bevægelse i retning af politisk harmonisering, der fandt sted i EF i 1960'erne, ikke blev standset af, at

fortsættes side 46

Skal vi ha' et nyt lønsystem?

Af: MICHAEL DAM

FORUDSÆTNINGEN FOR at føre en stram og effektiv indkomst- og nedskæringspolitik er at kunne kontrollere lønudviklingen på arbejdsmarkedet. Frem for alt gælder det for borgerskabets krisepolitikere om at få bugt med de automatiske lønreguleringsmekanismer, der hidtil har forhindret dem i for alvor at styre lønudviklingen.

Dansk Arbejdsgiverforening taler ligefrem om »lønudviklings tre onde cirkler«, som er dyrtidsreguleringen, taktreguleringen af de offentligt ansattes lønninger og taktreguleringen af dagpengene. Og topfolkene i fagbevægelsen og i Socialdemokratiet giver dem ret i disse synspunkter.

Derfor har der på topplan heller ikke været uenigheder om Schlüter-regeringens kriseindgreb i oktober 1982, som netop rettede sig mod en suspension af dyrtidsreguleringen frem til 1. marts 1985, en total afskaffelse af taktreguleringen og en kraftig nedskæring af dagpengesatserne.

Med dette indgreb i løndannelsen er der lagt i kakkelloven til fagbevægelsens medlemmer, som må forudse et markant fald i reallønnen på baggrund heraf. Hertil kommer så, at arbejdsgiverne af al magt vil forsøge at begrænse brugen af det bevægelige lønsystems løfteparagraf ved overenskomstforhandlingerne.

Der er lagt op til, at brugen af løfteparagraffen, dvs. retten til at forhandle lønforhøjelser med arbejdsgiverne i overenskomstperioden, skal kædes sammen med en dokumenteret produktivitetsstigning. Går dette igen, enten ved overenskomstforlig eller ved indgreb fra statens side, vil der være tale om en yderligere udhuling af arbejderklassens realløn.

GROFT SET KAN MAN sige, at det netop er de automatiske lønreguleringer, som har bevirket, at arbejderklassen har kunnet beholde skindet på næsen under krisen. Langt den største del af lønstigningen stammer nemlig fra dyrtids- og taktreguleringsordningerne, når man skal vurdere arbejdsmarkedet som helhed.

For offentligt ansatte gælder det f.eks., at dyrtidsreguleringen siden 1975 har udgjort fra ca. 20-50 pct. af den samlede lønudvikling. Mest har den på grund af sit faste beløb, 90 øre i timen for alle over 18 år og 45 øre i timen under 18 år, betydet for de lavtlønnede.

Taktreguleringen har udløst fra 25-50 pct. af den samlede lønudvikling for offentligt ansatte, siden den blev indført pr. 1. april 1976. Her har den til gengæld betydet mest for de højestlønnede, idet den beregnes som en fast procentsats af grundlønnen.

Men den nuværende taktreguleringsprocent på 24,68

pct. af lønnen betyder taktreguleringen omkring 12.000 kr. om året på laveste løntrin på tjenestemandsskalaen og omkring 67.000 på øverste løntrin.

Dyrtids- og taktreguleringsordningerne er derfor uhyre vigtige at forsvare, når reallønnen skal forsvares ved bl.a. overenskomstforhandlingerne. Men dyrtidsordningen er som sagt suspenderet frem til 1. marts 1985. Hvad der sker med den herefter, er op til arbejdsmarkedets parter at afgøre.

Taktreguleringen er derimod afskaffet for tid og evighed. Så skal de offentligt ansatte, der ikke har mulighed for at forhandle lønninger i overenskomstperioden have mulighed for at følge trop med det private arbejdsmarked, skal et helt nyt lønsystem forhandles og indføres.

NU KAN MAN SELV FØLGELIG hævde, at styrkeforholdene og de politiske konjunkturer i den grad er til ugunst for de offentligt ansatte lønarbejdere, at det vil være ondsomt at arbejde med at få indført et sådant nyt lønsystem. Især da det kræver, at den regering, der har afskaffet taktreguleringen, skal godkende et nyt lønsystem som en del af en forhandlingsaftale.

Hertil er to ting at sige. For det første har den kraftige lønnedgang på det offentlige område med et stort løn efterslæb til følge bevirket en stigende opmærksomhed om og pres bag taktreguleringen.

Fra at dække 50 pct. af den gennemsnitlige lønudvikling på LO-området i 1976, nåede taktreguleringen op på en dækningsgrad på 80 pct. i 1981 på baggrund af øget pres fra medlemmerne i de offentligt ansattes fagforeninger.

For det andet må det være et centralt element i de offentligt ansattes fagforeningers lønpolitik at have et modsvar på statens og arbejdsgiverens krisepolitik. Det vil sige, at man uanset styrkeforholdene må gøre sig klart, hvor man vil hen med et nyt lønsystem, og dernæst så må lægge taktik i kampen for det.

Er det så alligevel ikke nemmere og bedre at holde fast i det lønsystem, man hidtil har haft, men blot kræve en 100 pct. dækning af lønudviklingen på det private arbejdsmarked? Det gør et parti som VS f.eks.

N EJ, DET ER DET af flere grunde ikke. Taktreguleringen er som nævnt fjernet ved lov. Den kunne naturligvis genindføres, hvis der blev skabt en massiv opslutning fra de offentligt ansattes fagforeninger bag et sådant krav. Men det er der intet, der tyder på.

Dernæst har de faglige topledere i LO, FTF og AC accepteret, at taktreguleringsordningen er solgt, og ud

fra den forudsætning er de gået i gang med forskellige beregningsformer for et nyt lønsystem.

Og endelig må vi nok sige, at taktreguleringen i sig selv ikke var ideel. F.eks. kan man af det anførte eksempel se, at der i dette lønsystem er indbygget automatiske lønforskelle mellem højt- og lavtlønnede. Forskellen i udbetalt taktregulering er over 50.000 pr. år, når man sammenligner laveste og højeste trin på tjenestemændenes lønskala.

Hertil kommer så, at taktreguleringssystemet ensidigt er bundet op på lønudviklingen på det private arbejdsmarked. Det giver dels en stærk afhængighed af

Indholdet i et nyt system i dag måtte være en sikring af en *ligelig* eller *parallel lønudvikling* mellem sammenlignelige grupper på det private og det offentlige arbejdsmarked. Det måtte være målet med arbejdet for et sådant lønsystem.

Men modsat taktreguleringen skulle det gælde begge veje. Det vil sige både for den private sektor og for den offentlige sektor. Systemet skulle være *gensidigt* og *solidarisk*. Den automatiske lønudvikling må da tage sit udgangspunkt i sammenlignelige grupper på det private og det offentlige område.

Lønnen skal så efterreguleres op til den gruppe, der i

perioden har haft den kraftigste lønudvikling. Her kan forskellige kriterier bruges. Uddannelsesmæssige, samsvarende lønniveauer fra beregningstidspunktets start, arbejdsopgavens art mv.

Lettest vil det nok være at lægge beregningsgrundlaget efter de offentlige lønstatistikker, sådan som taktreguleringen på sin måde gjorde det, og herudfra operere med en række lønniveauer, dog ikke for mange. I et sådant beregningsgrundlag skal være indeholdt dyrtidsregulering og steddtilægssats.

En hospitalslaborant vil herefter skulle hæves lønmæssigt op til lønniveauet for en tilsvarende gruppe, der ved beregningens start lå på samme niveau.

MEN FOR AT undgå at et nyt lønsystem brækker over, hvad angår de udbetalte beløb til højt-

og lavtlønnede, må det ikke bygge på en procentuel beregningsform hele vejen op igennem lønskalaerne. De lavestlønnede må dækkes bedre ind, end taktreguleringen formåede det.

Taktreguleringen er tidligere blevet kaldt et "nasse-system" af LO-fagforeningerne og venstrefløjens organisationer, fordi de lønforhøjelser, som LO-arbejderne har tilkæmpet sig, "omkostningsfrit" og uden kamp automatisk er blevet tildelt de offentligt ansatte. At Metals økonom Steffen Møller og forbundsformand Georg Poulsen også her er gået i spidsen med sådanne argumenter nævnes blot for at fuldstændiggøre billedet.

MEN HVAD ER DET SÅ for et system, der burde afløse taktreguleringen? Hvad skal der egentlig arbejdes for? Ja, på langt sigt må målet være indførelsen af et bevægeligt lønsystem på det offentlige område også, selvom det ville rumme problemer, hvad angår konfliktrettigheder, tradition for at bruge et sådant system, og modstanden fra en stor og stærk arbejdsgiver, staten. Det bevægelige lønsystem er jo idag i høj grad bundet op på lokale forhandlinger med de enkelte arbejdsgivere.

Således kunne man tænke sig, at grupper på det offentlige eller det private arbejdsmarked, der ligger under f.eks. skalatrin 23 (i dag ca. 10.500 kr. pr. måned), skal have udbetalt et gennemsnit af lønudviklingen på det øvrige arbejdsmarked, dog højst det beløb, der svarer til lønramme 23. Hermed kan det undgås, at der næsten ikke sker nogen lønudvikling for de lavestlønnede.

Den procentvise udbetaling kunne fortsætte fra f.eks. skalatrin 23 og op til lønramme 36, hvor departementschefer, generaler mv. ligger lønmæssigt placeret.

Måske lyder det teknisk, og måske synes det uoverskueligt med et sådant nyt lønsystem. Men det er faktisk sådan, at taktreguleringen er afskaffet. Og det er sådan, at fagtoppene er de eneste, der hidtil er kommet med udspil. Så det haster alvorligt med at få gang i debatten og få alternativer op på stå.

Er Sovjetunionen kapitalistisk?

Vort programatiske arvegods

Det er ikke sædvane, at overskriften til denne artikel forekommer i spørgsmålsform i KAPs skrifter. Tværtimod har opfattelsen af Sovjetunionen og de østeuropæiske »socialistiske« lande som statskapitalistiske været en fast bestanddel af vort programatiske arvegods, lige siden den lille flok pionerer stiftede KFML i 1968.

Vort program fra 1976, der stadig formelt er i kraft selv om det står over vor at blive udskiftet med et nyt og bedre, er ikke i tvivl om, hvad der er sket i Sovjetunionen: i 1956 kom det privilegerede lag under ledelse af Hrusjov til magten »gennem et statskup«. Følgen var, ifølge 1976-programmet »en voldelig undertrykkelse af de bolsjevikiske kræfter« og »en række af økonomiske reformer«, der satte profitten i højsædet. Som følge heraf »udvikledes kapitalistiske produktionsforhold«.

Opfattelsen af Stalins tilhængere som »bolsjevikiske kræfter« og ideen om et skelsættende kup i 1956, dvs. opfattelsen af et grundlæggende brud mellem Stalinperioden og den efterfølgende fase i Sovjetunionens historie, har vi — heldigvis — i KAP opgivet i de senere år; men den anden del af udsagnet i 1976-programmet er stadig gyldig KAP-politik.

I det nys udsendte forslag til nyt principgrundlag for KAP siges det således om »de lande, som engang gennemførte antikapitalistiske revolutioner« (her må der tænkes både på Sovjetunionen og Kina og de østeuropæiske lande) er udskilt en ny »herskende statsmonopolistisk klasse«.

Benito Scocozza og socialismen

Det nye principgrundlags korte bemærkninger underbygges teoretisk i Benito Scocozzas seneste bog »So-

cialismen mellem utopi og virkelighed«, der er udsendt på dette tidskrifts forlag for kort tid siden. Denne bog handler om meget andet end Sovjetunionen, derfor skal det følgende ikke forstås som en diskussion af bogen som helhed, men som nogle bemærkninger til de dele af den, som har forbindelse med denne artikels overskrift.

Scocozza opfatter generelt socialismen som en *overgang* fra en kapitalistisk til en kommunistisk samfundsform. Herudfra karakteriserer han så socialismens væsen som »mod sætningen mellem kapitalisme og kommunisme, hvor kommunisme er den dominerende side af modsætningen«. (s. 51, oven i købet med fede typer)

Med denne teoretiske ballast kan man så som Scocozza lave dette ræsonnement: Der skete efter 1917 i Rusland et revolutionært brud med det foregående kapitalistisk-feudale samfund, og den nye Sovjetunion begav sig ud ad vejen mod kommunismen. Kort tid efter rejsens start begyndte tingene at gå galt og turen førte ikke i retning af kommunismen, men tilbage til det, som man havde bag sig, nemlig kapitalismen, godt nok ikke med tsaren og de gamle godsejere og kapitalister, men med en ny herskende statskapitalistisk klasse.

Lad mig her for en ordens skyld indskyde, at jeg ikke er uenig med Scocozza i, at Sovjetunionen ikke er socialistisk, og jeg kan fuldt ud tilslutte mig hans beskrivelse af, hvordan den socialistiske opbygning slog fejl. (Se s. 47-51)

Skepsis

Der, hvor min skepsis melder sig, er ved hans konklusion og derved også ved denne konklusions teoretiske fundament.

Læg mærke til, hvilken glidning der sker i min — forhåbentligt ikke utilladeligt forenklede — gengivelse af

Scocozzas tankegang. Resultatet af den udviklingsproces, som Sovjetunionen har været igennem, er jo ikke en tilbagevenden til det gamle, men faktisk noget nyt i forhold til det russiske samfund før 1917. Dette nye karakteriserer man i KAP som regel som et statskapitalistisk samfund, undertiden med tilføjelsen »af en særlig type« for at gøre det klart, at man ikke tænker på stats-(monopol)kapitalistiske samfund af den »vestlige« slags.

Denne tilføjelse »af en særlig type« afslører det problem, som man står overfor, når man vil karakterisere Sovjetunionen som et kapitalistisk samfund: man bliver nemlig nødt til at acceptere en mængde særformer og undtagelser i forhold til de samfund, som ellers betragtes som kapitalistiske.

Den herskende klasse

Det hovedargument, som tilhængerne af denne opfattelse normalt fremfører, er følgende: Der findes i Sovjetunionen en herskende klasse, der disponerer over det samfundsmæssige produkt og som tilegner sig det samfundsmæssige merprodukt, dvs. udbytter arbejderne og bønderne.

Dette er også efter min mening ubestrideligt, men det er ikke i sig selv et argument for, at det sovjetiske samfund er kapitalistisk. Det er et argument for, at Sovjetunionen er et klasse- og udbyttersamfund og ikke merel Eksistensen af en herskende klasse, der tilegner sig merproduktet, er jo det karakteristiske for alle hidtidige klassesamfund (med undtagelse af det socialistiske). Hvis man vil argumentere for, at Sovjetunionen er kapitalistisk, må man altså kunne argumentere for, at udbytningsformen er kapitalistisk.

Og det er netop dette, som jeg hidtil har savnet overbevisende argumenter for.

KAPs argumenter.

Lad os se nærmere på et par af de argumenter, som vi i KAP i tidens løb har tyet til.

Et argument har været, at Sovjetunionen er en imperialistisk supermagt, og at imperialismefølelsen Lenin er et produkt af kapitalismens udvikling til monopolkapitalisme. Hvis Sovjetunionen er imperialistisk, må den altså også være monopolkapitalistisk.

For det første må man gøre sig klart, at Lenin analyserede udviklingen i en række lande — især Tyskland, USA, England og Frankrig — der allerede omkring århundredeskiftet havde en relativt lang kapitalistisk udvikling bag sig, en udvikling som er meget forskellig fra den, som Sovjetunionen har gennemløbet.

Imperialisme og kapitalisme

For det andet er det en utilladelig indsnævring af imperialismebegrebet, hvis man kun anvender det på højtudviklede kapitalistiske samfund. Imperialisme forstået som stræben efter hegemoni over hele (den kendte) verden eller store dele af den er et gammelt fænomen, som har eksisteret længe før der var noget, der hed monopolkapitalisme. Lad mig blot minde om Romerriget, om de tysk-romerske kejseres forsøg på at underlægge sig hele Europa i middelalderen, om den muslimske ekspansion i det 7. og 8. århundrede, om Frankrig under Napoleon eller for den sags skyld om de russiske tsarers politik i det 18. og 19. århundrede.

Man kan altså efter min mening trykt karakterisere Sovjetunionen som et imperialistisk land uden af den grund at gøre den kapitalistisk.

De økonomiske reformer

Et andet argument har været, at de økonomiske reformer, som blev iværksat i midten af 1960'erne, nedbrød det centralistiske planlægningssystem og gav lederne af de enkelte virksomheder

frihed til at disponere over virksomhedens profit (eller i hvert fald dele af den) og til at tilpasse sig et markeds-system, hvor produktionen styres af udbud og efterspørgsel.

Det er da rigtigt, at disse reformer, hvis de var blevet gennemført konsekvent, kunne have ført til en markedsorienteret økonomi, som med rette ville kunne karakteriseres som kapitalistisk. Hagen ved dette argument er bare, at disse reformer aldrig er blevet til noget.

Planlægnings- og ledelses-systemet i den sovjetiske økonomi er i dag i hovedtræk identisk med systemet i Stalintiden.

Jeg vil gerne opfordre dem, der mener at den sovjetiske økonomi er en kapitalistisk økonomi, til at forklare, hvordan dette system giver mulighed for profitmaksimering, rationel udnyttelse af ressourcer på virksomhedsplanet og en arbejdsproduktivitet, der blot tilnærmelsesvis kan sammenlignes med den »vestlige« kapitalisme.

En kapitalistisk økonomi karakteriseres på den ene side af anarki i produktionen, forstået på den måde at produktionen i hovedsagen styres af profitmaksimerings-hensyn, ikke af hensyn til tilfredsstillelse af menneskelige behov. På den anden side karakteriseres produktionen inden for den enkelte virksomhed eller koncern af omhyggelig planlægning og effektivitet netop for at kunne

klare sig bedst muligt i konkurrencen.

Den sovjetiske økonomi karakteriseres såvidt jeg kan se på den ene side af overvejende politiske kriterier i den overordnede planlægning og anarki og spild i produktionen, i hvert fald uden for den prioriterede militære sektor.

Sovjetisk økonomis svagheder

Svaghederne i den sovjetiske økonomi turde være velkendte: meget lav produktivitet, svigtende koordination mel-

lem de forskellige sektorer, enormt spild af kapital og produktionsmidler, forbrugs-vareproduktionen forsummes til fordel for sværindustrien, især den del af sværindustrien der producerer militært udstyr, landbruget er stadig ineffektivt og ude af stand til virkelig at bremse befolkningen på trods af store investeringer i de senere år, serviceektoren er håbløst underudviklet og virksomhedernes muligheder for at disponere selvstændigt er stadig uhyre små. Samtidig blomstrer den »uofficielle« økonomi sammen med en korruption og et privilegiesystem, der gennemsyner hele samfundet.

Det er de samme problemer, som »reformøkonomerne« kritiserede i begyndelsen af 1960'erne, og som de forsøgte at løse med de økonomiske reformer, der i realiteten er løbet ud i sandet.

Der findes utvivlsomt kræfter inden for den herskende klasse i Sovjetunionen, især blandt virksomhedsledere og økonomer, der ønsker reformer, der ville gøre landet til et statskapitalistisk samfund. Men såvidt jeg kan se, har disse kræfter indtil nu ikke kunnet sætte deres interesser igennem over for dem, der ønsker det nuværende system bevaret, dvs. primært det politiske hierarki i partiet og den militære ledelse.

Vore argumenter for at betegne Sovjetunionen som et statsmonopolkapitalistisk samfund har kunnet koges ned til: »Sovjetunionen er ikke socialistisk, så må den da være kapitalistisk!«

Jeg håber, at mine bemærkninger her har kunnet vise at dette standpunkt i bedste fald er problematisk og at en intensiv og grundig undersøgelse af den sovjetiske økonomi og dens modsætninger er nødvendig for at kunne fremsætte rimeligt sikre udsagn om, hvorvidt den er kapitalistisk eller noget andet.

Jeg kan kun ønske, at kammerater med større indsigt og viden om det sovjetiske samfund end min, vil bidrage til en sådan afklaring.

Sovjetunionen og teorien

Overvejelserne i denne artikel må også sættes i relation til den teoretiske bestemmelse

af socialismen som overgangen fra kapitalisme til kommunisme og den deraf afledte bestemmelse af modsætningen mellem kapitalisme og kommunisme som hovedmodsatningen i det socialistiske samfund.

Som en meget almen bestemmelse af, hvad der er karakteristisk for det socialistiske samfund er dette udsagn efter min mening rimeligt nok, men heller ikke som mere.

Som bekendt opererer den materialistiske historieopfattelse med fem hovedtyper af produktionsmåder: urkommunismen, slavesamfundet, feudalsamfundet, det kapitalistiske samfund og kommunismen, hvor den ene produktionsmåde er forudsætningen for den næste. Enhver, der har beskæftiget sig bare en smule med historien, ved, at dette produktionsmådehierarki primært relaterer sig til den europæiske historie, og at man hurtigt kommer ud i gevaldige problemer, hvis man vil presse disse hovedtyper ned over alle samfund, som historien har kendt til.

Det forekommer mig, at der hos os er en tendens til endnu engang at ville presse nogle meget generelle historiske kategorier ned over en konkret historisk virkelighed, således at teorien ikke hjælper os til at forstå en konkret samfundsmæssig praksis, men tværtimod forvrænger vor erkendelse.

Andreas Nissen

Dårlig forklaring på den offentlige sektor

Anmeldelse af: Svend Aage Madsen: *Krise i Danmark. De kriseramte firseres politiske økonomi*. Forlaget KT, København 1982, 43 sider.

Pjecen beskriver og analyserer følgende emner:

- 1) Kapitalismens økonomiske problemer.
- 2) Udbytningsforholdet i dag,

herunder den offentlige sektors betydning.

- 3) Kapitalismens udviklingsperspektiver i resten af dette århundrede.
- 4) Socialistiske reformkrav.

- 5) Socialismens politiske økonomi.

Det siger sig selv, at det er umuligt at behandle så store problemer tilfredsstillende på 43 små pjecesider. Forfatteren lægger da også selv op til en læsning af pjecen som et bud på en analyse. Han efterlyser kritik og diskussion af dens synspunkter. Jeg er blevet bedt om at give en anmeldelse og vil tage det punkt op, som forekommer mig at være af størst betydning for pjecens politiske analyse og dens politiske konsekvenser. Det drejer sig

om diskussionen af den offentlige sektors betydning i forhold til udbytningen i dag samt om denne sektors betydning i reformkampen.

Den offentlige sektor — en kritik

Forfatterens opfattelse af den offentlige sektor fremlægges på siderne 23-25. Han siger her, at for så vidt vi ser på en statsmonopolkapitalisme som den danske »...så må udbytning ses som alt det, af den af arbejderne skabte produktværdi, som ikke kommer

arbejderklassen direkte, konkret og individuelt i hænde» (s. 23). Der gives ingen argumentation for dette synspunkt. Med hensyn til den offentlige sektor siges der følgende: »Imidlertid er det offentlige system for serviceydelser snævert styret af kapitalismens behov» (s. 24). Der gives eksempler på, at kapitalens behov for kvalificeret arbejdskraft, bevægelig arbejdskraft og meget andet styrer den offentlige sektors aktiviteter.

Efter min opfattelse er denne opfattelse en dårlig forklaring og dermed også et dårligt grundlag for at udarbejde en socialistisk politik.

Men hensyn til forklaringsiden skal det nævnes, at synspunktet om, at den offentlige sektor betales af merværdien, altså stammer fra udbytningen findes som ét blandt flere andre synspunkter hos Marx. Men denne tankegangs rigtighed baserer sig på en ofte ikke klargjort forudsætning om, at skatterne er jordskatter, som betales af jordrenten, hvor skatterne ikke kan overvæltes på industrikapitalisterne eller arbejderne.

Problemet med den offentlige sektor i dag består dels i, at der er tale om andre skattearter, først og fremmest indkomstskatter og forbrugsafgifter. Dernæst er der sket den radikale ændring i det politiske system siden sidste århundrede, at der er blevet indført almindelig valgret samt at lønmodtagere og personer som er afhængige af offentlige ydelser (især pensionister) udgør 75-80%

af vælgerkorpsen i de højt udviklede kapitalistiske lande.

En alternativ forklaring på den offentlige sektor

I stedet for at forsøge at presse en forståelse af den offentlige sektor ind i én af de opfattelser Marx giver udtryk for i sine analyser af kapitalismen — den Svend Aage Madsen gentager i sin pjece — vil jeg skitsere et alternativ.

Den offentlige sektor udgør en selvstændig og egenartet type økonomisk organisation tillige med den kapitalistiske, den simple vareproduktion og husholdningsøkonomien forstået som produktionsenhed. Det helt særegne for den offentlige sektor som produktionsmåde til forskel fra den kapitalistiske sektor er, at beslutningerne ikke træffes af virksomheder, der tilstræber profitmaksimering og inddivider eller husholdninger, der tilstræber livsopretholdelse eventuelt en slags afvejning mellem arbejdsudbytte og forbrugstilfredsstillelse. I den offentlige sektor er betalernes tvunget til at betale uafhængig af om de modtager ydelser. Og ydelsesadkomsten er uafhængig af om eller i hvilken grad de er betalere.

Konsekvensen heraf er naturligvis, at der i lønmodtagersamfund i høj grad bliver tale om, at det bliver lønmodtagergupper eventuelt i alliance med grupper i småborgerskabet eller kapitalistklassen, som konkret udformer skattestrykket og dets fordeling på den ene side

og ydelsesomfanget og dets fordeling på den anden side. Et eksempel kan vise, hvor kompliceret dette spil kan være. Parcelhusejereinteresserne har siden begyndelsen af 1960'erne påvirket skattelovgivningen i Danmark på den måde, at lejeværdien har været ansat meget lavere end svarende til beskatningen af andre former for formue- eller kapitalafkast. Hertil kommer, at de samme interesser har ført til, at lønmodtagerejendepensionskasser har kunnet købe obligationer uden at skulle betale skat af renteindtægterne, dette har klart været til fordel for selvstændige erhvervsdrivende i deres egenskab af at være husejere samt for funktionærgrupperne som især har været husejere, mens LO-arbejderne i langt mindre grad har været dette. Men samtidig har denne udvikling været til skade for industrikapitalisterne i deres egenskab af at være industrikapitalister, fordi renteniveauet er blevet højere end i udlandet og højere end det ellers ville være blevet. Derimod har den passive i dette tilfælde lønmodtagerejede kapital selvfølgelig haft stor glæde af udviklingen.

Nogle politiske konsekvenser

Nu kunne man ud fra Svend Aage Madsens analyse af den offentlige sektor og dens placering i forhold til udbytningen måske tro, at han skulle mene, at den offentlige sektor skulle nedtrappes. Men dette

er ikke tilfældet. Tværtimod mener han i forbindelse med opstillingen af reformkrav, at forbedringer i arbejderklassens levevilkår som hovedregel må realiseres gennem offentlige tiltag.

Jeg er for så vidt ikke uenig i denne konklusion, men min begrundelse er en anden end den Svend Aage Madsen må have for at komme frem til dette resultat. Min begrundelse er den, at på markedet bortset fra arbejdsmarkedet møder arbejderklassen og andre lønmodtagere uorganiseret op overfor utrolig stærke kapitalgrupper. I forhold til den offentlige sektor er der trods alt på visse områder bedre muligheder for at tvinge arbejder- og brede lønmodtagerinteresser igennem.

Men det er vigtigt at understrege, at den offentlige sektor kun kan tjene på en fornuftig måde ud fra disse interesser, hvis der foretages en meget konkret vurdering af art, kvalitet, mængde og teknologi af de offentlige ydelser. Eksempelvis er det ikke sikkert, at det er i arbejderklassens interesse at lægernes fagforeninger får stor indflydelse på hvorledes sundhedsvæsenet udformes. Lægernes interesser vil naturligvis gå ud på at sektoren vokser således at de selv kan få beskæftigelse og avancerer. Arbejderklassens interesser består nærmere i en god forebyggende aktivitet.

Jørgen Lindgaard Pedersen
medlem af Socialistiske
Økonomer.

»Krise i Danmark« — en kritik

I efteråret 1982 udsendte Svend Aage Madsen (SAM) et debatoplæg med titlen: »Krise i Danmark«. Heri skriver han om borgerskabets krisepolitik, at den hverken på kortere eller længere sigt kan give nogen fremgang.

Arbejdsløsheden vokser, realloansen falder og den offentlige sektor bremses. Teknologien udvikles stort set kun for at spare arbejdskraft og gøre produktionen billigere. De enkelte lande begunstiger eksportindustrien og får så

store ubrugte produktionsmuligheder i forhold til hjemmemarkedet. Landene ligger på lur for en gang at kunne erobre markeder, når der kommer et nyt opsving i den internationale konjunktur — og alt tyder på, at den førte politik netop har undergravet markederne i alle lande, så der er ringe muligheder for et senere opsving. Økonomien er fanget i en såkaldt »lavvækstfælde«.

Mange af SAMs beskrivel-

ser er oplagte, men er det virkelig rigtigt, at kapitalismen har »...sat sig selv skakmat«? (side 21 i pjecen). Er der ikke nogen vej frem for de arme kapitalister? For at tage stilling til det spørgsmål, så lad os se lidt nærmere på særtrekkene ved 70'ernes og 80'ernes krise.

Krisen — hvad er det?

Der er to centrale tendenser i den danske kapitalismes udvikling frem til den nuværen-

de krise. Den ene er den offentlige sektors enorme vækst, der har sin årsag i en kombination af socialdemokratisk reformpolitik og anvendelsen af Keynes økonomiske teori. Keynes mente, at hver gang, der viser sig en nedgang i produktionen, skal staten pumpe penge ud. Her ved øges efterspørgslen, og man undgår øget arbejdsløshed. Staten pumper penge ud ved at bruge flere penge, end den opkræver i skatter.

Den anden centrale tendens i den danske kapitalismes udvikling er den voldsomme monopolisering og internationalisering af den private kapital.

I SAMs pjece hæfter han sig kun ved den første tendens og kommer derved til at gå alvorligt galt i byen i sin vurdering af styrkeforholdet mellem de private kapitalister på den ene side og de offentlige og faglige kapitalister på den anden side.

Lad os derfor se lidt næjere på monopolisering og internationaliseringen.

Monopoliseringen sker dels ved at mindre firmaer bukker under og større overtager markedet, dels ved kartellagtige aftaler om en fælles prispolitik mellem flere større producenter, og dels ved at resten af branchen accepterer en eller flere producenter som prisførende. Forstået på den måde er de fleste brancher i Danmark idag monopoliserede.

Prisernes fald var i traditionelle kriser en del af den rensende virkning. Idag gør monopoliseringen, at udbudet kan afpasses efter efterspørgslen via aftaler mellem de producerende firmaer, så priserne kan holdes eller ligefrem stige.

I monopoliseringen har vi altså en forklaring på krisens karakter af stagnerende produktion og høj inflation.

Tag olieelskaberne som eksempel. På trods af oliekrise fra 1973, faldende olieforbrug og nationalisering i de olieproducerende lande, så har det alligevel været muligt for olieelskaberne løbende at hæve priserne, øge overskuddet og investere i andre pro-

duktioner, som f.eks. atomkraft.

Monopoliseringen og internationaliseringen er en del af samme proces. Flere og flere selskaber bliver multinationale. Internationaliseringen styrker den private kapital i forhold til de politiske ledere af de enkelte stater. De danske afdelinger af selskaberne kan betale under- eller overpriser for leverancerne. De kan indregistrere deres skibe i tredjelande, og de kan i perioder lægge produktionen og forhandlingen af deres varer på is, hvis de har en politisk eller økonomisk fordel af det.

Internationaliseringen udgør en stabiliserende faktor i forhold til konjunkturudsvingene. Kapitaltilførsler fra andre dele af en koncern eller udefra, udskillelse af de urentable dele og rekonstruktioner afløser de store dramatiske krak.

De multinationale selskaber udgør sammen med storbankerne grundlaget for et opsvulmet internationalt kapitalmarked. Via kreditter og långivning til firmaer og stater i nød (bl.a. den danske stats udlandsgæld) kan de afbøde og udsætte kriser. Det er en af grundene til, at højkonjunkturer er fortsat langt ud over det punkt, hvor en krise tidligere ville være brudt ud.

Den krise, der brød igennem først i 70'erne var derfor international fra starten. Den fik karakter af stagnation snarere end af drastiske produktionsfald. Hvor monopoliseringen og internationaliseringen var en stabiliserende faktor i højkonjunkturer, der kunne udsætte krisen, så er de også en stabiliserende faktor i lavkonjunkturer, der gør det utroligt svært for kapitalismen at komme ud af krisen. Prisstigninger fortsætter. Krisen kører nu på sit 10. år. Den er sejere end nogen tidligere. De rensende virkninger, som skulle bane vej for et nyt opsving er endnu ikke ført igennem.

Krisepolitikken — hvis er det?

Nu har vi i stikordsform behandlet nogle årsager til

krisens længde. Lad os derfor se på, hvordan kapitalismen løser sin krise. Det man kalder krisepolitikken.

Vi ser det kun ud fra kapitalismens egen synsvinkel. I sig selv er det selvfølgelig en fuldstændig tåbelig synsvinkel. Men det er den, der afgør, hvad der skal leve, og hvad der skal dø, om der kan komme en ny opgang.

Ser man på, hvordan tidligere kriser er løst, og samtidig prøver at tage hensyn til de nuværende særtæk, så vil depressionen muligvis kunne løses ved:

- 1) at der destrueres kapital (konkurser, hvor bygninger og maskiner falder kraftigt i værdi).
- 2) at urentabel produktion skæres væk.
- 3) at der investeres i ny, billigere teknik.

ad 1 og 2: Destruktion af kapital og bortsøkring af urentabel produktion sker efter et traditionelt mønster, hvor virksomhedslukninger fører til yderligere centralisering og monopolisering. Måske vil vi også på et tidspunkt se gældstilfælde og bankkrak.

Desuden vil kapitalen kræve, at mange af de »urentable« produktioner og efterspørgsler, som staten har skabt efter den keynesianske filosofi, stoppes. Urentabelt er sat i gæseøjne, fordi der kun tænkes på, om noget er rentabelt i snæver kapitalistisk forstand og ikke på, om noget måske er rentabelt samfundsmæssigt set over en længere periode.

Den statslige efterspørgselspolitik kan begrænses ved, at der ikke længere pumpes købekraft ud bl.a. ved nedskæringer i den offentlige sektor. Offentlige anlægsbudgetter er idag meget tæt på nul. Det rammer bl.a. entreprenørbranchen meget hårdt. Offentlige driftsbudgetter søges hele tiden beskåret. Ved siden af brugerne og personalet rammer det også alle de private leverandørfirmaer.

Som et helt frisk eksempel er Helsingør Værft, hvor DSB ikke har villet fremskynde nogle færgeordrer.

Resultatet er produktionsstop og fyringer.

Sagt på en lidt polulær måde, så har staten efter den kapitalistiske filosofi vokset sig større, end der er grundlag for. Noget af kriseløsningen er derfor, at staten skal beskæres, så der igen bli'r balance i forholdet mellem staten og det private erhvervsliv.

ad 3: Investeringer i ny, billigere teknik. Det punkt er ikke traditionelt i overgangen fra depression til ny opgang. Tidligere ville der først blive investeret i arbejdskraftbesparende teknik, når en opgang efterhånden havde fjernet arbejdsløsheden. En forudsætning for det er dog, at prisen på både arbejdskraft og varer er faldet. Men varepriserne falder ikke. De holdes kunstigt oppe af monopolerne og af voksende udlandsgæld. Prisen på arbejdskraft falder heller ikke nær så meget som i tidligere kriser grundet den relativt stærke fagbevægelse. Derfor presser det på for at udvikle ny teknik, der gør produktionen billigere. Så kan varepriserens stigning modvirkes ad den vej og profitterne øges.

Kan kapitalismen klare at udvikle så meget ny teknik under en depression? Ja, efter alt at dømme.

EDB-revolutionen står for døren. SAM er inde på det på side 15 i pjecen, hvor han skriver om, hvor investeringerne vil sætte ind. Han skriver: »...kommer der en sådan investeringsbølge, vil den med al sandsynlighed blive sat ind på netop de stærkt rationaliserende nye teknologier, såsom mikroprocessorer, elektronisk tekstbehandling og telekommunikation.«

Et opsving forstås vi i denne sammenhæng som et økonomisk opsving, hvor investeringer, produktion og profit stiger. Arbejdsløsheden kan stadig være der og måske også vokse under et opsving. Arbejderklassen får det måske ikke bedre i første omgang under et opsving. I opsvinget er kapitalen dog nødt til at bruge arbejderklassens behov — enten de nu er reelle eller kunstigt

skabt — som et *marked*. At kapitalen har kunnet finde nye markeder i arbejderklassen under en opgang og højkonjunktur er netop en af de økonomiske grunde til det kapitalistiske systems sejlværd. Kapitalisterne får profit, og arbejderklassen får dækket nogle af de behov, hvis opfyldelse ellers kunne danne grundlag for ønsker om et nyt system.

Hvis vi på baggrund af disse betragtninger over kapitaldestruktion, bortskæring af urentabel produktion og investeringer i ny, billigende teknik vender tilbage til den krisepolitik, som både den tidligere og den nuværende regering fører — og som resten af de vestlige kapitalistiske lande også fører — så bliver der mere logik i den.

Så er der tale om klar kapitalistisk politik, der skal føre kapitalen bedst mulig gennem krisen, og danne grundlag for en ny opgang. Kapitalismen er et tosset økonomisk system, der kræver en destruktiv renelse, før der kan komme en ny opgang.

SAM skriver på side 15, som om det er socialdemokratiets og de åbent borgerlige mål, at føre en krisepolitik, der fjerner arbejdsløsheden gennem vækst i den private sektor. Men det er helt forkert. De har ikke som hovedmål at fjerne arbejdsløsheden. Deres hovedmål er at føre kapitalistisk krisepolitik, dvs. skabe baggrund for et nyt opsving i økonomien med voksende investeringer i ny produktion, og stigning i profitten. Al anden snak er indpakning og smørelse.

Kapitalismen vil få et særligt problem med en ny opgang: *arbejdsløsheden*. Det vil være meget svært at opsure alle de arbejdsløse, når der skal bruges ny, arbejdskraftbesparende teknik. Allerede nu er det et problem. F.eks. siger OECD i Berlingske Tidende den 23/12-1982, at der skal ske en stigning i produktionen på 3% årligt bare for at undgå yderligere stigning i arbejdsløsheden. Den produktionsstigning kan selvfølgelig ikke

opnås, og følgen er stigende arbejdsløshed. Når den ny teknik vinder endnu mere frem er en produktionsstigning på 3% sikkert ikke engang tilstrækkelig for at undgå mere arbejdsløshed. Der skal man sikkert helt op på 5-10%. Kampen mod arbejdsløsheden bliver derfor også ved en ny opgang et meget centralt punkt for revolutionære. Men vi skal ikke vejre morgenluft af den grund. Kapitalismen kan formentlig afbøde de problemer — som en voksende arbejdsløshedshær giver — inden for sine egne rammer, bl.a. gennem arbejdsfordelingsordninger og fritidstilbud.

Hvis der kommer en ny opgang og højkonjunktur vil den efterfølgende krise formentlig være endnu dybere end den vi oplever nu. Monopoliseringen vil på det tidspunkt være yderligere fremskredet, og den statslige indflydelse på produktionen vil være vokset.

Den statslige økonomi vil være i det dilemma, at den i de enkelte afdelinger og senere også produktionsgrene skal være rentabel på almindelig kapitalistisk vis samtidig med at den statslige økonomi skal være et instrument til at regulere den samlede økonomi.

Disse perspektiver for den kapitalistiske udvikling står i modsætning til SAMs konklusion på side 26 i pjecen, hvor han skriver: »Den kapitalistiske økonomi vil forblive i den historisk bemærkelsesværdige krise og depression med en produktion, der forbliver på nul-vækst-niveau med cykliske kriser svingende omkring 0-væksten — måske med hyppigere og indimellem voldsome og mere omfattende udsving.«

Tiden viser, hvem der får ret. I hvert fald må KAP ikke få en fastlåst vurdering af udviklingen. Dertil er analysesematerialet alt, alt for tyndt.

Socialdemokratiets krise

Vi vil nu se på nogle af konsekvenserne for det politiske liv af den omtalte økonomiske udvikling, og så

senere vende tilbage til den fortsatte omtale af den økonomiske side af krisepolitikken.

Efter vores opfattelse er det rigtigt — som Svend Aage skriver — at hovedtendensen er en stigende statslig indflydelse og magt på bekostning af den private kapital. Men udviklingen er langsigtet og følger ikke en lige linie. Aktuelt betyder krisens gennemslag en midlertidig svækkelse af det statslige borgerskabs positioner. Det ses bl.a. i det reelle sammenbrud i Socialdemokratiets reformpolitik. Alle visioner om omfordeling via staten, om flere gratisprincippet, social retfærdighed og tryghed er idag borte. Tilbage er et defensivt forsvar for opnåede positioner og en stadig slåen på, at krisepolitikken dog må vise lidt hensyn til de svageste stillede.

Selvom Socialdemokratiet og de åbent borgerlige repræsentanter hvert sit lag af monopolborgerskabet, er der i virkeligheden lille forskel på deres økonomiske filosofi i krisepolitikken. Der er ikke meget i Anker Jørgensens politik, der peger frem mod en stigende statslig indflydelse på den private kapital. ØD og OD står svagt. Og Mærsk McKinney Møller kan optræde med styrke og arrogance i forhandlinger om Nordse-olien med den socialdemokratiske regering, som han gjorde det for et par år siden. På trods af at Anker havde en klar opinion bag sig samt et folketingsflertal for at forringe A.P. Møllers koncession, bejede han af og indgik et råddent kompromis.

Dilemmaet for Socialdemokratiet med hensyn til statens muligheder under krisen illustreres bl.a. af DONG — Dansk Olie- og Naturgas. Socialdemokratiet har forberedt at DONGs datterselskab DOFAS skal gå ind i et fast selskabssamarbejde med BP, Texaco og OK-Danmark for at anvende de kommercielt bedste afsætningskanaler til at markedsføre nordsøolien i Danmark. DONG har nemlig køberet til 40% af produktionen fra Nordsøen, men for at kunne udnytte den køberet

skal der være en sikker afsætningsmulighed. Socialdemokratiets politik har på den måde været udtryk for den langsigtede tendens i den statsmonopolkapitalistiske udvikling med at lave et samarbejde med den private kapital om profitgivende virksomhed. Men nu har den borgerlige regering stikket en kæp i hjulet på de planer. Den borgerlige energiminister har nedlagt veto mod DONGs samarbejde med de private olieselskaber.

Fremtiden — for os?

Om udviklingen i kapitalismen skriver SAM: »Indenlandsk vil den økonomiske politik stort set fortsætte som hidtil — stadig set ud fra, at de politiske styrkeforhold fastholdes — og vil dermed være en endnu mere statsdirigeret monopolkapitalistisk politik, hvor de private kapitaler vil være 100% afhængige af offentligt økonomisk engagement og statslig regulering af mekanismerne i den økonomiske dynamik.« (Side 26-27). Og videre skriver han: »...økonomien (vil) til stadighed blive mere og mere statsmonopoliseret, og de politiske forhold vil blive mere og mere korporative med — åbenlyse eller indirekte — aftaler mellem private arbejdsgivere, fagtoppen og staten, såkaldte trepartsforhandlinger.«

Som hovedtendens er SAMs beskrivelse rigtig nok, men han glemmer det pres, der virker den anden vej: fra den private monopolkapital mod staten.

Den vej, statsmonopolkapitalismen udvikler sig ad i dag, synes vi peger hen mod en stadig større *sammen-smeltning* af kapitalens forskellige lag.

SAMs beskrivelse kan læses, som om det er det statslige monopolborgerskab, der er det stærkeste og som efter en næsten lige linie vil udvikle sin styrke, jvf. bl.a. sætningen: »...de private kapitaler vil være 100% afhængige af offentligt økonomisk engagement...« Vi synes, det skal være helt klart, at når KAP taler om den statsmonopolkapitalistiske udvik-

ling, så er en del af den, at skellene mellem de tre lag udviskes. De smelter sammen.

Private managementteori-er bliver anvendt i den offentlige administration og de offentlige virksomheder. Private ledere og økonomer hentes ind i den offentlige sektor, eller de anvendes som eksperter i styrende nævn og udvalg. Omvendt har det offentlige efterhånden sine kontorchefer osv. siddende i mange bestyrelser for private virksomheder. Der er lov for, at de skal sidde i bankers og sparekassers. Hvor staten har lånt penge ud eller garanteret, har den også indflydelse. I mange brancher lægger man vægt på varme forbindelser til det offentlige topledere, enten fordi det offentlige er en enorm kunde, eller fordi det offentlige regulerer en række forhold, der er væsentlige for de pågældende brancher.

Her kommer de faglige topledere også ind. Via deres ledelsesposter i pensionskasser, ATP, LM mm. er de begyndt at investere aktier i den helt store stil.

Sammensmeltningsspro-cessen sker idag hovedsagelig på den private kapitalis betingelser. Der er rationaliserings- og styringsprincipper fra den private sektor, der trænger ind i det offentlige. Det er rentabilitetsprincippet, der bliver ledende i de offentlige virksomheder (postvæsenet, DSB osv.). I de private virksomheders bestyrelser underordner de statslige og faglige ledere deres principper under den gængse privatkapitalistiske udgave af rentabilitetsprincippet. Et eksempel på det sidste er pensionskassernes princip, om kun at investere i danske virksomheder. Da regnecentralen skulle rekonstrueres, som det hedder, valgte pensionskasserne (PKA), at lade det overgå til det multinationale ITT, fremfor at risikere nogle penge ved at lade Store Nordiske overtage den, så den kunne forblive på danske hænder.

Sammensmeltningen er ikke en harmonisk proces. Der vil også være konkurrence og kamp mellem staten og fag-

toppen på den ene side og det private borgerskab på den anden side, når staten begynder at blande sig mere i produktionen. De private vil ikke bare passivt se på, at staten vinder frem på bekostning af dem.

Men for os at se vil konkurrencen hovedsagelig virke på en anden måde i det højtudviklede statsmonopol-kapitalistiske samfund. Konkurrencen vil efter alt at dømme også blive endnu skarpere end vi kender fra tidligere. Monopolfirmaer vil blive opdelt i mindre enheder (divisionernes, som det skete på B&W), og hver enhed skal vise positivt regnskab for at undgå slagtning. Der bliver hård konkurrence om ordrene, og om at blive det firma eller den gruppe, der kan være med i fronten ved udviklingen af nye produkter. Endelig bliver der også ind i mellem skarpe kampe mellem store monopolgrupper for at udkonkurrere hinanden.

På længere sigt vil KAPs klasseanalyse blive mere tydelig med den udvikling. Det bliver oplagt, at det statslige borgerskab og fagtoppen er lige så meget en del af monopolborgerskabet som det private, når de sidder sammen og administrerer udbytningen. Klassekampen bliver klar og direkte.

Metal udgør det, man normalt forstår ved højrefløj i socialdemokratiet. De støtter reelt den førte krisepolitik, og den egentlige årsag til det, er at de klart ønsker den omtalte statsmonopolkapitalistiske udvikling, hvor de kommer til at sidde ved samme bord, som det private borgerskab og bruge de samme kapitalistiske principper.

SID-toppen ønsker en mere solidarisk lønpolitik og traditionel reformpolitik, fordi de er under langt større indflydelse fra de mange reformister nederst i det faglige hieraki.

En aktuell årsag til splittelsen er også at krisen får hestene til at bides. Metal-toppen ønsker således lønstigninger til de stærke fag-lærte grupper på de svagestes bekostning. I forhold til de ufaglærte grupper fører

Metal en chauvinistisk splittelsespolitik.

Vi vil i årene fremover opleve en kraftig skærpelse af de interne magtkampe og liniekampe i forbundene i takt med at fagtoppenes placering bliver stadig tydeligere og interesseforskellene vokser.

Reformpolitikken

Vi skrev tidligere, at de tre lag i borgerskabet smelter sammen, og at rentabilitetsprincipper vil blive brugt meget mere end tidligere indenfor det offentlige. Samtidig understregede vi muligheden for at der kan komme et nyt økonomisk opsving.

Hvis vores bud på den udvikling er rigtig — og ikke SAMs — så vil realiseringen af reformkravene heller ikke være så offensiv, som man fik indtryk af under partiets valgkamp i 1981, og som ligger i en undertone i SAMs indlæg i Kommunistisk Tidsskrift 2/82 omkring SFs økonomiske politik (side 40-41).

Hovedindvendingen mod SAMs behandling af SFs økonomiske politik er for os at se, at han diskuterer deres forslag, som om det er en reel problemstilling idag, mens vi mener, at styrkeforholdet slet ikke er til det. Der er meget snævre rammer for, hvordan den kapitalistiske økonomi kan udvikle sig her og nu i forsøget på at skabe betingelserne for en ny opgang, og der skal en helt anderledes styrke fra arbejderklassen til, før vi kan gennemføre nogle af SFs gode forslag.

Det, der skiller vores reformpolitik fra reformisme, er de perspektiver, vi sætter på og tidspunktet for realiseringen af de enkelte krav — eller som vi plejer at sige, at kravene skal være realistiske, så de kan mobilisere arbejderklassen til at kæmpe.

Tag et krav som offentlig produktion. Under valgkampen i 1981 havde vi en tendens til at fremstille det som en halleluja-løsning på krisen og arbejdsløsheden. Men SID-toppen, andre dele af Socialdemokratiet, SF og DKP krævede og kræver også offentlig produktion.

Vores baggrund for at rejse

kravet om offentlig produktion er dels at vi ønsker mindre arbejdsløshed, dels at vi vil have opfyldt nogle behov i arbejderklassen, og dels at vi ønsker større uafhængighed af internationale konjunkturer — alt sammen fordi det peger i retning af den vej, vi ønsker socialismen.

De andres baggrund for at rejse kravet om offentlig produktion hænger sammen med en anden opfattelse af staten og fag-toppen, hvor de gør det for at øge deres økonomiske magt, og fordi de opfatter, at man på den vej kan få medindflydelse for arbejderklassen.

Vi må gøre os klart, at vores økonomiske reformpolitik, når den betragtes som en helhed, er et brud med kapitalismen. Det er socialisme. Hvis arbejderklassen bliver stærk nok til at kæmpe nogle af vores reformkrav igennem, mens vi lever under kapitalismen, så vil der blive løst nogle problemer, men andre problemer vil rejse sig med forstærket kraft. Får vi gennemført vores udgave af offentlig produktion, vil spørgsmålet om løn- og arbejdsforhold på de offentlige virksomheder blive et dilemma for os. Vil vi som led i en helhedsløsning blive nødt til at gå ind for løntilbageholdenheden for at de offentlige virksomheder kan overleve, kan man spørge polemisk. Vi skal være forberede på de problemer, for det vil være et oplagt område for journalister at grave, og problemet er jo også reelt nok. Vi kan f.eks. svare, at vi ikke kan ophæve det kapitalistiske systems lovmæssigheder og rense det for kriser. Vi stiller kravene og støtter deres gennemførelse, fordi det gør det lettere og bedre for arbejderklassen, og svarere

Debatten
fortsætter
side 47...

Af: TORBEN
WEINREICH

EN AF VERDENS kendteste operaer, Puccinies »La Boheme« fra 1896, har fået fornyet aktualitet. Operaen indledes med en scene, hvor den unge, fattige digter Rodolphe rystende af kulde brænder sit manuskript til et kærlighedsdrama for blot at få en smule varme, ivrigt tilskyndet af den lige så fattige maler Marcel. To andre venner, filosofen Colline og musikeren Schaunard, dukker da op, den sidste med en kurv fuld af vin og mad, som han har fået som betaling for at spille tre døgn i træk for en engelsk lord.

De fire fattige kunstnere beslutter sig for at gå i byen og fejre deres pludselige rigdom, men Rodolphe bliver tilbage et øjeblik for at skrive en artikel til et blad.

Og da sker det, som enhver moderne mandlig kunstner drømmer om. En ung kvinde dukker op. Hun har brug for hans hjælp og vil betale med det dyrebareste hun ejer. Hendes navn er Mimi.

MIMIs første replik er »Undskyld, mit lys er gået ud.« Kunstneren prøver forgæves at tænde det, og byder hende til slut indenfor. Da hun lidt senere, efter at have drukket et glas vin, vil gå, opdager hun, at hendes nøgle er væk. Ingen kan være i tvivl om, at Puccine bruger nøglen symbolsk. Den er på én gang nøglen til hendes hjerte og nøglen til Statens Kunsthånd. Følgende replikskifte udspilles:

Mimi: Søg dog!

Rodolphe: Jeg søger.

Mimi: Hvor mon den er?

Dette replikskifte gentager sig — tro mod operaens natur — flere gange og fører frem til højdepunktet, hvor Rodolphe i stedet for nøglen pludselig sidder med Mimis hånd i sin. Han bryder ud i sang:

*Så kold den lille hånd er,
lad mig varme den i min.
Lad blot os spare...*

Så kold...

Puccinies opera
»La Boheme« har fået
ny aktualitet

ISÆR DEN sidste sætning gør et dybt indtryk på den unge pige, og hun overhører digterens optimistiske replik »Men selv den mørkeste time får ende«.

Rodolphe prøver nu at få Mimi til at forstå, hvilken situation han som kunstner står i:

*Men Deres øjne klare
bringer min skat i fare.*

Her er det nødvendigt — for den ikke indviende — at fortælle, at de fleste forfattere slider med en ofte meget stor ekstraskat. Så man forstår hans usikkerhed, da han møder hendes spareblik.

Efter denne lange arie — »klynke-arie« ville Bertel Haarder have kaldt den — tager Mimi ordet. Hun starter med at sige:

*Man kalder mig Mimi,
men hvorfor — hvem ved!*

Man må gå ud fra, at den unge piges far kan give svaret. Men ham hører man ikke noget om i operaen, tværtimod præciseres det, at Mimi kan selv: »Selv jeg bereder alt, hvad jeg behøver«, siger hun ikke uden stolthed, men erkender dog, at hendes evner (eller vilje?) ikke altid slår til: »Men ak det blomsterflot, jeg skænket livet, er uden duft og sødme«.

OPERAEN skrider videre, og det går galt. Rodolphe stikker af fra Mimi, fordi han ikke stoler på hende, og hun begynder at lede efter ham hos vennerne. »Om blot Rodolphe forstod mig!« udbryder hun, og Marcel siger: »Det stakkels barn! Arme pigel!«

Pludselig tager operaen en overraskende vending. Mimi indser, at hendes dage som digterens muse er talte, og for ikke at skulle gå over i den totale forglemmelse, begynder hun at dele ud af sine midler:

*Jeg be'r dig bare: tag i
dit kammer
de par ting, som jeg ejer.
I mit syskrin du finder
et fingerbøl af guld.*

Man må gå ud fra, at syskrinet er en omskrivning for Kulturministeriets rammebevilling.

Døden — en omskrivning for regeringen Schlüters afgang — nærmer sig, og Mimi op søger digteren en sidste gang. Igen vender hun tilbage til spørgsmålet »Man kalder mig Mimi, men hvorfor, hvem ved?« Burde faren ikke have fortalt hende det, er det spørgsmål som melder sig her ved operaens slutning! Og burde digteren ikke have tændt hendes lys? Et faktum er det i hvert fald, at hun

hostende og døende gentager sit »Mim lys jeg bad dig tænde...«.

PERAEN er på mange måder interessant. Den viser, hvordan kunstnerne, og her ikke mindst digterne, giver omgivelserne så mange glæder, mens

de får så lidt igen. Mimi når typisk nok i sit dødsøjeblik, som det allersidste hun siger, at kritisere Rodolphe for at bruge for mange penge: »Nej se den ødeland, kære, men den har været dyr!« Det hun får er en muffe til at varme hænderne med. I øvrigt en interessant symbolsk handling fra Rodolphes side. Oprindeligt ønsker han jo at varme hendes hænder i sine egne — natur-

metoden så at sige. Men nu skaffer han hende en muffe. Et typisk eksempel på tingsliggørelse.

Forholdet til Mimi har forrået Rodolphe. Hun har tappet ham for kunstnerisk kraft, først og fremmest fordi han har skullet bruge al sin energi på at skabe et tillidsforhold til hende, fordi han har været gedigent angst for at hun i stedet skulle interessere sig for andre. Han ved, at der hos denne dødsramte pige kun er opmærksomhed til én eller i hvert fald ganske få kunstnere. Svindsoten sidder hende i brystet — det mærker man på hendes idelige hosten — og hvem ved, måske foretrækker hun i stedet en maler, en billedhugger eller en, som kan skrive den operette, der skal uropføres på det musikhus, som hun ønsker sig mere end noget andet, en operette eller måske nærmere et syngespil, noget som kan fjerne vores tanker fra den kriseramte hverdag, som de unge kunstnere i operaens begyndelse så tydeligt får at mærke, et syngespil for hele familien, allerhelst en mellemting mellem »Den glade enke« og »Dyrene i Hakke Bakke Skoven«.

O, MAN forstår Rodolphes fortvivlelse og den nedtur mod forråelse og tingsliggørelse, som op- sætningerne af

»La Boheme« alt for ofte underfortolker eller direkte overser. Og man forstår hans dobbeltbundne kritik af hende, når han nærmest skrider, at hun er »til fals for hvem, der lystyr« og at hun »blotter sig skamløst for enhver!«

Denne analyse af Puccinis »La Boheme« bygger på Salomon Levysohns (1908) og Holger Bolands (1973) oversættelse af Giuseppe Giacosas og Luigi Illicas libretto.

Krisen ødelægger... *fortsat fra side 35*

England, Irland og Danmark kom med den 1. januar 1973. Harmoniseringen fortsatte, hvilket fremgår af en række initiativer, der blev taget i EFs centrale organer i 1973-74, f.eks. beslutningen om oprettelse af en valutafond som led i arbejdet henimod en fælles valuta. Men i 1974 standsede processen brat.

Den økonomiske krise betød nemlig, at interessen for en EF-harmonisering blandt adskillige af de toneangivende vesteuropæiske klasser og klassefraktioner forsvandt, idet de økonomiske ekspansionsmuligheder tegnede sig stadigt mere problematiske for mange kapitaler. Den økonomiske stagnation eller ligefrem tilbagegang betyder, at vækst i kapitalen kun kan opnås ved at erobre markedsandele fra andre kapitaler. De store koncerner kunne i højkonjunkturerne frem til begyndelsen af 1970'erne gøre sig håb om at planlægge en fælles ekspansion. Ikke uden gniderier og konkurrence, men alligevel hjulpet til en fælles forståelse af den stadigt større kage, der var til deling. Med krisen — og dermed mindre kage — ændres dette helt.

Ændringer i styrkeforholdet

Der er i 1970'erne sket kraftige omvæltninger i styrkeforholdet mellem de store monopolselskaber. Som tabel 1 og 2 viser, er tyske og franske industrikoncerner og storbanker blevet kraftigt styrket i forhold til de britiske. Dette skyldes til dels, at mange af de britiske industrikoncerner er koncentreret om fødevarer, øl og tobak (Unilever er den største af disse koncerner), mens den mere ekspansive kemiske og elektroniske industri har større vægt i de andre lande. Men også, hvor der er tale om direkte konkurrence på markedet, ser det ud til, at tyske og franske koncerner klarer sig bedre end de engelske, hvilket produktionstallene for nogle store bilproducenter antyder, se tabel 3.

Nationalstaten er monopolkapitalens magtredskab

Ganske vist har vækstraterne i de store industrielle monopoler og stor-

bankerne generelt været høje i 1970'erne. Der er i mange brancher et stort »restlager« af lille og mellemstor kapital med tilhørende arbejdskraft og marked at erobre og udnytte. Selv de svageste monopolkapitalister har derfor haft visse ekspansionsmuligheder under krisen. Men krisen har gjort kapitalens behov for en sænkning af omkostningerne mere påtrængende end før som led i den skærpede konkurrence. Og her er monopolkapitalen henvist til at benytte sit eget nationalstatslige apparat, såvel indadtil overfor lønarbejderklassen som udadtil overfor konkurrenterne. Hermed forsvinder muligheden for en fælles økonomisk politik i EF.

Monopolborgerskabet har i 1960'erne og 1970'erne brugt statsapparatet til at fremme eller ligefrem finansiere sammenlægning af store selskaber i de enkelte lande. Især i England og Frankrig er denne »statsstyrede« centralisering af kapitalen i vigtige brancher som stål, biler og kemisk industri vidt fremskreden. Der er i hvert land skabt 1 eller 2 selskaber, der er i stand til at tage konkurrencen op med andre monopolselskaber på verdensmarkedet.

Denne nationalt organiserede centralisering af kapitalen har måske mere end noget andet dokumenteret, at monopolborgerskabets magtposition er bygget op på det nationale statsapparat, og at det ikke under den økonomiske krises pres er muligt at erstatte dette statsapparat med en overnational EF-stat.

TABEL 2: Aktiver i EFs 85 største banker, fordelt på bankernes hjemlande.

	1.1.1970	1.1.1979
England	24,3 %	11,9 %
Vestyskland	25,1 %	36,5 %
Frankrig	13,2 %	19,3 %
Italien	26,2 %	17,1 %
Holland	5,4 %	8,3 %
Belgien-Luxembourg	3,6 %	5,9 %
Irland	0,9 %	0,0 %
Danmark	1,3 %	1,0 %
I alt	100 %	100 %
I alt i mia. dollars	258,3	1629,4

(kilde: tidsskriftet The Banker).

TABEL 3: De største bilproducenter i Vesteuropa. Bilproduktion i 1000 stk.

	1968	1978
Peugeot-Citroën, fransk	1310	2272
Fiat, italiensk	1691	1688
Volkswagen	1256	1641
Renault, fransk	734	1466
Leyland, engelsk	803	612
Ford-Europe, amerikansk	751	1418
General Motors - Europe, amerikansk	895	1043

(kilde: Bhaskar: The future of the World Motor Industry)

Kig ned i kælderens

Der er kommet liv i kælderens i KAPs hus i Studiestræde 24 i København. Lokalerne er shinet op og fungerer nu som kontor og butik for KAP-København.

De faste åbningstider er foreløbig onsdag fra kl. 15.00 til 17.30 og fredag fra 17.00 til 19.00.

KAP og DKP om fredspolitik

Anker Scherning fra DKPs centralkomite og Benito Scozzza fra KAP indleder mandag den 14. marts på et offentligt møde om temaet *Fredsbevægelsen, USA og Sovjet*.

Enige bliver de næppe, men der er lagt op til en debat som langt ind i fredsbevægelsen kan være en nyttig skoling i hvordan forskellige syn på de to supermagter fører til forskellige strategier i fredskampen.

Mødet finder sted i Medborgerhuset i Ahlefeldtsgade kl. 19.30.

Faglig kamp i 80-erne

Redaktionen har kigget i krystalkuglen og vover hermed at spå de nye overenskomster en vedtagelse med pænt flertal — og hvad så?

En del af svaret kan du finde i en ny pjeces fra KT's forlag *Faglig kamp i 80-erne*.

Pjecen rummer vedtagelserne fra KAPs faglige landskonference i efteråret '82: En opridsning af grundlaget for partiets faglige politik, en række principielle betragtninger om overenskomstforhandlinger, som de former sig når to dele af borgerskabet skal tilrettelægge betingelserne for køb og salg af arbejdskraft og et konkret bud på hvilke krav som skulle være færdigt i marken op til denne overenskomstfornyelse for at skabe bevægelse.

OK '83 blev en slæm dukkert for arbejderklassen — og for en venstrefløj som fortsat

fremsætter offensive krav, som befandt vi os stadig i de glade 60'ere.

Faglig kamp i 80'erne er et godt oplæg til debat om hvad der skal ske for ikke at gentage den situation om to år.

KOMMUNISTISK ARBEJDERPARTI

i København afholder en serie åbne møder, hvor alle er velkomne til at lytte til et oplæg og deltage i en debat om følgende emner:

22.2: Om verdenssituationen og kampen mod imperialismen. — Niels Møller.

15.3: Om klassekampen i dagens Danmark. — Michael Dam.

5.4: Partiet — dens opgaver og opbygning. — Andreas Nielsen.

26.4: Vejen til socialismen — det socialistiske Danmark. — Benito Scozzza.

Alle møder er tirsdag kl. 20 og foregår i Ungdomscentret, Sühmagsede 4.

KAP, Kbb.

fortsat fra side 43

for kapitalen. Kapitalismens økonomi gør planlægning umulig og gør helhedsløsninger til en illusion, for under kapitalismen vil altid indebære lønpolitik og garantier og sikring af kapitalens profit. Kapitalismen er et tosset økonomisk system, der betyder en skæv udvikling med destruktiv renelse, mange arbejdsløse, store produktionsmuligheder, der ikke bruges samtidig med at der er mange upfyldte behov og opgaver.

Havde vi en socialistisk planøkonomi, så kunne vi gøre meget mere for at fjerne arbejdsløsheden og løse nogle behov.

Vores reformpolitik er en helhed og udtrykker den retning, vi ønsker ændringerne i, og den vil være det egentlige grundlag for at afgøre, hvad vi kan støtte aktuelt. Når den betragtes samlet kan den altså ikke være andet end et system-

overskridende alternativ, men vi ønsker jo også et andet system. Det må vi sige ganske klart i den politiske debat.

Noget andet er så, at de reformkrav, som vi gør til aktuelle kampkrav, ud over at pege i retning af de langsigtede perspektiver, skal rejses på baggrund af en præcis vurdering af styrkeforholdet og mulighederne for at realisere dem. Og det har det skortet lidt på indtil nu.

Kort og godt

Det private monopolborger-skab er stærkere end SAM lader fremgå i sin analyse. Både deres nuværende styrke, deres rolle i krisepolitikken, og deres fremtidige betydning.

Der er klar kapitalistisk logik i krisepolitikken.

Der er muligheder for et nyt økonomisk opsving.

Vi skal ikke være så optimistiske med realiseringen af reformkravene.

Ole Krogh og Niels Mulvad

Det sidste nøk!

Så er vi inde i den absolutte slutspurt i underskriftindsamlingen. De sidste underskrifter skal være i Studiestræde mandag d. 14 marts med morgenposten.

Giv en hånd med at sikre den sidste portion så vi ikke får dårlige nerver i ventetiden mellem afleveringen og indenrigsministeriets godkendelse.

Fyld ud — klip ud — send ind. Og hvis du ligesom vi synes, at det er synd at klippe i KT, så send samtidig besked om at du godt vil have et nyt eksemplar.

Undertegnede erklærer herved at ville deltage i anmeldelsen af parti ARBEJDERPARTIET (KAP), som agter at deltage i kommende folketingsvalg

Slægtsnavn (Efternavn)		Fødselsdag, -måned og år	
Samtlige fornavne		Blokskrift	
Bopæl			
Postadresse			
Kommune		Amt	

den (dato og år)

(Egenhændig datering)

(Egenhændig underskrift)

Erklæringen er kun gyldig, hvis både datering og underskrift er håndskrevet af vælgeren personlig.

Udfyldes af folkeeregisterføreren i bopælskommunen

At ovenstående vælger opfylder betingelserne for valgret til folketing attesteres herved

kommune, den

198